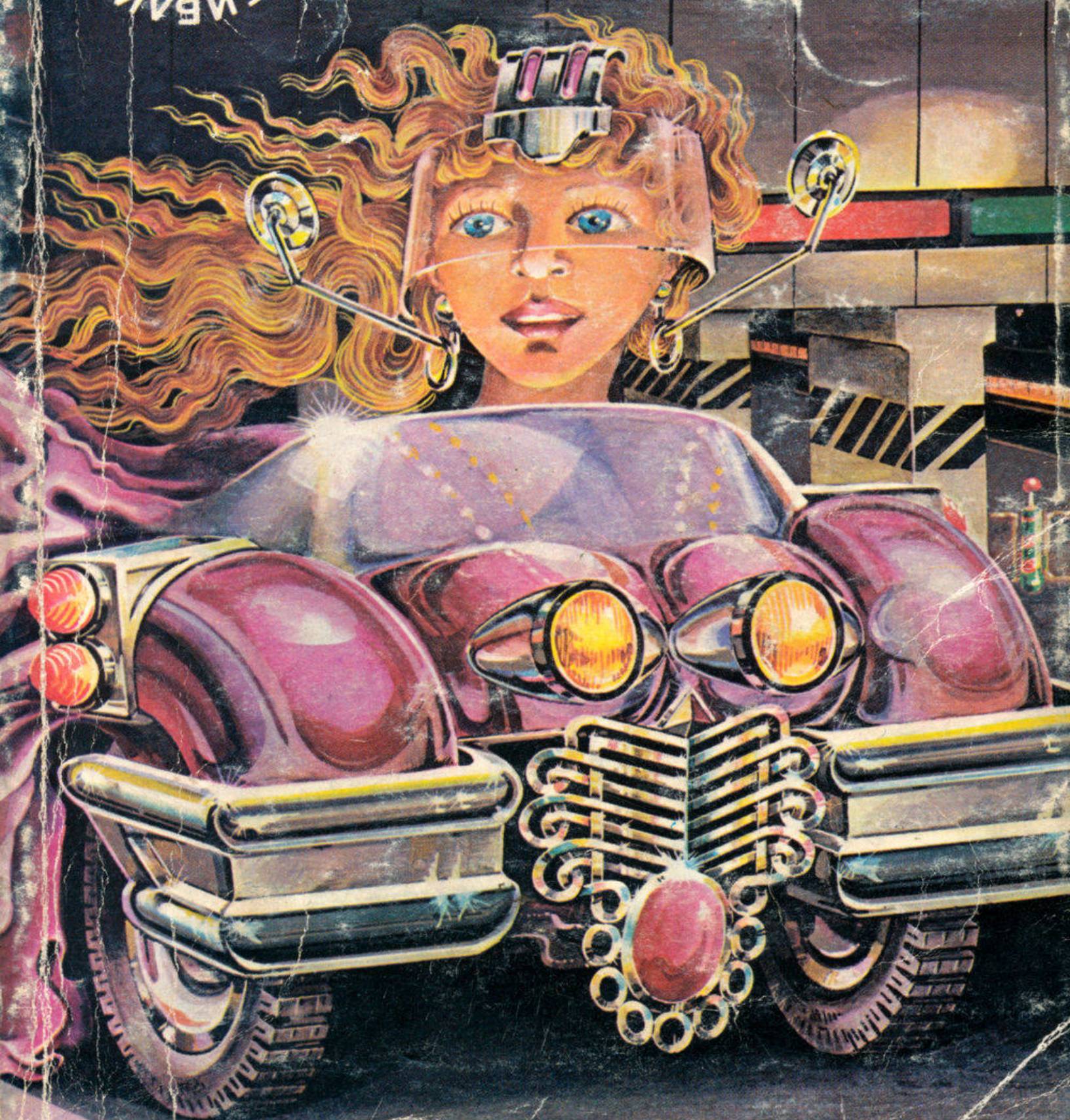

ГАЛАКТИКА • РОБЪРТ Ф.ИЪНГ
ГАЛАКТИКА • БИВНОТЕКА
ГАЛАКТИКА • БИВНОТЕКА

ДОПЪЛНИТЕЛНА ПРИМАМКА

РОБЪРТ ЙЪНГ
ДОПЪЛНИТЕЛНА
ПРИМАМКА

Превод: Искра Иванова, Теодора Давидова, Александър Пеев

chitanka.info

Българският читател има възможността да се срещне с един голям писател, един от най-талантливите автори на лирична, поетична научна фантастика. Светът на Робърт Йънг е толкова чист и нежен, че на места съвсем естествено идеите и художествените му внушения се обичат в стихове. Това, което най-ярко се запомня у него, е силата на чувствата, съчетана с мекота и пастелна нежност, вярата в бъдещето, в обичта и правдата, обогрени от поетичното виждане на голям творец.

СВЕТОСЛАВ СЛАВЧЕВ

ВМЕСТО ПРЕДГОВОР

Робърт Йънг е фантаст-поет. Такова определение, разбира се, няма в научната фантастика, но то ми се струва най-близко до образността и емоционалността на неговите произведения. Това е, което ярко се запомня у него — сила на чувствата, съчетана с мекота и пастелна нежност. Вярва в бъдещето, вярва в обичта и правдата, обагрени от поетичното виждане на голям творец.

Впрочем Робърт Йънг е познат на нашите читатели — любители на научната фантастика и едва ли е нужно да бъде подробно представян. На руски излязоха доста негови разкази, между които непременно следва да се отбележат: „Да отсечеш дърво“, „По реката“, „Звездите зоват, мистър Кийтс!“ (всички в „Искатель“), „Момиче-глухарче“ (Антология на „Молодая гвардия“). Те са преведени и на български — в научно-популярните списания и „Спектър“.

Фантастиката не е единственото направление в творчеството на Йънг. Може би даже не е и главното. Той е автор на няколко романа, на доста разкази и телевизионни сценарии, които черпят проблеми от живота на обикновения американец, и то съвременни проблеми, породени от неразкрасените черти на американската действителност: алиенацията, жестокото унищожение на природата, еснафското самодоволство, расовата дискриминация.

Тези проблеми присъстват и във фантастиката на Йънг. Разбира се, бъдещето или миналото са фон на човешките взаимоотношения, а конфликтите са реални, днешни. Така е във всяка струваща нещо фантастика. Може да има машина на времето или даже абсурдни рокли-коли (!), но читателят ще ги приеме, защото творецът му говори за близки нему събития и ще му сочи мъдри, човечни решения на въпроси, които го вълнуват.

Йънг е от поколението американски писатели, които се изяха към шестдесетте години. Това е поколение, което видя Втората световна война или поне усети нейните последици в мисленето на

хората с шока и с дълбоката преценка на ценностите. Измежду това поколение са и много от писателите, които станаха наследници на най-добрите традиции в американската литература.

В разказите на Йънг читателят няма да намери главоломни космически одисеи с лазерни пистолети и хепаенд. Нито — зловещи машинизирани общества и прослава на дехуманизацията. Нито — шестокраки чудовища от Регула III, които използват човешките слабости, за да завладеят Земята. Такива теми и образи са противни на Йънг. И с основание.

А за какво говори Йънг на читателя?

Главната му тема е любовта. Нежната и силна, упоритата и отстъпчива, всепобеждаващата любов. Малко са писателите, които по такъв човечен, оптимистичен начин говорят за нея. Това за Йънг е чувството, което е способно да победи времето — непобедимото време. Джулиан от „Момичето-глухарче“ рискува да се върне две столетия, за да намери човека, когото е обикнала. И го намира. Миранда от „Една любов имам аз“ не се колебае да тръгне към звездите, за да прескочи сто години и да дочака съпруга си. Даже Емили от „Емили и великите поети“ се изправя срещу вкусовете и навиците на своето оеснафено общество, за да защити човека, когото е избрала и който отдавна е мъртъв. Лайтмотивът на любовта звучи в почти всеки от разказите. И наред с него звучи една малко тъжна мелодия — за преходността на човешкия живот, за това, че малко време имаме да обичаме и да бъдем обичани.

Втората тема е вярата в силата на човека и в отрицанието на всичко, което му пречи да бъде силен. Иронията на Йънг към грозното, към уродливото в американския начин на живот е откровена и на точен адрес. Този адрес е строят, който ражда тъпи консуматори като Елис и Джек от „Звездите зоват, мистър Кийтс!“, мошеници и изнудвачи като Големия Джим от „Любовна история в един оказионен автомобилен магазин през XXI век“, търговци с човешки души от „Допълнителна примамка“. Разбира се, недъзите на обществото Йънг си обяснява посвоему, но ги вижда, сочи ги и ги осмива. Иронията му даже не щади и жертвите на вещоманията. Тя стига до гротеска: Джанис и Хенри от „Допълнителна примамка“ си продават душите на дявола заради новия модел телевизор, в който има монтирана бъркачка за пуканки! Алюзията е повече от ясна.

Впрочем читателят сам ще открие и други теми: за отчуждението, което разяжда човешките души и ги прави неспособни да се съпротивляват на злото, за любовта към природата, която е част от духовното богатство, за състраданието към наранения и осакатен живот.

Това са все теми, които правят човека по-силен, по-уверен в бъдещето. И от които истинската научна фантастика никога няма да се откаже.

МОМИЧЕТО-ГЛУХАРЧЕ

Момичето на хълма напомняше на Марк за Една св. Винсент Милей. Може би защото стоеше на хълма, огряна от слънцето, а вятърът си играеше с косите ѝ с цвят на глухарче, може би защото старомодната ѝ бяла рокля се вееше около дългите и стройни крака. Във всеки случай му се стори, че тя някак си е дошла от миналото, а после за негово учудване се оказа, че е дошла не от миналото, а от бъдещето.

Той се спря на известно разстояние от нея, задъхан от изкачването. Още не го беше забелязала и той се чудеше как да я уведоми за присъствието си без да я стресне. Докато мислеше, извади лулата си, напълни я и я запали, като сви шепи около нея и всмукна няколко пъти, докато съживи пламъчето на тютюна. Когато отново погледна към нея, тя се беше обърнала и го гледаше с интерес.

Бавно тръгна към нея, наслаждавайки се на вятъра, който галеше лицето му, и ясно усети близостта на небето. Трябва по-често да излизам да се разхождам, си каза той. Бродейки сред дърветата, беше стигнал до хълма и сега гората лежеше в ниското зад него. Тук-там из нея припламваха първите бледи пламъчета на есента, а отвъд беше малкото езеро с мостче за риболов и хижа на брега. След като неочаквано повикаха жена му по служба, трябваше да прекарва сам двете седмици, останали му от лятната отпуска. Водеше самотно съществуване, като през деня ловеше риба на мостчето, а хладните вечери прекарваше в четене пред голямата камина във всекидневната с наклонен таван. След два дни това еднообразие му омръзна и той тръгна из гората, безцелно и на посоки. Така излезе на хълма и видя момичето.

Като се приближи, той видя, че очите ѝ са сини — сини като небето, на чийто фон се очертаваше тъничкият ѝ силует. Лицето ѝ беше закръглено, младо, меко, мило. Тя събуди в него спомена за нещо познато и той едва се сдържа да не протегне ръка и да я погали по

бузата, целувана от вятъра, и въпреки че ръката му не помръдна, върховете на пръстите му пламнаха.

„Та аз съм на четиридесет и четири години — помисли си той учуден, — а тя е на не повече от двадесет. Какво, по дяволите, ми стана?“

— На гледката ли се наслаждавате? — попита високо той.

— О, да — каза тя, като се обърна и вдъхновено описа с ръка полукръг във въздуха. — Нали е прекрасно!

— Да прекрасно е!

Под тях отново започваше гора, простираше топлите си есенни цветове из низината, обгръщаше едно малко селце на няколко мили от хълма и завършваше в извивка около последните здания на предградията. В далечината лека мъглица смекчаваше назъбения силует на Коув сити, който приличаше на разпростряла се средновековна крепост, сякаш дошла от сънищата, а не реално съществуваща.

— И вие ли сте от града? — попита той.

— Може и така да се каже — каза тя и му се усмихна. — Аз съм от Коув сити след двеста и четиридесет години.

По усмивката и разбра, че тя не очаква той да ѝ повярва, но ще е хубаво, ако се престори, че ѝ вярва. Той се усмихна в отговор.

— Това прави 2201 година, нали? — каза той. — Предполагам, че градът вече страшно се е разраснал.

— О, да — каза тя. — Сега той е част от селищна агломерация и се простира чак дотук — тя посочи края на гората в подножието на хълма — „2040-та улица“ минава точно през тази кленова горичка. — После продължи: — А виждате ли онази млада акациева горичка ей-там?

— Да — каза той, — виждам.

— Там е новият търговски център. Супермаркетът е толкова голям, че ти трябва половин ден да го обиколиш, а в него може да се купи почти всичко — от аспирин до въздушни автомобили. До супермаркета, където е буковата горичка, има голям магазин за облекло, претъпкан с новите творения на водещи модисти. Днес сутринта си купих тази рокля оттам. Нали е чудесна?

Роклята наистина беше чудесна, но защото тя я правеше чудесна. Все пак той я разгледа от учтивост. Беше от материя, каквато не беше

виждал — сякаш споена от захарен памук, морска пяна и сняг. Нямаше граници за чудните синтетични влакна, създадени от текстилците, както очевидно и за измислените истории на младите момичета.

— Предполагам, че сте дошла с машина на времето — каза той.

— Да, баща ми я изобрети.

Той я погледна отблизо. Никога не беше виждал такова искрено и учтиво лице.

— И често ли идвате тук?

— О, да. Това са любимите ми координати във времето и пространството. Понякога стоя тук с часове и гледам... Онзи ден видях заек, вчера — елен, а днес вас.

— Но как може да има „вчера“, след като винаги се връщате в една и съща точка във времето?

— А, да, разбирам какво искате да кажете — каза ря. — Това е, защото машината се влияе от потока на времето, както всичко останало, и трябва да се връща назад всеки двадесет и четири часа, ако искаш да запазиш същите координати. Но аз не я връщам назад, защото предпочитам всеки ден да е различен.

— А баща ви никога ли не идва с вас?

Над главите им лениво се носеше ято гъски във формата на буквата V и тя дълго ги наблюдава, преди да отговори.

— Баща ми вече е инвалид — каза тя най-последно. — Ако можеше той много би искал да дойде. Но аз му разказвам всичко, което видя — прибави тя набързо, — все едно че го е видял. Нали така?

Тя го гледаше пламенно и погледът ѝ накара сърцето му да трепне.

— Разбира се — каза той. После добави: — Сигурно е чудесно да имаш машина на времето.

Тя кимна тържествено.

— Те са благодат за хората, които обичат да стоят срещу тучни ливади. В двадесет и трети век не са останали много ливади.

Той се усмихна.

— В двадесет и първия също няма много. Струва ми се, че са станали колекционерска рядкост. Трябва да идвам тук по-често.

— Наблизо ли живееете? — попита тя.

— Отседнал съм в една хижа на около три мили в обратна посока. Уж съм в отпуск, но нещо не върви. Извикаха жена ми по

служба и тя не можа да дойде с мен, а аз не можах да отложа отпуска си по неволя се озовах в ролята на Торо. А се казвам Марк Рендолф.

— Аз се казвам Джули — каза тя. — Джули Денвърз.

Името ѝ подхождаше, както ѝ подхождаха и бялата рокля, и синьото небе, и хълмът, и септемврийският вятър. Навярно живееше в малкото селце в гората, но това нямаше никакво значение. Щом тя искаше да се преструва, че идва от бъдещето, той нямаше нищо против. Единственото, което имаше значение, бяха чувствата, които изпита, когато я видя за пръв път, и нежността, която го обземаше, когато погледнеше нежното ѝ лице.

— Какво работиш, Джули? — попита той. — Или още ходиш на училище?

— Уча за секретарка — каза тя. Направи малка стъпка, завъртя се в красив пирует и склучи пръстите на ръцете си. — Много бих искала да бъда секретарка — продължи тя. — Сигурно е чудесно да работиш в голямо важно учреждение и да записваш какво ти казват отговорни хора. Бихте ли искали да ви бъда секретарка, мистър Рендолф?

— Разбира се, много бих искал — каза той. — Някога жена ми беше секретарка, преди войната. Така се запознахме. — „Защо ли пък и каза това?“, учуди се той.

— А тя добра секретарка ли беше?

— Най-добрата, която съм имал. Съжалявам, че я загубих, но когато я загубих в един смисъл, я спечелих в друг, така че това не може да се нарече загуба.

— Не, наистина. Е, аз трябва да си вървя, мистър Рендолф. Татко ще иска да му разкажа какво съм видяла, а ще трябва и да му приготвя вечеря.

— А утре ще дойдеш ли пак?

— Сигурно. Идвам тук всеки ден. Довиждане, мистър Рендолф.

— Довиждане, Джули — каза той.

Видя я как изтича леко надолу по хълма и изчезна в кленовата горичка, където след 240 години щеше да бъде „2040-а улица“. Усмихна се и си помисли: „Какво чаровно дете!“. Навярно беше страшно интересно да изпитваш такъв неудържим стремеж към чудесата, такова желание за живот. Тези качества му се струваха още по-ценни, защото условията не му бяха позволили да ги притежава. На

двадесет години той сериозен младеж, който упорито следваше право. На двадесет и четири вече си имаше собствена практика, която макар и малка, го беше погълнала напълно. Е, не съвсем. Когато се ожени за Ан, имаше малък промеждутък, в който не бе изцяло погълнат от изкарване на прехраната. А после, когато дойде войната, имаше друг промеждутък, този път по-дълъг, когато изкарването на прехраната му се струваше далечно, а понякога дори жалко занимание. Но след като се върна към цивилния живот, въпросът за препитанието отново застана пред него, този път още по-остро, защото сега имаше жена и син, които да издържа. Оттогава работеше непрекъснато с изключение на четирите седмици почивка в годината, които отскоро започна да си позволява. Две седмици прекарваше с Ан и Джеф на някой курорт, който те избираха, и две само с Ан, във вилата си край езерото, след като Джеф се върнеше в колежа. Но тази година прекарваше вторите две седмици сам. А може би не съвсем сам.

Лулата му беше загаснала, без да забележи. Запали я отново и всмукна силно, за да не я изгаси вятърът, после се отправи надолу по хълма и през гората към вилата. Беше дошло есенното равенство и дните бяха чувствително по-къси. Денят почти изгасваше и в леко замъгления въздух вече се чувстваше вечерната влага.

Вървеше бавно и когато стигна езерото, слънцето вече беше залязло. Езерото беше малко, но дълбоко, а дърветата стигаха съвсем до брега му. Вилата беше по-навътре на брега, сред борове, и една криволичеща пътека я свързваше с мостчето. Зад нея имаше покрита с чакъл алея, която излизаше на черен път, а той се вливаше в шосето. Големият му автомобил стоеше до вратата, готов веднага да го понесе обратно към цивилизацията.

Пригответи си набързо вечеря в кухнята и хапна. После отиде във всекидневната да чете. Като се изключи бръмченето на генератора в бараката, който периодически се включваше и изключваше, никакви други шумове, обичайни за съвременния човек, не нарушаваха тишината. Избра една антология на американската поезия от богатата библиотека до камината, седна и я запрелиства докато намери „Следобед на хълма“. Три пъти прочете скъпото стихотворение и всеки път я виждаше как стои там, огряна от слънцето, как вятърът си играе с косите ѝ, а роклята ѝ обвива като нежен сняг дългите ѝ прелестни крака. Някаква бучка застана на гърлото му, не можеше да преглътне.

Върна книгата на полицата, излезе навън на верандата от недодялани греди и запали лула. Наложил си да мисли за Ан и скоро ясно си представи лицето ѝ — нежната, но упорита брадичка; топлите, отзивчиви очи с този странен, едва доловим страх в тях, който той никога не бе успял да разбере; все още меките бузи; милата усмивка — и всичко това стана още по-привлекателно, като си спомни за трептящата ѝ светлокестенява коса, за грацията на стройното ѝ гъвкаво тяло. Както винаги, когато си мислеше за нея, усети, че отново се удивлява на нейната вечна младост, чудеше се как е успяла през всичките тези години да бъде все така хубава, както онази сутрин, много отдавна, когато той стреснато вдигна глава и я видя да стои плахо пред бюрото му. Тогава беше немислимо, че след двадесет години ще очаква с такова нетърпение срещата си с едно момиче с развинута фантазия, достатъчно младо, за да му бъде дъщеря. Но той всъщност не... Това беше моментно увлечение. Беше загубил емоционалното равновесие и беше залитнал. Сега вече бе стъпил здраво на краката си на позната почва и светът отново влезе в нормалната си, разумна орбита.

Изгърси лулата си и влезе вътре. Отиде в спалнята, съблече се, мушна се между чаршафите и загаси лампата. Мислеше, че ще заспи веднага, но сънят не идваше, а когато най-после дойде, беше неспокоен и изпълнен с кошмари.

„Онзи ден видях заек — беше казала тя, — вчера елен, а днес — вас.“

На втория ден тя беше със синя рокля, а в косата с цвят на глухарче беше завързана синя панделка, която подхождаше на роклята. Когато изкачи хълма, той постоя известно време неподвижно, докато изчезне буцата, свила гърлото му. После се приближи и застана на вятъра до нея. Но като погледна меката извивка на шията и брадичката ѝ, гърлото му отново се стегна и когато тя се обърна и каза: „Здравейте, не очаквах да дойдете“, той не можа да отговори веднага.

— Но ето че дойдох — каза той най-после, — и вие също.

Наблизо стърчеше гранитна скала и образуваше нещо като пейка. Те седнаха на нея, отпратили поглед към пейзажа пред тях. Той извади лулата си, запали я и пусна дим срещу вятъра.

— Баща ми също пуши лула — каза тя — и когато я пали, свива шепи около нея като вас, дори и да няма вятър.

— Разкажи ми нещо за баща си — каза той. — И за себе си.

И тя му разказа. Разказа му, че е на двадесет и една години, а баща ѝ е пенсиониран правителствен физик, че живеят в малък апартамент на „2400-а улица“ и че тя се занимава с домакинството откак майка и починала преди четири години. След това той ѝ разказа за себе си, за Ан и Джеф — за това, че някой ден възнамерява да вземе Джеф за свой сътрудник, за странната фобия на Ан — страх от фотоапарати — и как тя бе отказала да я снимат в деня на сватбата им и оттогава не се е снимала, за чудесната екскурзия на палатки, която тримата бяха направили миналото лято.

Когато свърши, тя каза:

— Какво чудесно семейство имате! Сигурно е прекрасно да се живее в 1961 година!

— След като си имаш на разположение машина на времето, можеш да идваш тук, щом пожелаеш.

— Не е чак толкова лесно. Дори да изключим това, че не бих и помислила да оставя татко, трябва да се съобразявам с полицията която отговаря за времето. Вижте, пътуване във времето се разрешава само на организирани от правителството исторически експедиции и не е достъпно за обикновените граждани.

— Но все пак ти си успяла.

— Защото баща ми си изобрети своя машина и полицията не я знае.

— Значи все пак ти нарушаваш закона?

Тя кимна.

— За тях — да, според тяхната представа за времето. Но баща ми си има своя теория.

Беше толкова приятно да я слуша, че нямаше никакво значение какво говори. Искаше му се тя да продължи несвързаните си брътвежи, независимо че всичко бе плод на въображението ѝ.

— А какво е неговата теория? — попита той.

— Първо ще ви разкажа официалната теория. Нейните поддръжници твърдят, че никой от бъдещето няма право да участва физически в събития от миналото, защото самото му присъствие там ще е парадокс и за да се асимилира парадоксът, ще е необходимо да се

променят и бъдещите събития. Следователно отделът за пътувания във времето взема мерки само упълномощени служители да имат достъп до машините на времето и поддържа специална полиция, която да арестува евентуалните кандидати за скок в друго поколение — хора, които копнеят за прост живот и представяйки се за историци, се опитват да отидат и се установят да живеят в друго време.

Но според баща ми книгата на времето вече е написана. В мащабите на макрокосмоса, казва татко, всичко, което някога ще се случи, вече се е случило. Ето защо, ако някой от бъдещето участва в минало събитие, той става част от това събитие — по простата причина, че той по начало е бил част от него — и няма никакъв парадокс.

Марк всмукна дълбоко от лулата си. Това му беше нужно.

— Баща ти, изглежда, е забележителен човек.

— О, да! — възкликна тя ентузиазирано и бузите ѝ порозовяха, а сините ѝ очи светнаха. — Не можете да си представите колко много книги е прочел, мистър Рендолф! Апартаментът ни е препълнен с книги. Хегел, Кант, Айнщайн, Нютон, Вайцзекер. Аз... аз дори съм чела някои от тях.

— Досетих се. Всъщност и аз също.

Тя го гледаше възхитено.

— Чудесно, мистър Рендолф. Обзалагам се, че имаме куп общи интереси!

От последвалия разговор стана ясно, че те наистина имаха общи интереси, макар че, помисли си той, естетиката на трансцендентализма, берклианството и относителността не бяха много уместна тема за разговор между един мъж и едно момиче, седнали на хълма в един септемврийски ден, дори и ако мъжът беше на четиридесет и четири години, а момичето на двадесет и една. Но за щастие имаше някои неща, които компенсираха това несъответствие. Оживената им дискусия за естетиката на трансцендентализма не само ги доведе до априорни и апостериорни заключения — тя запали звезди в микрокосмоса на очите ѝ; анализът на Беркли не само подчерта недостатъците на същността на теорията на епископа, но подчерта и руменината на бузите ѝ; обсъждането на относителността не само доказа, че винаги $E=mc^2$, но и че знанията не само не намаляват, а напротив — засилват женския чар.

Настроението от срещата дълго не го напусна и дори когато си легна, беше все още под впечатлението от нея. Този път дори и не се опита да мисли за Ан — знаеше, че няма смисъл. Лежеше в мрака, отдаден на блуждаещите си мисли и едно момиче, с коса като глухарче.

„Онзи ден видях един заек, вчера — елен, а днес — вас.“

На следващата сутрин отиде с колата до селцето да провери дали в пощата има писма за него. Нямаше. Не се изненада. Джеф не обичаше да пише писма, както и той самият, а на Ан вероятно в момента не й беше разрешено да пише писма. Що се отнася до службата, бе забранил на секретарката си да го занимава със служебни дела, освен ако се появи нещо спешно.

Подвоуми се да запита ли съсухрения пощенски служител, дали в околността живее семейство на име Денвърз, но реши да не пита. Да направи това, означаваше да срине въображаемия замък, който Джули така старателно беше изградила, а макар че не вярваше в реалното му съществуване, му беше жал да го разруши.

Следващия следобед тя беше в жълта рокля — като косата й, и отново гърлото му се сви, щом я видя, отново загуби дар слово. Но след малко се съвзе и успя да проговори, и мислите им потекоха заедно като два пенливи потока, които се гонеха из следобедния въздух.

Този път тя попита на раздяла:

— Ще дойдете ли утре? — Но тя просто взе думите от устата му и звънтяха в ушите му, докато се връщаше през гората към вилата, и го приспаха, след като прекара вечерта на верандата с лула в ръка.

Когато на следващия следобед се изкачи на хълма, там нямаше никой. Първо изтръпна от разочарование, после помисли: „Просто е закъсняла. Сигурно ще се появи всеки момент“ — седна на гранитната пейка и зачака. Но тя не дойде. Минутите течаха... минаха часове. От гората изпълзяха сенки и започнаха да се изкачват по хълма. Въздухът стана хладен. Най-после се отказа и тръгна унило към вилата.

Тя не се появи и на следващия ден, нито на по-следващия. Той не можеше нито да яде, нито да спи. Омръзна му да лови риба. Не можеше да чете. И през цялото време се презираше, че се държи като влюбен ученик, за това, че беше постъпил като всеки четиридесетгодишен глупак при вида на едно симпатично лице и два хубави крака. До преди няколко дни дори не бе поглеждал чужда жена, а сега за по-малко от седмица не само, че погледна, но и се влюби.

Когато на четвъртия ден се качи на хълма бе загубил всякаква надежда, но надеждите му се възродиха, като я видя да стои на хълма, огряна от слънцето. Този път беше в черна рокля и той би трябвало да отгатне причината за отсъствието ѝ, но не се сети, докато не приближи и видя бликналите в очите ѝ, сълзи и издайническото трепкане на устните ѝ.

— Какво се е случило Джули?

Тя се притисна до него, склони глава на гърдите му. Раменете ѝ се тресяха.

— Татко умря — каза тя и той почувства, че това са първите ѝ сълзи, че не беше плакала, докато е бдяла над покойния си баща, нито на погребението, и чак сега бе загубила контрол над себе си.

Той нежно я прегърна. Никога не беше я целувал и сега не я целуна истински. Устните му леко докоснаха челото и косата ѝ — това беше всичко.

— Съжалявам Джули — каза той. — Зная какво беше той за теб.

— Той през цялото време е знаел, че ще умре — каза тя. — Знаел го е още след експеримента със стронций 90. Но на никого не е казал — дори и на мен... Не искам да живея повече. След като него го няма, аз нямам за кого да живея — нямам, нямам!

Той я притисна към себе си.

— Ще намериш нещо, Джули. Ще намериш някого. Ти си още млада. Та ти си още дете!

Тя изведнъж отметна глава назад и вдигна към него сухите си очи.

— Не съм дете! Как смееете да ме наричате дете!

Сепнат, той я пусна и отстъпи назад. Досега не я беше виждал ядосана.

— Не исках да кажа това... — започна той.

Гневът ѝ премина така бързо, както неочаквано беше избухнал.

— Зная, че не искате да ме обидите, мистър Рендолф, но аз не съм дете, честна дума. Обещайте ми, че няма да ме наричате така.

— Добре — каза той. — Обещавам.

— А сега трябва да си вървя — каза тя. — Имам да върша хиляди работи.

— Ще... ще дойдеш ли утре?

Тя дълго го гледа. Някаква мъглица, като след летен дъжд, блестеше във влажните и сини очи.

— Машините се износват — каза тя. — Някои части трябва да се заменят, а аз не зная как да ги сменя. Нашата — моята може би ще издържи още едно пътуване, но не съм сигурна.

— Но все пак ще се опиташ да дойдеш, нали?

Тя кимна.

— Да, ще се опитам. И... мистър Рендолф...

— Да, Джули?

— Ако не мога да дойда — знайте, че ви обичам.

В следващия миг тя леко изтича надолу по хълма и изчезна в кленовата гора. Той запали лулата си, но ръцете му трепереха и се изгори. После не помнеше как се е върнал във вилата, как си е приготвил вечеря, как си е легнал, но сигурно беше направил всичко това, защото се събуди в стаята си и когато отиде в кухнята, видя чиниите си от вечерта на мивката.

Изми съдовете и си направи кафе. Цяла сутрин лови риба на мостчето, без да мисли за нищо. По-късно щеше да се върне към действителността. Засега му беше достатъчно да знае, че тя го обича, че след няколко часа ще я види отново. Едва ли щеше да е трудно, дори и за една износена машина на времето, да я пренесе от селцето до хълма.

Той пристигна рано и седна на гранитната пейка, като зачака тя да се появи от гората и да се качи на хълма. Чувстваше, че сърцето му лудо бие, а ръцете му треперят. „Онзи ден видях един заек, вчера — елен, а днес — вас.“

Той дълго чака, но тя не дойде. Не дойде и на следващия ден. Когато сенките започнаха да се удължават и полъхна хлад, той слезе по хълма и навлезе в кленовата гора. Скоро попадна на една пътечка, тръгна по нея и стигна до селото. Отби се в малката поща да провери дали има писма. След като съсухреният пощенски служител му каза, че няма, той се повъртя малко и измърмори:

— Има ли в околността семейство Денвърз?

Пощенският служител поклати глава.

— А скоро да е имало погребение?

— Не, почти от година.

След това, въпреки че до края на отпуската си всеки следобед ходеше на хълма, дълбоко в себе си той беше убеден, че тя няма да се върне, че я беше загубил напълно, като че ли не беше съществувала. Всяка вечер бродеше из селото, надявайки се, че пощенският служител е сгрешил, но от Джули нямаше и следа. На описанията му всички минувачи отговаряха отрицателно.

В началото на октомври се върна в града. Стараеше се да се държи с Ан, като че ли между тях нищо не се е променило, но сякаш още го видя, тя разбра, че нещо се е променило. И макар че нищо не попита, с всяка седмица тя ставаше все по-мълчалива, а страхът в очите ѝ, който толкова го бе озадачавал, все повече се засилваше.

Започна всяка неделя следобед да ходи с колата до вилата и да се изкачва на хълма. Сега гората беше златиста, небето — още по-синьо, отколкото преди месец. Седеше с часове на гранитната пейка и се взираше в мястото, където тя беше изчезнала. „Онзи ден видях заек, вчера — елен, а днес — вас.“

После, една дъждовна нощ в средата на ноември намери куфара. Той беше на Ан. Намери го случайно. Тя беше отишла в града да играе бинго и той беше сам в къщи. След като гледа телевизия два часа и изгледа четири уморителни предавания, се сети за кръстословиците, които си беше събрал миналата зима.

Отчаяно търсейки нещо — каквото и да е — да отвлече вниманието му от Джули, отиде на тавана да ги вземе. Куфарът падна от една полица, докато той ровеше из разни кутии, натрупани от него, и се отвори.

Наведе се и го вдигна. Беше същият куфар, който тя беше донесла в малкия апартамент, нает след женитбата им, и той си спомни, че винаги го държеше заключен, и на шега му беше казала, че има неща, които една жена трябва да пази в тайна дори и от съпруга си. Ключалката беше ръждясала и се бе счупила при падането. Тъкмо затвори капака, когато видя, че от куфара се подава крайт на някаква бяла рокля. Материята му се стори смътно позната. Неотдавна бе видял подобна материя, материя, която напомняше на захарен памук, морска пяна и сняг.

Отвори капака и вдигна роклята с треперещи пръсти. Хвана я за раменете и я остави да се разгъне, а тя леко се посипа надолу като сняг. Нещо се стегна в гърлото му. Дълго я гледа. После нежно я сгъна, постави я обратно в куфара и затвори капака. Върна куфара на мястото му в нишата под корнизата. „Онзи ден видях заек, вчера — елен, а днес вас.“

Дъждът барабанеше по покрива. Гърлото му беше така свито, че за момент си помисли, че ще заплаче. Бавно слезе по витата стълба във всекидневната. Часовникът на полицата над камината показваше 10:14 ч. След няколко минути автобусът щеше да стовари на ъгъла хората, връщащи се от бинго, тя щеше да тръгне по улицата, после по пътеката до входната врата. Ан щеше... Джули щеше... Може би Джулиан?

Дали това беше цялото ѝ име? Сигурно. Обикновено, когато си измисля псевдоним, човек винаги запазва част от старото си име. След като съвсем беше променила презимето си, вероятно беше решила, че е безопасно да си позволи да запази част от малкото си име. Сигурно е трябвало да направи и други неща, освен да смени името си, за да се изплъзне от полицията на времето. Нищо чудно, че не искаше да я снимат! А колко ли е била изплашена в онзи ден, когато плахо беше пристъпила в кабинета му да търси работа? Съвсем сама сред чуждо поколение, без да е сигурна, че теорията на баща ѝ за времето е вярна, че човекът, който я обикна на четиридесет години, ще я обикне и на двадесет години. Значи тя се беше върнала както обеща тогава.

„Цели двадесет години — мислеше си той — и през всичкото това време е знаела, че един ден ще се изкача на хълма и ще я видя да стои там млада и хубава, и че отново ще се влюбя в нея. Тя е знаела, защото този момент е бил част от нейното минало, както е част от моето бъдеще. Но защо не ми е казала? Защо не ми каже сега?“

Изведнъж разбра.

Дъхът му секна, отиде в коридора, облече шлифера си и излезе навън в дъжда. Вървеше по пътеката, дъждът плискаше в лицето му и се стичаше на капки по бузите му, смесен със сълзи. Как можеше Ан — Джули — така вечно млада и хубава да се страхува, че ще остарее? Нима не разбираше, че в неговите очи тя никога няма да остарее, че за него тя не е остаряла нито с един ден от момента, когато вдигна очи и я видя да стои пред него в малката му кантора и веднага се влюби в нея?

Нима не разбираше, че точно затова момичето от хълма му се беше сторило познато?

Излезе на улицата и тръгна към ъгъла. Беше почти стигнал, когато автобусът спря и от него слезе момичето с белия шлифер. Гърлото му се стегна до болка, задуши се. Сега косата с цвят на глухарче бе по-тъмна, нямаше го детинският чар, но милото ѝ лице бе запазило нежната си красота, а идеалните ѝ дълги и стройни крака изглеждаха по-грациозни на бледата улична светлина в ноемврийската вечер, отколкото на златистия блясък на септемврийското слънце.

Тя тръгна към него и той видя познатия страх в очите ѝ — сега този страх му се стори нетърпимо болезнен, защото знаеше неговата причина. Очите му се замъглиха и той сляпо тръгна към нея. Когато стигна до нея, погледът му се проясни, той протегна ръка през годините и докосна бузата ѝ, мокра от дъжда. Тя разбра всичко и страхът завинаги изчезна от очите ѝ. Хванати за ръце, те тръгнаха към къщи под дъжда.

ЕМИЛИ И ВЕЛИКИТЕ ПОЕТИ

Всяка сутрин, още щом пристигнеше в музея, Емили обикаляше поверениците си. Официално тя беше заместник-уредник и отговаряше за Залата на поетите, но дълбоко в себе си беше убедена, че е нещо много повече от един обикновен заместник-уредник — тя беше привилегирована измежду смъртните да попадне в щастлива близост с най-великите Безсмъртни — *ненадминатите бардове, чиито далечни стъпки, по думите на един от тях, отекват в коридорите на времето.*

Поетите бяха наредени по-скоро по азбучен ред, отколкото хронологично. Емили обикновено започваше с пиедесталите в лявата страна на залата, с буквата А, и обикаляше внушителния полукръг. Така винаги можеше да остави Алфред, лорд Тенисън за края, или почти края. Лорд Алфред беше любимецът ѝ.

Тя си имаше различни мили поздравии за всеки поет и всеки ѝ отговаряше посвоему. Но за лорд Алфред имаше няколко специални фрази, като например: „Чудесен ден за писане, нали?“ или „Искрено се надявам, че «Идилиите» не ви създават повече затруднения!“. Тя, разбира се, знаеше, че в действителност Алфред няма да напише нищо, че старомодната писалка и топът хартия на малкото писалище до стола му бяха само декор и че във всеки случай андроидните му способности бяха само да рецитира стихове, които неговият прототип от плът и кръв беше написал преди векове. Но все пак в тази игра нямаше нищо лошо, особено когато магнетофонните му ленти отговаряха така:

*Перуниката синя напролет
мек гълъбов цвят придобива.
В младежките мисли напролет
любовни копнежи преливат.^[1]*

или:

*Кралице роза една сред цветята-момичета,
ела, преди да започне кадрила;
сред рокли атлазени, с диаманти накичени,
кралице роза и лилия мила.*

Когато се зае със Залата на поетите, Емили хранеше големи надежди. Тя, както и тези, по чиято идея беше създадена залата, искрено вярваше, че поезията не е мъртва и че щом хората открият, че могат да слушат вълшебните думи, вместо да ги четат от прашни книги, при това да ги слушат от устните на оживяващите пред тях модели на техните създатели в естествен ръст, нито адът, нито жестоките такси можеха да ги спрат. Но и тя, и директорите не бяха в крак с времето.

Средния гражданин от ХХІ век си оставаше еднакво безразличен както към съхранения в книгите Браунинг, така и към съживения Браунинг. А що се отнася до намаляващите учени с литературни интереси, *те* предпочитаха *своето* поетично меню, поднесено по старомодния начин, и дори в няколко случая заявяваха публично, че да се вложат безсмъртните слова на Великите стари майстори в устата на оживяващите манекени, е престъпление на техниката спрямо човечеството.

Въпреки че изминалите години не оправдаха очакванията ѝ, Емили предано остана на поста си зад бюрото и до онази сутрин, когато рухна нейният поетичен небосвод, тя все още вярваше, че някой ден, все някой ще тръгне от украсеното със стенописи фоайе по десния коридор (вместо по левия, който водеше към Залата на автомобилите, или по средния, водещ към Залата на електрическите уреди), ще се приближи до бюрото ѝ и ще каже: „Тук ли е Ли Хънт? Винаги съм се чудел защо Джени го е целунала и си помислих, че може би ще ми каже, ако го попитам.“ Или „Зае ли е в момента Уилям Шекспир? Бих искал да си поговорим за меланхоличния датчанин.“ Но годините си минаваха неусетно и единствените, които идваха по десния коридор освен Емили, бяха служителите в музея, портиерът и нощния пазач. Ето защо тя се сприятели с великите поети и започна да им съчувства

за техния остракизъм. До известна степен самата тя беше в същото положение...

В деня, когато рухна поетичния ѝ небосвод, Емили направи обичайната си утринна обиколка, без дори и да подозира надвисналото нещастие. В отговор на нейния поздрав Робърт Браунинг отвърна, както обикновено: „Ранно утро в седем, хълмът е обсипан с перли от роса“, а Уилям Каупър рязко каза:

*Две десетилетия изминаха почти,
откакто нашето небе се помрачи.*

Едуард Фицджералд откликна (като че ли малко пийнал, както се стори на Емили), с неизменното:

*Преди да пропълзи предутринния призрак сив,
от пивницата долових да вика глас хриплив:
„Когато всичко вътре във храма е готово,
защо се разтакава във поклонникът сънлив?“*

Емили отмина неговия пиедестал почти грубо. Тя никога не бе говорила лично с директорите на музея за включването на Едуард Фицджералд в Залата на поетите. Според нея той нямаше основание да претендира за безсмъртие. Наистина в петте превода на Омар той беше обогатил стиховете му с изобилие от оригинални образи, но това не го правеше истински поет. Поне не от величината на Милтън и Байрон.

Емили ускори стъпки при мисълта за лорд Алфред и две краткотрайни хилави рози цъфнаха на бузите ѝ. Тя нямаше търпение да стигне до неговия пиедестал и да го чуе какво ще каже. За разлика от лентите на другите поети, неговата винаги предлагаше нещо различно — може би защото той беше един от новите модели, макар че Емили не обичаше да си мисли за поверениците си като за модели.

Най-после тя стигна до скъпото място и погледна нагоре в младежкото лице (всички андроиди изобразяваха поетите като двадесетгодишни). „Добро утро, лорд Алфред“ — каза тя.

Чувствителните синтетични устни оживяха в усмивка. Лентата се завъртя безшумно, устата се отвори и думите меко се понесоха от нея:

*Задуха бризът утринен; тогава
планетата на Любовта пое към висинето
и се стопи в деня — избраница си обожаван
сред пурпурното ложе на небето.*

Емили повдигна ръка до гърдите си, думите весело подскачаха в самотната гора на душата ѝ. Тя беше толкова очарована, че не можа да измисли някоя от обичайните си шеги за писането на стихове; само стоеше безмълвна и съзерцаваше фигурата на пиедестала едва ли не с благоговение. След малко тя продължи, като разсеяно промърмори „добро утро“ на Утмън, Уайлд, Уърдзуърд, Йитс...

Изненада се, като видя, че уредникът, мистър Брендън, чака до бюрото ѝ. Мистър Брендън рядко посещаваше Залата на поетите, занимаваше се почти изключително с техническите изложения и беше оставил помощничката си да се грижи за поетите. Емили се изненада още повече, като забеляза, че той носи голяма книга — мистър Брендън не беше много по книгите.

— Добро утро, мис Мередит! — каза той. — Имам добри новини за вас.

Емили веднага се сети за Пърси Биш Шели. Лентата на модела, с който разполагаха в момента, беше повредена и Емили няколко пъти беше споменавала за това на мистър Брендън с молба да пише до фирмата „Андроид“ и да иска нова. Може би най-после беше писал, може би вече беше получил и отговор?

— Да, мистър Брендън? — каза тя нетърпеливо.

— Както знаете, мис Мередит, Залата за поетите се оказа едно разочарование за всички нас. Според мен, това по начало беше нецелесъобразна идея, но тъй като съм само един уредник, нямах думата по въпроса. Директорският съвет искаше зала с андроиди, които щастливо да рецитират стиховете си, и ние се сдобихме с такава зала. Сега, радвам се да отбележа, членовете на съвета най-после се

вразумиха. Дори и те най-после разбраха, че що се отнася до публиката, поетите са мъртви и че Залата на поетите...

— Но аз съм сигурна, че интересът на публиката скоро ще се събуди — прекъсна го Емили, опитвайки се да задържи тресящото се небе.

— Залата на поетите — продължи мистър Брендън неумоливо — постоянно и напълно ненужно пресушава финансовите средства на музея и предстои да бъде опразнена и заета от разширилото се изложение в Залата на автомобилите, което има неотложна нужда от място. Още по-щастлив съм да кажа, че съветът най-после взе решение: от утре Залата на поетите се закрива, за да се направи място за Хромовия век от автомобилното изложение. Това е най-важният период и...

— А поетите? — отново го прекъсна Емили. — Какво ще стане с поетите?

Нейното небе се сгромолясваше около нея — смесица от късове синьо, дрипави парцали от благородни думи и останки от някога горди фрази.

— Е, ще ги приберем в склада, разбира се — устните на мистър Брендън си разрешиха кратка усмивка в израз на съчувствие, — и ако интересът на публиката се събуди, ще трябва само да ги извадим от сандъците и...

— Но те ще се задушат! Ще умрат!

Мистър Брендън я погледна строго.

— Не смятате ли, че се държите малко странно, мис Мередит? Как може андроид да се задуши? Как може да умре?

Емили усети, че почервява, но не отстъпи от позициите си.

— Думите им ще се задушат, ако те не могат да ги казват. Поезията им ще умре, ако никой не я слуша.

Бледите страни на мистър Брендън леко порозовяха, а кафявите му очи потъмняха.

— Гледате много нереално на нещата, мис Мередит — каза той раздражено. — Много съм разочарован от вас. Предполагах, че ще бъдете възхитена да отговаряте за едно прогресивно изложение вместо за един мавзолей, пълен с умрели поети.

— Искате да кажете, че аз ще отговарям за Хромовия век?

Мистър Брендън взе опасенията ѝ за възторг.

— Но разбира се — каза той. — Да не си помислихте, че ще оставя някой друг да заеме вашето владение? — той леко потрепери, като че ли самата мисъл за това му беше противна. Всъщност това беше така, в известен смисъл: някой друг би искал по-голяма заплата. — Още утре сутринта можете да поемете новите си задължения, мис Мередит. Ангажирани сме група работници да пренесат колите още тази вечер, а утре сутринта ще дойдат аранжори да подредят залата според съвременните изисквания. Ако имате късмет, ще можем да открием залата до вдругиден. Запозната ли сте с хромовия век, мис Мередит?

— Не — каза Емили вцепенено. — Не съм.

— Предполагах, че не сте и затова ви донесох това — Мистър Брендън ѝ подаде голямата книга, която носеше. — „Анализ на хромовия мотив в изкуството на ХХ век“. Прочетете я внимателно, мис Мередит! Това е най-важната книга на века.

И последните остатъци от небето се бяха срутили и Емили стоеше безпомощно сред сините отломки. След малко тя осъзна, че тежкия предмет в ръцете ѝ беше „Анализ на хромовия мотив в изкуството на ХХ век“ и че мистър Брендън си е отишъл...

Тя изкара някак си останалата част от деня, а преди да си тръгне се сбогува с поетите. Плачеше, когато незабелязано се измъкна през електронната врата в септемврийската нощ, плачеше и във въздушното такси, през целия път до къщи. Апартаментът ѝ се стори тесен и отвратителен, както преди години, когато великите поети още не бяха влезли в живота ѝ, а екранът на видеофона ѝ като че ли се взираше в нея от сянката като белезникаво безмилостно око на някакво чудовище от морските дълбини.

Тя изяде безвкусната си вечеря и легна рано. Лежеше в празната тъмнина и гледаше през прозореца голямата мигаща реклама отсреща. Тя светваше и изгасваше и се появяваше ту: „ВЗЕМАЙТЕ СЪНОТВОРНИ ТАБЛЕТКИ“, ту: 3333333333333333. Дълго лежа, без да може да заспи. Представяше си, че е дамата от Шелот и облечена в снежнобяло, се носи надолу по реката към Камелот, или че стои потопена във вира, без да диша, и отчаяно се надява, че съседските момчета, които я бяха видели да се къпе гола, ще се уморят да ѝ се присмиват жестоко и да я наричат с неприлични думи, и ще си отидат, а тя ще може да излезе от студената вода и да вземе дрехите си. Най-

после като потопи пламтящото си лице за шести път, те наистина си отидоха и тя се запрепъва нагоре по брега, посиняла, трепереща и вбесена, едва успя да навлече роклята си и да намери убежище в нея. После бягаше, бягаше обезумяла назад към селото и, странно, всъщност не бягаше, а плаваше — лежеше в лодката, облечена в снежнобяло, и се носеше надолу по реката към Камелот.

*Бледен образ в сребристо сияние,
тя отплува сред глухите здания
мълчаливо в Камелот.*

Рицарите и всички останали излязоха на пристана, както обикновено, и прочетоха името ѝ на носа на лодката, а след малко се появи и Ланселот или Алфред, защото той беше ту единия, ту другия, а накрая двата образа се сляха в едно. „*Лицето ѝ е прекрасно*“ — каза Ланселот-Алфред и Емили го чу ясно, въпреки че уж беше мъртва. „*Милостиви боже, благослови я, Дамата от Шелот...*“

Работниците се бяха трудили цяла нощ и залата на поетите беше станала неузнаваема. Поетите ги нямаше, а на тяхно място стояха лъскави екземпляри от изкуството на двадесети век. Там, където беше Браунинг, беше поставено нещо, наречено „Огнен купол 8“, а някакъв нисък, дълъг и лъскав предмет с невероятното име „Буревестник“ си беше присвоил мястото, което Алфред, лорд Тенисън, бе осветил с присъствието си.

Към нея се приближи мистър Брендън. Очите му блестяха не по малко от хромовия декор, в който се беше влюбил.

— Е, мис Мередит, какво ще кажете за новото си изложение?

Емили едва не му каза истината, но все пак сдържа горчивината си. Ако я уволняха, трябваше напълно да се откъсне от поетите, а ако продължеше да работи в музея, поне щеше да бъде сигурна, че те са наблизко.

— Тя е просто... смайваща — каза тя.

— Сега ви се струва смайваща, а да видите каква ще стане, когато аранжорите свършат работата си! — Мистър Брендън едва

сдържаше ентузиазма си. — Та аз почти ви завиждам, мис Мередит. Вие ще имате най-привлекателното изложение в целия музей!

— Да, вероятно — каза Емили и огледа объркано новите си повереници. После попита:

— А защо са ги боядисали в такива крещящи цветове, мистър Брендън?

Блясъкът в очите на мистър Брендън леко помръкна.

— Виждам, че не сте отворили и корицата на „Анализ на хромовия мотив в изкуството на ХХ век“ — каза той с укор. — Дори ако бяхте погледнали само обложката, щяхте да знаете, че цветовете при американските автомобили придобиват голямо значение с увеличаването на хромовите елементи. Съчетаването на тези два фактора довежда до откриването на нова ера в автомобилното изкуство, която е продължила повече от век.

— Приличат на великденски яйца — каза Емили. — Хората наистина ли са се *возили* в тях?

Очите на мистър Брендън възвърнаха нормалния си цвят, а неговият ентузиазъм лежеше в краката му като спукан балон.

— Разбира се, че са се возили в тях! Мисля, че вие умишлено ни създавате затруднения, мис Мередит, и аз въобще не одобрявам такова отношение. — Той се обърна и се отдалечи.

Емили нямаше намерение да го предизвиква, искаше да го настигне и да му се извини, но не можеше дори животът ѝ да зависеше от това. Замяната на Тенисън с „Буревестник“ я беше огорчила повече, отколкото предполагаше.

Тя прекара сутринта мъчително, като гледаше безпомощно как декораторите сновяха нагоре-надолу и подновяваха залата. Постепенно пастелните тонове изчезнаха и стените станаха ярки, а прозорците с каменни колони останаха зад хромовите жалузи. Махнаха скритото осветление и закачиха на тавана мощни флуоресцентни лампи, безмилостно покриха паркета със синтетични плочи. До обед залата заприлича на прекомерно голяма тоалетна. Липсва само една редица хромови клекала, си каза Емили скептично.

Мислеше си дали на поетите им е удобно в сандъците и след обяд се качи в склада на тавана, за да ги види. Но в голямото прашно таванско помещение тя не намери никакви поети в сандъци. Там

нямаше нищо ново — само вехтории, трупани в продължение на години. Обхвана я съмнение. Тя бързо слезе в залите на музея и потърси мистър Брендън.

— Къде са поетите? — попита тя, когато го намери да ръководи поставянето на един от автомобилите. По лицето на мистър Брендън се виждаше така ясно, че той е гузен, както се открояваше петното ръжда върху хромовата броня, до която стоеше.

— Наистина, мис Мередит — започна той, — не мислите ли, че сте малко не...

— Къде са? — повтори Емили.

— Сложихме ги в... в мазето. — Лицето на мистър Брендън почервения и стана почти като кървавочервения калник, който той гледаше преди малко.

— Защо?

— Вижте, мис Мередит, вие имате неправилно отношение към всичко това. Вие сте...

— Защо ги сложихте в мазето?

— Страхувам се, че малко променихме първоначалните си планове. — Мистър Брендън като че ли изведнъж силно се интересува от десена на синтетичните плочки в краката си. — С оглед на това, че безразличието на публиката към поезията вероятно е постоянно и с оглед на допълнителния факт, че настоящото преустройство изисква повече разходи, отколкото предполагахме, ние...

— Вие ще ги продадете като отпадъци! — лицето на Емили побеля. Гневни сълзи бликнаха от очите ѝ и потекоха по бузите ѝ. — Мразя ви! — изкрещя тя. — Мразя и вас, и директорите. Вие сте като свраките. Като видите нещо лъскаво, го донасят и го скатават в този музей — това ваше старо гнездо, и изхвърлят всичко ценно, за да му направите място. Мразя ви, мразя ви!

— Но моля ви, мис Мередит, опитайте се да погледнете по-реално на... — мистър Брендън замлъкна, като откри, че говори на въздуха. Той чу бързите ѝ стъпки и видя басмяната ѝ рокля чак в края на редицата коли. Мистър Брендън сви рамене. Това не беше случайно. Той си спомни как преди години в Залата на електроуредите към него се приближи слабичко момиче с големи тъжни очи и стеснителна усмивка и попита за работа. Спомни си колко хитро бе постъпил

тогава, като я направи помощник-уредник — само една празна титла, която никой не искаше, защото заплатата беше по-ниска от тази на портiera, и ѝ пробута Залата на поетите, така че да може той самият да прекарва времето си в по-приятно обкръжение. Спомни си необяснимата промяна, която настъпи у нея през следващите години — как постепенно тъгата изчезна от очите ѝ, колко енергични станаха стъпките ѝ, колко лъчезарна стана усмивката ѝ, особено сутрин.

Мистър Брандън отново сви ядосано рамене.

Поетите бяха струпани в един забутан ъгъл. Следобедната светлина се процеждаше през едно прозорче високо в стената и едва осветляваше бледите им неподвижни лица. Като ги видя, Емили избухна в ридания. Тя не можа веднага да намери Алфред. Измъкна го, подпря го на един бракуван стол от ХХ век и седна срещу него. Той като че ли я гледаше въпросително с андроидните си очи.

— „Локсли хол“ — каза тя.

*Преди да заблести Зората,
другари, сам ме оставете,
Потрябвам ли ви — отдалече
с ловджийски рог ме призовете!*

Когато той изрецитира „Локсли хол“, Емили каза „Смъртта на Артур“, а когато „Смъртта на Артур“ свърши, каза: „Мечтателите“. Докато той рецитираше, умът ѝ бе раздвоен. Тя бе погълната от поезията и същевременно размишляваше върху дилемата на поетите.

Едва в средата на „Мод“ Емили разбра колко много време е прекарала така. Трепна, като откри, че лицето на Алфред вече не се вижда, а като погледна нагоре към прозорчето, видя сивкавия здрач. Разтревожена, тя стана и тръгна към стълбите. Намери ключа в тъмнината, светна и се качи на първия етаж, като остави Алфред сам с Мод. Музеят беше тъмен с изключение на нощното осветление във фойето. Емили се спря в полумрака. Очевидно никой не я беше видял да слиза в мазето и мистър Брандън, помислил, че си е отишла, беше предал музея на нощния пазач и също си беше отишъл. Но къде ли

беше нощния пазач? Ако искаше да излезе, трябваше да го намери и да го помоли да отвори вратата. Но дали наистина искаше да излезе.

Емили се замисли по въпроса. Помисли си за поетите, позорно захвърлени в мазето, и за лъскавите автомобили, узурпирали святото място, което по право им принадлежеше. В този решителен момент вниманието и беше привлечено от металния блясък на един от експонатите до вратата.

Това беше старинна пожарна кола с цялата пожарникарска екипировка от преди един век. Имаше химически пожарогасител, малка кука и стълба, навит маркуч, брадва... Именно светлината, отразена от лъснатото острие на брадвата, бе привлякла вниманието ѝ отначало.

Без да съзнава какво върши, тя се приближи и вдигна брадвата, за да види колко тежи. Лесно можеше да си послужи с нея. Съзнанието ѝ се замъгли, не беше в състояние да мисли. С брадвата в ръка тръгна по коридора, който някога водеше към Залата на поетите. Намери ключа в тъмното. Флуоресцентните лампи избухнаха в ослепителна светлина като свръхнови звезди и заляха със студения си блясък приноса на човека от XX век в изкуството.

Колите стояха наредени една до друга в голям кръг, като че ли участваха в някакво неподвижно състезание. Точно пред Емили се намираше хромиран екземпляр в сиво — по-стар модел от събратята си, но добър като за начало. Емили се устреми решително към него, вдигна брадвата и се прицели в предното стъкло, но изведнъж спря, обзета от чувството, че нещо не е в ред.

Тя свали брадвата, пристъпи напред и надникна през отворения прозорец. Погледна покритите с имитация на леопардова кожа седалки, отрупаното със скали табло, волана... Изведнъж разбра какво не беше в ред.

Тръгна покрай редицата от коли. Чувството, че нещо не е в ред, се засили. Колите бяха различни по големина, цвят, хромови елементи и мощност, но в едно отношение неизменно си приличаха. Всички бяха празни.

Кола без шофьор е мъртва, като поет, захвърлен в мазето. Изведнъж сърцето на Емили заби лудо. Брадвата се изплъзна от ръцете ѝ и незабелязано падна на пода. Тя се втурна по коридора към фойето. Тъкмо бе отворила вратата на мазето, когато един вик я спря. Тя позна

гласа на нощния пазач и нетърпеливо го изчака да се приближи достатъчно, за да може да я познае.

— А, вие ли сте, мис Мередит? — каза той, когато стигна до нея. — Мистър Брендън не ми каза, че някой ще работи извънредно тази вечер.

— Вероятно е забравил — каза Емили и се учуди с каква лекота устните ѝ изрекоха тази лъжа. След това я осени една идея — след като излъга веднъж, защо да не излъже и втори път? Дори с помощта на товарния асансьор задачата ѝ нямаше да е лесна. Ама разбира се! — Мистър Брендън каза да ми помогнете ако имам нужда — каза тя. — А, страхувам се, че наистина ще имам нужда от помощ.

Нощният пазач се намръщи. Той смяташе да цитира подходяща за случая точка от договора, която гласеше, че нощния пазач не трябва да бъде ангажиран с дейности, накърняващи достойнството на професията му — с други думи, да бъде каран да работи. Но в лицето на Емили имаше нещо, което той никога преди не беше забелязал — някаква студена решителност, която нямаше да отстъпи пред никакви клаузи от трудовия договор. Той само въздъхна и каза:

— Добре, мис Мередит.

— Е, как ви се струват? — попита Емили.

Встреченият мистър Брендън беше рядка гледка. Очите му се ококориха, а челюстта му увисна с четвърт инч. Но все пак той успя да изрече достатъчно разбираемо:

— Това е анахронизъм!

— О, това е от старинните дрехи — каза Емили. — По-късно, когато бюджетът позволи, можем да им купим съвременни костюми на делови хора.

Мистър Брендън погледна крадешком към шофьорската седалка на аквамариновия „Буик“, до който стоеше. Направи усилие да си представи Бен Джонсън, облечен в пастелните тонове на XXI век. За негова изненада, усилията му се възнаградиха. Очите му отново заеха нормалното си положение, а способността му да говори започна да се възвръща.

— Може би от това ще излезе нещо, мис Мередит — каза той. — Мисля, че светът ще е доволен. Вижте, ние наистина не искахме да изхвърлим поетите, но просто не знаехме как практически да ги използваме. Но сега...

Сърцето на Емили литна. В края на краищата, когато се решаваше въпрос на живот и смърт, практичността беше сравнително ниска цена, която тя трябваше да плати...

След като мистър Брендън си отиде, тя тръгна да обиколи поверениците си. Робърт Браунинг отвърна на поздрава ѝ с обичайното „Ранно утро в седем, хълмът е обсипан с перли от роса“, макар че гласът му идваше малко заглушен от „Пакарда“, модел 1958 г., а Уилям Каупър изрече малко рязко от тапицирания си пиедестал:

*Две десетилетия изминаха почти
откакто нашето небе се помрачи.*

Едуард Фицджералд създаваше впечатление, че се носи с главоломна скорост в своя „Крайслер“, модел 1960 и Емили се намръщи, когато той отново спомена за кръчмата на Кейъм. Тя остави Алфред Тенисън за най-накрая. Той изглеждаше съвсем естествено зад волана на своя „Форд“ 1965 г. и всеки случаен посетител би помислил, че той е толкова съсредоточен в карането, че не вижда нищо друго освен хромирания калник на колата пред себе си. Но Емили знаеше. Тя знаеше, че в действителност той вижда и Камелот, и остров Шелот, и Ланселот, който язди с Дженевера през напъпилите гори и полета на Англия.

Тя не искаше да го изтръгва от мечтите, в които се бе унесъл, но знаеше, че той няма да има нищо против.

— Добро утро, лорд Алфред! — каза тя.

Благородната му глава се обърна и андроидните му очи срещнаха нейните. Неизвестно защо, днес те изглеждаха по-блестящи, а като проговори, гласът му беше силен и звучен:

*Напред напират новото и старото сменява,
по най-различни начини се бог осъществява.*

[1] Всички стихове в разказа са в превод на Бистра Стамболова ↑

МОМИЧЕТО, КОЕТО СПРЯ ВРЕМЕТО

Когато онзи петък сутринта през юни Роджър Томпсън седна на пейката в парка, той дори и не подозираше, че се насажда на пачи яйца и че скоро ще бъде ликвидиран като ерген. След няколко минути по криволичещата алея се зададе стройна брюнетка в червена рокля, като че го обзе някакво предчувствие, но то в никакъв случай не можеше да го предупреди за огромното завъртане на времето и пространството, което отклонението му от ергенството много скоро щеше да предизвика.

Високата брюнетка се изравни с пейката и вече изглеждаше, че всъщност безбрачието му не е сериозно застрашено, когато стана една от онези случки вдъхновили толкова много литературни произведения от типа „Срещнали се едно момче и едно момиче...“ Едното от остриите и точета се заби в една пукнатина на алеята и тя рязко спря. Нашият герой се оказа на висотата на положението по един достоен за уважение начин, особено като се има предвид, че беше потънал в размисъл върху една особено трудна фаза от своя „Поетичен анализ на науката“, върху който работеше в момента, и момичетата му правеха още по-малко впечатление от обикновено. За една хилядна от секундата той се озова до нея, за още толкова я прихвана през кръста. Докато освобождаваше кракът и от обувката, забеляза три тесни златни лентички, обвили босия и крак точно над глезена. Заведе я до пейката.

— Ей сега ще я извадя — каза той.

Изпълнявайки обещанието си, след няколко секунди той обу обувката на изящния крак на момичето.

— О, благодаря, мистър... мистър... — започна тя.

Имаше дрезгав глас. Лицето ѝ беше овално, устните ѝ червени и сочни. Като погледна перлените дълбини на сивите и очи, стори му се, че пропада — в известен смисъл това беше така — и той седна замаян до нея.

— Томпсън — каза той. — Роджър Томпсън.

Перлените дълбини станаха още по-дълбоки.

— Радвам се да се запозная с теб, Роджър. Аз се казвам Беки Фишер.

— И аз се радвам да се запозная с теб, Беки.

Дотук добре. Момчето срещна момичето, момичето срещна момчето. Както подобава момчето е сразено, момичето — податливо. И двамата са млади. Май е така. Налице са всички условия да разцъфне една любовна история и това става. И все пак това е любовна история, която никога няма да бъде записана в летописа на времето. Ще попитате защо.

Ще разберете.

Останалата част от деня прекараха заедно. Беше почивният ден на Беки — тя работеше като сервитьорка в „Сребърната лъжица“. За Роджър, който напрегнато очакваше резултата от шестата досега подадена молба за работа, откак завърши технологичния институт в Лейкпорт, всички дни бяха почивни. Вечеряха в едно скромно кафене, после пускаха мюзикбокса и танцуваха. Незабравим беше моментът, когато в полунощ стояха на стъпалата в блока на Беки, а първата им целувка бе така сладка, че Роджър дълго усещаше вкусът ѝ на устните си и едва когато стигна в хотелската си стая, се учуди как е възможно младеж като него, който гледаше на любовта като пречка за научната си кариера, да се влюби така силно, и то изведнъж.

Във въображението му пейката в парка вече беше светиня и следващото утро го завари забързан по криволичещата алея, изгарящ от нетърпение да зърне отново светия предмет. Представете си какво беше огорчението му, когато направи и последния завой и видя, че някакво момиче в синя рокля седи точно в онази част на олтара, която неговата богиня бе осветила с докосването си.

Седна колкото се може по-далеч от нея. Вероятно, ако тя беше някое очарователно същество, той нямаше да има нищо против, но тя не беше. Лицето и беше твърде слабо, краката ѝ твърде дълги. Роклята ѝ беше като избелял парцал в сравнение с роклята на Беки, а късо остриганата ѝ, прилична на перушина коса беше срам за козметиката.

Тя пишеше нещо в малко червено тефтерче и отначало като че ли не го забеляза. След малко обаче погледна часовника си и после, сякаш я бе осведомил за присъствието му, погледна към него.

Погледът и беше твърде мил, макар и изненадан, така че в никакъв случай не заслужаваше убийствения поглед с който той ѝ

отвърна. Тя веднага насочи вниманието си обратно към тефтерчето, но той успя да зърне лицето ѝ, обсипано със златисти лунички, очите ѝ — сини като синя птица и малката ѝ уста с цвят на смрадлика, попарена от първата слана. Лениво си мислеше дали първата му реакция щеше да е по-различна, ако нямаше за критерий такова свършено същество като Беки.

Изведнъж почувства, че тя го гледа.

— Как ксе пише брак? — попита тя.

Той трепна.

— Брак?

— Да, как ксе пише?

— Б-р-а-к — каза Роджър.

— Благодаря. — Тя поправи нещо в тефтерчето си, после отново се обърна към него. — Павопиксът ми е много лош, оксобено при чужди думи.

— О, значи сте чужденка? — Ето защо имаше такъв странен акцент.

— Да, от Бюзенборг. Това е малка провинция в най-южния континент на шекстата планета на звездата, която вие наричате Алтаир. Прикстигнах тази ксутрин.

Тя каза това така естествено, като че ли най-южният континент на Алтаир VI не беше по-отдалечен от Лейкпорт, отколкото от най-южния континент на Сол III, и като че ли космическите кораби се срещаха на всяка крачка като автомобилите. Нищо чудно, че това предизвика учения у Роджър. Нищо чудно, че той се приготви за битка. Реши, че най-добрата тактика ще е да я засипе с въпроси, отговорите на който щяха да я примамват във все по-дълбоки води и по-дълбоки води, докато накрая се удави.

— Как се казваш? — запита той привидно нехайно.

— Алейн, а ти?

Отговори ѝ, а после попита:

— А нямаш ли презиме?

— Не. В Бюзенборг кса премахнати презимената още преди векове.

Той се въздържа от коментар.

— Добре, а къде е корабът ти?

— Паркирах го до един хамбар в някаква изоставена ферма на няколко мили от града. Кс включено ксилово поле той прилича на ксилоз. Хората никога не забелязват очевидни неща, дори и да кса под носа им, щом те ксе ксливат кс околната ксреда.

— Ксилоз ли?

— Да. А — силоз. Отново започнах да обърквам кс със с. Знаете ли — продължи тя, като внимателно произнасяше всяка дума, — ние нямаме звук с, а най-близкият ни до него е кс, така че ако не внимавам, вместо с казвам кс, освен ако се намира преди или след звук, който го смекчава.

Роджър я погледна отблизо. Сините ѝ очи бяха подкупващи, а спокойната линия на устните и се изви в лека усмивка. Реши да бъде снизходителен към нея.

— Имаш нужда от добър учител по дикция — каза той.

Тя кимна тържествено:

— Но как мога да кси намеря такъв?

— Телефонният указател е пълен. Просто позвъни на един и си уреди час.

„Сигурно, помисли си той скептично, ако не бях се запознал с Беки, акцентът ѝ щеше да ми се стори очарователен и нямаше да я посъветвам да си вземе учител по дикция.“

— Но да се върнем на темата — продължи той: — Ти каза, че си оставила кораба си на видно място, защото хората никога не забелязват очевидни предмети, щом те не се хвърлят на очи, което означава, че желаш да запазиш в тайна присъствието си на Земята, така ли?

— Да, така е.

— Защо тогава — неочаквано атакува той — седиш тук посред бял ден и направо ми завираш тайната си в очите?

— Защото законът за очевидно е в сила и при хората. Най-сигурният начин да накарам някого да повярва, че не съм от Алтаир VI, е непрекъснато да повтарям, че съм оттам.

— Добре, така да е. — Роджър нетърпеливо премина към втората фаза на кампанията си: — Нека загледаме твоето пътуване.

В себе си той злорадстваше. Беше сигурен, че сега ще я хване натясно. Но се оказа, че не успя, защото кроейки планове да я примамим в по-дълбоки води, той беше изпуснал една много вероятна

подробност, че тя умее да плува. А тя не само, че умееше да плува, но в морето на науката се чувстваше много повече в свои води от него.

Така например, когато той отбеляза, че поради съотношението между масата и скоростта на движещото се тяло е невъзможно да се достигне скоростта на светлината и следователно пътуването и от Алтаир VI до Земята трябва да е продължило повече от 16 години — т.е. времето, за което светлината изминава това разстояние, тя каза:

— Не вземаш под внимание закона на Лоренц за трансформацията. Движещите се часовници изостават в сравнение с неподвижните, така че ако пътувам със скорост малко по-малка от скоростта на светлината, пътуването няма да трае повече от няколко часа.

Когато той отбеляза, че все пак междувременно на Алтаир ще са изминали повече от 16 години и че семейството и приятелите ѝ ще са с около 16 години по-стари тя каза:

— Да, но ти приемаш, че скоростта на светлината не може да се достигне. А всъщност може да се достигне два, три, а дори и четири пъти по-голяма скорост. Наистина масата на движещото се тяло се увеличава пропорционално на скоростта, но това може да се предотврати, като се използва масонейтрализатор — изобретение на нашите учени, чрез което се анулира масата.

Когато той прие заради спора, че скоростта на светлината може да бъде надмината, и подчерта, че ако тя пътува със скоростта на светлината и продължи пътуването си малко повече от необходимото, не само, че ще пътува назад във времето, но ще завърши пътуването си преди да го е започнала, и по този начин ще се създаде твърде неприятен парадокс, тя каза:

— Няма да има никакъв парадокс, защото още в същия миг той ще се анулира чрез разместване на времето в космоса. Но все пак вече не правим полети със свръхсветлинна скорост. Преди я използвахме и корабите ни са снабдени с такива двигатели, но трябва прибягваме към тях само в краен случай, защото твърде много едновременни размествания могат да разрушат пространствено-временния континуум.

Когато например той попита как е пътувала, тя му каза:

— Минах направо, както прави всеки от Алтаир, който иска да пътува на големи разстояния. Пространството е изкривено, както

смятат и вашите учени, и благодарение на новия вид полет, разработен от нашите учени, дори и един любител може лесно да стигне до което и да е място в Галактиката само за няколко дни.

Това беше хитро изплъзване, но все пак теорията ѝ си оставаше неуязвима. Роджър стана. Той беше човек, който може да прецени кога е победен.

— Не вземай дървени метеорити — каза той.

— Ама къде... къде отиваш, Роджър?

— В едно ресторантче, където ще хапна сандвич с бира и после ще гледам срещата между Ню Йорк и Чикаго по телевизията.

— Няма ли да ме поканиш да дойда с теб?

— Разбира се, че не. Защо да те каня?

Очите ѝ претърпяха трансформация, каквато Лоренц даже не бе и сънувал — станаха замъглени и невероятно сини. Тя рязко погледна към часовника си.

— Не, не мога да си обясня. Индикаторът ми показва 90, а дори и 80 се счита за висок коефициент на съвместимост.

Една сълза, голяма колкото капка роса, се търколи по бузата ѝ и безшумно капна на корсажа ѝ. Ученият у Роджър остана невъзмутим, но поетът беше трогнат.

— Е, добре. Ела, щом искаш — каза той.

Ресторантчето беше на две крачки от „Мейн стрийт“. След като по молба на Алейн от Алтаир позвъни на един учител по дикция и ѝ уреди урок за 4,30 същия следобед, той избра едно сепаре, от което се виждаше добре телевизора, и поръча два пъти ростбийф с бели хлебчета с кимион и две бири.

Сандвичът на Алейн от Алтаир изчезна не по-бавно от неговия.

— Искаш ли още един? — попита той.

— Не, благодаря. Макар че беше твърде вкусно, като се има предвид ниското съдържание на хлорофил в земната трева.

— Значи вие имате по-хубава трева от нас. Сигурно и колите, и телевизорите ви са по-хубави.

— Не, почти същите са. Като се изключи феноменалния напредък в областта на космическите пътувания, нашата техника е на едно ниво с вашата.

— А как сте с бейзбола? Имате ли бейзбол?

— Какво е бейзбол? — попита Алейн Алтаирска.

— Ще видиш — каза злорадо Роджър Земни.

Да се преструваш, че си от Алтаир VI, беше едно, но да се преструваш, че не си чувал за бейзбол — беше съвсем друго. Тя непременно щеше да изгърве поне една думичка, която ще я издаде, и то много скоро.

Обаче тя не направи нищо подобно. Оказа се, че нейните реакции вместо да опровергават, подкрепиха твърдението, че е извънземен жител.

— Защо непрекъснато викат „Давай, давай, давай, Апарацио!“? — попита тя към края на четвъртия бейз.

— Защото той се слави с умението си да краде топки. Гледай сега — ще се опита да открадне втора.

Апарацио не само че се опита, но и успя.

— Видя ли? — каза Роджър.

По недоумението, изписано на лицето ѝ, стана ясно, че нищо не е разбрала.

— Това няма никакъв смисъл — каза тя. — Щом е толкова добър в отнемането на топки, защо не отне първата топка, вместо да се клати пред онази глупава сфера?

Роджър я зяпна от изненада.

— Ама ти нищо не разбираш! Просто не може да се отнеме първа топка.

— Но ако все пак някой я отнеме? Ще го оставят ли в играта?

— Но първа топка не може да се отнеме. Невъзможно е!

— Нищо не е невъзможно — каза Алейн от Алтаир.

Възмутен, Роджър не каза нищо повече и не ѝ обърна никакво внимание до края на срещата та. Той беше от „Уайт сокс“ и когато идолите му спечелиха с 5:4, възмущението му се разпръсна като мъгла в лятно утро и настроението му така се повиши, че той ѝ предложи да я придружи до кабинета на учителя по дикция. По пътя ѝ разказа за поетичния си анализ на науката и дори цитира няколко реда от един свой сонет в стила на Петрарка, посветен на атома. Горещият ѝ ентузиазъм още повече повиши настроението му.

— Надявам се, че прекара приятен следобед — каза той, когато спряха пред сградата в която се намираше приемната на учителя по дикция.

— О, да! — каза тя и трескаво написа нещо в тефтерчето си, откъсна листа и му го подаде. После обясни:

— Земният ми адрес. Кога ще ми се обадиш тази вечер, Роджър? Веселото му настроение изведнъж изчезна.

— От къде на къде реши, че тази вечер имаме среща?

— Просто сметнах, че се подразбира. Според моя индикатор...

— Престани! — каза Роджър. — За днес се наслушах на измислици за индикатори, масонеутрализатори и пътувания със свръхсветлинна скорост. Освен това тази вечер, за сведение, имам среща, и то с момичето, което несъзнателно съм търсил цял живот и намерих едва вчера и...

Тя млъкна. Изведнъж тъга размъти сините дълбини на очите на Алейн от Алтаир, а устните ѝ затрептяха като лист смрадлика, целунат от студа на ноемврийски вятър.

— Сега... сега вече разбирам — каза тя. — Индикаторите реагират на физическата и интелектуална съвместимост. Те не са достатъчно чувствителни да откриват мимолетни емоционални увлечения. Изглежда съм закъсняла с един ден.

— Не можеш да го докажеш чрез мен. Е, много поздрави на бюзенборгианците.

— Ще... ще бъдеш ли в парка утре сутринта?

Тъкмо отвори уста за категорично не, когато видя втората сълза. Тя беше още по-голяма и блестеше като прозрачна перла в ъгъла на лявото и око.

— Вероятно — каза той примирено.

— Ще те чакам на пейката.

Уби три часа, като отиде на кино и в 7,30 взе Беки от апартамента ѝ. Тя беше в черна рокля, която прекрасно очертаваше формите ѝ, и остри обувки с метални носове, които бяха в тон с трите златни лентички на глезена ѝ. Той я погледна в очите и разбра, че тази вечер ще ѝ направи предложение.

Вечеряха в същото кафене. Бяха преполовили вечерята си, когато влезе Алейн от Алтаир, подръка с един младеж със слабо гладно лице и дълга бухнала коса, облечен безупречно елегантен костюм. Роджър едва не падна от стола си.

Тя веднага го зърна и доведе придружителя си до масата му.

— Роджър, това е Ешли Еймз — каза тя възбудено. — Покани ме на вечеря, за да продължим урока си по дикция. След това ще ме заведе в апартамента си и ще ми покаже своя екземпляр от първото издание на „Пигмалион“.

След това тя погледна Беки и се втрещи. Погледът ѝ веднага се плъзна надолу към елегантните глезени на Беки, които се подаваха изпод покривката, и когато отново вдигна очи, от сини те бяха станали зелени.

— Значи тримата са вече готови, остава още един — каза тя.

— Трябваше да се сетя, че това ще е някоя от вас.

Очите на Беки също бяха претърпели метаморфоза. Вместо сиви сега бяха жълти.

— Аз го срещнах първа и ти знаеш правилата на играта не по-зле от мен, така че измитай се!

— Да вървим — надменно каза Алейн от Алтаир на Ешли Еймз, който беше надвиснал като граблива птица точно зад нея. — На Земята сигурно има и по-добри ресторанти от този!

Объркан Роджър ги видя как напуснаха ресторанта. Помисли си за приказката за вълка и Червената шапчица.

— Познаваш ли я? — попита той Беки.

— Една побъркана на тема космос. Понякога идва в „Сребърната лъжица“ и дрънка глупости за живот на други планети. Да не говорим повече за това, а?

Роджър се съгласи. След вечеря заведе Беки на представление, после предложи да се разходят в парка. Тя красноречиво стисна ръката му в отговор. Свещената пейка стоеше като островче сред езеро от бистра лунна светлина и те прецапаха през сребърните му плитчини, за да достигнат до железния му бряг и седнат на полегатите му хълмове. Първата ѝ целувка изглеждаше сестринска в сравнение с втората и след нея Роджър разбра, че вече е станал друг човек.

— Ще се ожениш ли за мен, Беки? — изръси той.

Тя не изглеждаше особено изненадана.

— Наистина ли искаш да се ожения за теб?

— Разбира се! Веднага щом си намеря работа и...

— Целуни ме, Роджър!

Той се върна на темата едва когато застанаха на стълбите в блока
й.

— Но разбира се, ще се ожения за теб, Роджър — каза тя. — Утре ще се разходим извън града и ще обмислим всичко.

— Чудесно! Ще наема кола, ще вземем обяд...

— Няма нужда от обяд. Просто ела да ме вземеш в два часа.

Тя го целуна толкова силно и продължително, че той едва не се задуши.

— Лека нощ, Роджър.

— Довиждане до утре в два — каза той, когато успя да си поеме дъх.

— Може би ще те покания да влезеш да пийнем по нещо.

Той летеше по пътя за хотела си, но когато прочете писмото, което му даде нощния портиер, слезе на земята с трясък. Текстът беше различен от останалите пет, които беше получил в отговор на своите молби за работа, но общият смисъл беше същият:

Не ни търсете, ние ще ви се обадим.

Тъжно се качи горе, съблече се и легна. След като пет пъти се бе провалял, трябваше да прояви по-голяма съобразителност и шестия път да не разказва за своя поетичен анализ на науката. Съвременните индустриални корпорации имаха нужда от хора със солидни и неразкрасени факти в главите си, а не от разочаровани поети, търсещи симетрия в микрокосмоса. Но, както обикновено се беше увлякъл в ентузиазма си.

Дълго не можа да заспи. Когато най-после заспа сънува дълъг и объркан сън, за някакво момиче в синя дреха, един вълк, облечен в костюм на фирмата „Брукс брадърз“, и една сирена в черна рокля.

Вярна на думата си, Алейн от Алтаир седеше на пейката, когато на следващата сутрин той се зададе по алеята.

— Здравей, Родж — каза тя лъчезарно.

Той седна намръщен до нея.

— Как беше първото издание на Ешли?

— Още не съм го видяла. Снощи след вечерята бях толкова уморена, че го помолих да ме заведе направо вкъщи. Ще ми го покаже довечера. Ще вечеряме в апартамента му при светлината на свещи.

Тя се поколеба за момент, после изведнъж избухна:

— Тя не е за теб, искам да кажа, Беки.

Той се изправи като жегнат.

— Защо смяташ така?

— Аз... снощи ви проследих с моя флеглиндер. Това е малък телевизионен приемник, който се насочва към този, когото искаш да виждаш и чуваш. Снощи... снощи аз го насочих към вас с Беки.

— Искаш да кажеш, че си ни проследила! Как смееш да си вреш носа в чужди работи?

— Моля ти се, не ми се сърди, Роджър. Аз се безпокоях за тебе. О, Роджър, ти си попаднал в мрежите на една вещица от Мъгенуърт!

Това вече беше твърде много. Той стана с намерение да си върви, но тя го хвана за ръката и го накара да седне отново.

— Слушай, Роджър — продължи тя. — Работата е сериозна. Не зная какво ти е наговорила тя за мен, но каквото и да е, то е лъжа. Момичетата от Мъгенуърт са подли, жестоки и коварни и не се спират пред нищо, за да постигнат долните си намерения. Те също идват на Земята с космически кораби, както и момичетата от Бюзенборг — само че техните кораби са достатъчно големи, за да поберат пет души. След това под фалшиво име се настаняват на работа на място, където се срещат много мъже и започват да си попълват бройката си от четирима съпрузи.

— Значи, както си седиш тук посред бял ден, искаш да ме убедиш, че момичето, за което ще се женя, е вещица от Мъгенуърт, дошла на Земята да си намери четирима съпрузи.

— Да, да намери и ги отведе със себе си на Мъгенуърт. Мъгенуърт е малка матриархална провинция близо до екватора на Алтаир VI и техните обичаи са съвсем различни и от нашите и от вашите. Жените от Мъгенуърт трябва да имат четирима съпрузи, за да бъдат приети в обществото, и тъй като вече не са им останали свободни мъже, те трябва да пътуват до други планети, за да си търсят съпрузи. Но това не е най-лошото. След като ги пленят и отведат на Мъгенуърт, те ги карат да работят по дванадесет часа на ден на кричовите полета, докато те самите се излежават по цял ден в дървените си колиби с климатична инсталация, дъвчат ядки от рутенстуга и гледат телевизия!

Роджър вече престана да се ядосва — беше му забавно.

— А съпрузите? Нима те покорно приемат всичко това и нямат нищо против да делят жена си с други трима мъже?

— Но ти нищо не разбираш! — Алейн от Алтаир все повече се разгорещяваше. — Те нямат избор. Те са омагьосани, както Беки е омагьосала теб. Да не си мислиш, че беше твоя идея да ѝ предложиш да се ожени за тебе? Нищо подобно! Това беше нейна идея, която тя ти внуши чрез хипноза, не забеляза ли сивите и блестящи очи? Тя е вещица, Роджър, и след като напълно те оплете в мрежите си, ще бъдеш неин роб до края на живота си. Тя сигурно смята, че вече си ѝ в кърпа вързан, иначе нямаше да те води до кораба си днес следобед.

— Ами бъдещите ѝ трима съпрузи? Те ще ни придружават ли в следобедната ни разходка?

— Разбира се, че не. Те вече я чакат на кораба, безнадеждно омагьосани. Не забеляза ли трите лентички на глезена ѝ? Всяка от тях означава един омагьосан мъж. Такъв е техният обичай. Вероятно днес ще носи четири лентички. Никога ли не си се запитвал какво става с мъжете, които всяка година изчезват от лицето на Земята?

— Не, никога — каза Роджър. — Само че още едно не ми е ясно. Ти защо си дошла на Земята?

— Щях и това да ти обясня — каза тя. — Ами... на Бюзенбург момчетата преследват момчетата вместо момчетата да преследват момчетата.

— Това като че ли е официалната практика на Алтаир VI.

— Така е, защото мъжете не достигат не само в Мъгенуърт, а на цялата планета. Когато започнаха да произвеждат космически кораби с опростено управление — само едно натискане на копче, — момчетата от Бюзенбург, както и тези от Мъгенуърт започнаха да ги наемат и да пътуват до други планети, за да си търсят съпрузи, а в девическите училища в Бюзенбург и Мъгенуърт започнаха да се изучават чужди езици и обичаи. Лесно се снабдихме с такава информация, защото междупланетното правителство, намиращо се на Алтаир VI, изпраща секретни антропологични експедиции на Земята и други планети като нея, за да сме готови да установим контакт с вас, когато вие най-после усвоите пътуването в космоса и пожелаете да членувате в Лигата на суперпланетите.

— А каква е бройката на съпрузите в Бюзенбург? — остро попита Роджър.

— Един. Затова носим индикатори. Ние не сме като онези вещици от Мъгенуърт. Те гледат да докопат който им падне, стига да има як гръб, но ние, от Бюзенборг не правим така. Когато индикаторът ми показва 90, аз разбрах, че ние с тебе си подхождаме идеално, затова и те заговорих. Е, тогава не знаех, че ти си бил вече почти омагьосан.

— Да предположим, че твоят индикатор е бил прав. Какво щеше да направиш?

— Как какво? Естествено, щях да те отведа със себе си на Бюзенборг. О, колко щеше да ти хареса там, Роджър! — запали се тя. — Нашите индустриални корпорации ще са луди по твоя поетичен анализ на науката и щеше да си намериш чудесна работа. Моите родители щяха да ни построят къща, щяхме да се установим в нея и да отглеждаме... — Гласът ѝ стана тъжен. — Но вероятно ще трябва да се примиря с Ешли. По моя индикатор той се отчита само 60, но все пак 60 е по-добре от нищо.

— Толкова ли си наивна, за да повярваш, че ако тази вечер отидеш в апартамента му, той ще се ожени за тебе и ще замине с теб на Бюзенборг?

— Трябва да опитам. Парите ми стигнаха да наема кораба само за една седмица. Да не си въобразяваш, че съм някоя богата вещица от Мъгенуърт?

Тя вдигна очи към него и той напразно търсеше в тях следите от измамата, която очакваше да намери там. Трябваше да има някакъв начин да я накара да попадне в клопката. Номерът с времето не мина, нито пък с бейзбола. А, момент! Може и да не се е измъкнала от капана за времето. Ако казваше истината и наистина елиминира Беки и имаше космически кораб, снабден с двигател, който може да развива свръхсветлинна скорост, тя пренебрегваше един много важен коз буквално под носа си.

— Чувала ли си стихотворението за мис Брайт? — попита той. Тя поклати глава.

*Девойка живееше с име Сияйна,
с бързина свръхсветлинна потегли сама
в утрин омайна,
в посока незнайна*

и върна се предната нощ у дома.^[1]

— Нека ти обясня — продължи Роджър. — Аз срещнах Беки малко по-малко от двадесет и четири часа, преди да срещна теб. Срещнах я по същия начин, по който и теб — на същата пейка, на която седим и сега. Така че, ако това, което казваш, е вярно, всичко е много просто — ако пътуваш до Алтаир VI и обратно със скорост, достатъчно по-голяма от скоростта на светлината, можеш да се върнеш на Земята двадесет и четири часа преди първото ти пристигане. Тогава просто ще трябва да дойдеш по алеята към пейката, където седя аз, и ако индикаторът ти струва пукната пара, аз ще изпитвам към теб същото, което и ти ще изпитваш към мен.

— Но това ще предизвика парадокс и ще е необходимо времето във вселената да се размести, за да се компенсира парадокса — възрази Алейн от Алтаир. — Само хилядна от секундата след като развия необходимата скорост и парадоксът стане очевиден, времето ще се завърти и ти, и аз, и всички останали във вселената ще бъдем върнати в момента, в който е започнал парадоксът и няма да помним нищо за последните няколко дни — все едно, че никога нищо не сме се срещали.

— И все едно, че никога не съм срещал Беки. Какво повече искаш?

Тя го погледна с широко отворени очи.

— Ама ти... ти знаеш ли, че така може и да се получи? Това ще е все едно Апарацио да отнеме първа топка. Значи: ако взема автобуса, ще стигна фермата за по-малко от час. След това, ако включа гроджела на две и брока на...

— О, за бога — каза Роджър, — престани! Стига си се преструвала!

— Ш-ш-т! — каза Алейн от Алтаир. — Мисля.

Той стана.

— Е, добре, мисли си. Аз се прибирам, за да се приготвя за срещата си с Беки.

Той се отдалечи ядосано. В стаята си извади най-хубавия си костюм и го остави на леглото. Обръсна се, взе душ и бавно и старателно се облече. После излезе, нае кола и отиде да вземе Беки от

апартамента ѝ. Точно в 2,00 позвъни на вратата. Тя сигурно беше в банята, защото когато отвори вратата, беше само по една пухкава хавлия и трите лентички на глезена си. Не — сега те бяха четири.

— Здравей, Родж — топло каза тя. — Влизай!

Той пламенно пристъпи прага и...

Хоп! Времето се завъртя.

Когато онзи петък сутринта през юни Роджър Томпсън седна на пейката в парка, той дори и не подозираше, че се насажда на пачи яйца и че скоро ще бъде ликвидиран като ерген. Когато след няколко минути по криволичещата алея се зададе милата блондинка, като че ли го обзе някакво предчувствие, но то в никакъв случай не можеше да го предупреди за огромното завъртане на времето и пространството, което отклонението му от ергенството щеше много скоро да предизвика.

Хубавичката блондинка седна на другия край на пейката, извади малко червено тефтерче и започна нещо да пише. След малко тя погледна часовника си, трепна изненадано и погледна към Роджър.

Той сърдечно отвърна на погледа ѝ. Видя лицето ѝ, обсипано със златисти лунички, очите ѝ — сини като синя птица и малката ѝ уста с цвят на смрадлика, попарена от първата слана.

По пътеката се зададе висока брюнетка с червена рокля, но Роджър дори не я забеляза. Точно когато минаваше край пейката, остро и токче се заби в една пукнатина и тя рязко се спря, измъкна крака си от обувката и като клекна, дръпна обувката с ръце, за да я освободи. После я обу, погледна го накриво и отмина.

Хубавичката блондинка бе насочила вниманието си към тефтерчето, но когато отново погледна Роджър, сърцето му се преобърна три пъти и силно подскочи.

— Как ксе пише брак? — попита тя.

[1] Превод Бистра Стамболова ↑

ДОПЪЛНИТЕЛНА ПРИМАМКА

Магазинът за електроуреди беше един от многото, които като че ли изникнаха в града за една нощ. На витрината имаше пет-шест телевизора с удивително ниски цени, а един огромен надпис от единия до другия ѝ край гласеше самохвално:

НИЕ ПРОСТО ГИ ПОДАРЯВАМЕ.

— Точно като за нас — каза Джанис и помъкна Хенри през входа към вътрешността на магазина.

Не бяха направили и две крачки, когато изведнъж спряха като заковани. Пред тях се намираше огромен ослепителен телевизионен шкаф с екран 24 инча и ако сте тръгнали да избирате телевизор, не беше възможно да го отминете, както не е възможно гладна мишка да отмине нов капан, в който за стръв е сложено от любимото ѝ сирене.

— Никога няма да можем да си позволим такъв — каза Хенри.

— Но, мили, поне можем да си позволим да го погледаме, нали?

И те го погледаха. Огледаха лъскавия махагонов шкаф и симпатичната двойна вратичка, която можеше да се затваря, когато не гледаш телевизия, погледаха малко предаването, което се излъчваше в момента, разгледаха името на фирмата в основата на екрана — „БААЛ“.

— Сигурно е нова марка — каза Хенри. — Не съм я чувал досега.

— Това не означава, че нищо не струва — каза Джанис.

Разгледаха внушителната редица хромирани копчета под името на фирмата и малкото кръгло прозорче точно под средното копче.

— Това пък за какво е? — попита Джанис, като посочи прозорчето.

Хенри се наведе:

— На копчето над него пише „пуканки“, но това не може да бъде.

— Може, може — каза един глас зад тях.

Обърнаха се и видяха един дребен, добродушен на вид човек с кафяви очи, облечен в костюм на тънко райе. Косата на темето му беше опадала само отстрани и в средата се образуваше нещо като полуостров.

— Тук ли работите? — попита Хенри.

Дребничкият човек се поклони.

— Аз съм мистър Крул, а това е моят магазин... Обичате ли пуканки, сър?

Хенри кимна:

— От време на време.

— А вие, мадам?

— О, да — каза Джанис, — много!

— Позволете ми да ви демонстрирам.

Мистър Крул завъртя средното копче на половин оборот. Моментално малкото прозорче светна. Вътре имаше лъскав вграден тиган и няколко алуминиеви чашки, големи колкото напръстник, закачени над него. Пред очите на Хенри и Джанис едната от чашките се обърна и изсипа разтопено масло в тигана; след малко и другата я последва, като изсипа миниатюрен водопад от златисти царевични зрънца.

Муха да бръмне, щеше да се чуе, или по-точно пуканка да пукне — щеше да се чуе — толкова тихо беше в магазина. И само след миг Хенри, Джанис и мистър Крул наистина чуха пукване. После още едно и още едно и скоро магазинът се огласи от картечната пукотевица на претърпяващите метаморфоза пуканки. Сега прозорчето приличаше на онези малки стъклени преспापиеца, в които, като ги раздрусаш, започва да вали сняг, само че това не беше сняг, а пуканки — най-белите, най-пъргавите, най-пухкавите пуканки, които Хенри и Джанис бяха виждали някога.

— Я виж ти! — зяпна от учудване Джанис.

Мистър Крул протегна ръка. Моментът беше драматичен. Пуканките бяха стихнали в бяла, трептяща купчина. Мистър Крул завъртя копчето още половин оборот и тиганът се обърна. Веднага под прозорчето се отвори една малка тайна вратичка, една мъничка

червена лампичка започна да мига, зазвъня звънец, а там, в току-що откритата се тайна ниша, се намираше една бяла кръгла купа, препълнена с пуканки и с малки нарисувани по нея сини птички, които щастливо летяха около порцелановата ѝ стена.

Хенри изпадна в транс.

— Какво ли още ще измислят!

— Просто очарователно! — каза Джанис.

— А и пуканките са много хубави — каза мистър Крул.

Той се наведе, взе купата и малката лампичка изгасна, а звънецът спря да звъни.

— Ще ги опитате ли?

Хенри и Джанис си взеха. Взехе си и мистър Крул. Последва пауза, в която всички дъвчеха съсредоточено. Скоро Джанис наруши мълчанието.

— Много са вкусни!

— Изключително! — каза Хенри.

Мистър Крул се усмихна.

— Ние сами ги отглеждаме — не можем да намерим достатъчно хубави за нашата фирма „БААЛ“.

— А сега, ако ми позволите, бих искал да ви демонстрирам някои от другите му специални качества.

— Не зная — каза Хенри. — Вижте какво...

— О, нека покаже! — прекъсна го Джанис. — Нищо няма да ни стане, ако погледаме, дори и да не можем да си позволим такъв скъп модел.

Мистър Крул нямаше нужда от повече насърчение. Първо им изнесе една лекция за шкафа, като им обясни къде е сечен дървеният материал, как е сушен, оформен, обработен, полиран и сглобен. После се впусна в технически подробности за шасито, за вградената антена, за високоговорителя HI-FI.

Изведнъж Хенри откри, че хартията, която неизвестно по какъв начин се бе озовала в лявата му ръка, е договор, а предметът, който някак си се бе наврял в дясната му ръка, е писалка.

— Ама почакайте! — каза той. — Почакайте! Не мога да си позволя такова нещо. Ние просто гледахме и...

— Защо сте толкова сигурен, че не можете да си позволите? — основателно попита мистър Крул. — Та аз дори не съм споменал

цената.

— Няма смисъл да я споменавате. Тя ще е твърде висока.

— Може и да ви се стори твърде висока, но може и да не ви се стори висока. Цифрата е съвсем относителна. Но дори и да ви се стори висока, сигурен съм, че условията са приемливи.

— Е, добре — каза Хенри. — Какви са условията?

Мистър Крул се усмихна и потри ръце.

— Първо — каза той, — приемникът се дава с гаранция за цял живот. Второ — дава ви се запас от пуканки за цял живот. Трето — нищо не плащате в брой. Четвърто — не плащате никакви седмични, месечни, тримесечни или годишни вноски...

— Значи вие ни го подаряване? — Светлокафявите очи на Джанис изразяваха недоверие.

— Е, не съвсем. Трябва да го платите — при едно условие.

— Условие? — попита Хенри.

— При условие, че наследите известна сума.

— Колко?

— Един милион долара — каза мистър Крул.

Джанис леко се олюля. Хенри пое дълбоко дъх и бавно издиша.

— А цената?

— Е хайде, хайде, сър. Сигурно вече сте разбрали каква е цената и кой съм аз.

Известно време Хенри и Джанис стояха като вкаменени. Сега полуостровът коса на плешивото теме на мистър Крул като че ли се очертаваше още по-ясно, а в усмивката му имаше нещо подигравателно. Едва сега Хенри шокиран забеляза, че ушите му са заострени.

Най-после езикът му се размърда:

— Да не сте... не, не може да бъде...

— Мистър Баал? Естествено не. Аз съм просто един от неговите представители, макар че в случая „търговец“ е по-уместен термин.

Последва дълга пауза. После Хенри попита:

— Значи душите... и на двама ни?

— Естествено — каза мистър Крул. — Не смятате ли, че условията са достатъчно изгодни, за да имаме основателни претенции и към двете души? Е, какво ще кажете, сър? Ще се споразумеем ли?

Хенри започна заднишком да отстъпва към вратата. Джанис също, макар и не така пъргаво.

Мистър Крул философски сви рамене.

— Тогава ще се видим по-късно — каза той.

Хенри последва Джанис в апартамента и затвори вратата.

— Не мога да повярвам — каза той. — Не мога да повярвам, че това се е случило.

— Случи се — каза Джанис. — Още усещам вкуса на пуканките. Ти просто не искаш да повярваш, това е всичко. Страх те е да повярваш.

— Може и така да е...

Джанис приготви вечерята и след като се нахраниха, седнаха във всекидневната и изгледаха предаванията „Стрелба“, „Вражда“, „Стреляй по тях, Хенеси“ и новините на стария си очукан телевизор, който бяха купили като се ожениха преди две години, смятайки да изкарат с него, докато могат да си позволят по-хубав. След новините Джанис приготви пуканки в кухнята, а Хенри отвори две бири.

Пуканките бяха загорели. Джанис запуши устата си още след първата хапка и бутна купичката си настрана.

— Знаеш ли, аз почти съм убедена, че си заслужава — каза тя. — Представи си — трябва само да завъртиш едно копче и можеш да имаш пуканки, когато си поискаш, без да изпуснеш нито едно предаване!

Хенри я погледна втрещено.

— Ти се шегуваш!

— Може и да се шегувам, но до гуша ми дойде от изгорели пуканки и смущения в образа. И освен това кой ли ще ти даде един милион долара?

— Ще огледаме утре следобед — каза Хенри. — Сигурно има и други марки освен „БААЛ“ с вградени автомати за пуканки. Ако сме достатъчно упорити, може и да намерим.

Но не намериха. Тръгнаха да търсят веднага след края на работното време във фабриката за закачалки на панталони. Оказа се, че телевизорите с вграден автомат за пуканки неизбежно носеха марката

„БААЛ“ и ги имаше само в новите магазини за електроуреди, които като че ли бяха изникнали за една нощ, заедно с мистър Крул.

— Чудна работа — каза един продавач в последния от старите обикновени магазини, които посетиха. — Днес вие сте петдесетата двойка, която пита за телевизор с вграден автомат за пуканки. Никога не съм чувал за подобно нещо!

— Ще чуете — каза Хенри.

Тръгнаха печално към къщи. По улицата профуча товарен камион. Прочетоха големия надпис с червени букви — БААЛ. На платформата се друсаха три новички телевизионни шкафа и трите малки прозорчета на автоматите за пуканки проблясваха на лятното слънце.

Те се спогледаха и после бързо извърнаха очи...

Когато стигнаха къщи, видяха камиона паркиран пред техния блок. Два от телевизорите вече ги нямаше и в момента бутаха третия по съседната алея към товарния асансьор. Когато стигнаха на техния етаж, видяха как бутат телевизора по площадката и постояха на вратата, за да разберат за кого е.

— Бети и Хърб! — ахна Джанис. — Никога не съм предполагала, че те...

— Хм! — каза Хенри. — Сега стана ясно колко струват.

Влязоха си в къщи и Джанис приготви вечерята. Докато се хранеха, чуха шум навън и когато погледнаха, видяха, че на площадката бяха донесли още един телевизор марка „БААЛ“.

На следващата сутрин донесоха още три на същия етаж, а когато Джанис, вече приготвила закуската, погледна през прозореца, видя два товарни камиона на „БААЛ“ на улицата и пет-шест шкафа на алеята на товарния асансьор. Даде знак на Хенри да се приближи и той отиде до прозореца.

Тя посочи камионите.

— Обзалагам се, че вече сме единствените в целия блок, които все още си приготвят пуканки в кухнята. Мистър и мисиз Неандерталски — това сме ние!

— Но поне собствените ни души все още ни принадлежат — не съвсем убедено каза Хенри.

— Да, сигурно си прав. И толкова ще е хубаво за разнообразие да си приготвяме пуканките във всекидневната. И при това такива хубави

пуканки...

Изкараха мъчителен ден във фабриката. На връщане минаха покрай магазина на мистър Крул. Пред него имаше голяма опашка, а витрината, където все още стояха телевизорите-макети, предназначени да привличат купувачи, беше украсена с нов надпис:

**ФИРМАТА СЕ ЗАКРИВА — НЕ ИЗПУСКАЙТЕ ПОСЛЕДНАТА ВЪЗМОЖНОСТ ДА
ПРИТЕЖАВАТЕ ТЕЛЕВИЗОР С АВТОМАТ ЗА ПУКАНКИ!**

Джанис въздъхна.

— Ние ще сме единствените — каза тя. — Единствените в целия град, които си приготвят пуканките в кухнята и гледат любимите си предавани на телевизор от каменния век!

Хенри не отговори и тя се обърна, но него вече го нямаше. Той стоеше в края на опашката и ѝ махаше да отиде при него.

Мистър Крул сияеше. Той посочи двете места, отбелязани с малки точки, и Хенри и Джанис се подписаха с треперещи от нетърпение ръце. После Хенри попълни улицата и номера в графата им „адрес“ и подаде договора на мистър Крул.

Мистър Крул му хвърли един поглед, после се обърна към дъното на магазина.

— Хенри и Джанис Смит, сър — извика той. — „Айбид стрийт“ 111, тук.

Едва сега те забелязаха високия човек. Той стоеше в дъното на магазина и записваше нещо в малък червен бележник. От пръв поглед личеше, че е бизнесмен, и нямаше нужда от втори, за да се разбере, че е преуспяващ бизнесмен. Беше облечен в елегантен пепелявосив костюм и носеше модерни очила с рогови рамки. Косата му беше черна, но започваше да се прошарва по слепоочията. Когато забеляза, че Хенри и Джанис го гледат с широко отворени очи, той първо се усмихна топло, а после се изсмя. Това беше странен смях. „Ха-ха-ха-ха! — продължи той, а после рязко взе по-нисък тон: — Хо-хо-хо-хо!“

— Между другото — им говореше мистър Крул, — ако все пак ви попаднат един милион долара, трябва да ги приемете, дори и да не можете да ги изхарчите. И още нещо — ако ви се отдаде възможност

да спечелите един милион долара, трябва да се възползвате от нея. Всичко това е включено в договора.

Джанис едва се въздържа да не се изкикоти от нервно напрежение.

— Кой, по дяволите, ще ни даде на нас един милион долара?

Мистър Крул се усмихна, но после се намръщи.

— Понякога не мога да разбера хората — каза той. — Ами нали ако бях се обърнал направо към нашите клиенти като представител на мистър Баал и им бях предложил чисто нов телевизионен приемник, или дори един милион долара за техните души, те щяха да ми се изсмеят в лицето. Ако искаш да успееш днес, независимо с какъв бизнес се занимаваш, трябва да предложиш допълнителен стимул. Е, лека нощ, сър.

Високият човек си тръгваше. Като чу думите на мистър Крул, той спря на вратата и се обърна. Последните лъчи на следобедното слънце придаваха червеникав оттенък на лицето му. Той леко се поклони.

— Лека нощ, Крул — каза той. — Лека нощ, Джанис и Хенри.

Същия странен смях последва думите му.

— Кой... кой беше този? — попита Хенри.

— Това беше мистър Баал. Той изготвя списък на участниците в новата си телевизионна програма.

— Телевизионна програма!

Усмивката на мистър Крул беше олицетворение на самата невинност.

— Ами да. Още не е обявена, но скоро ще я обявят. Това е програма с парични награди — нещо изключително. Мистър Баал е уредил всичко така, че никой от състезателите-участници да не загуби.

Джанис дръпна Хенри за ръката. Беше пребледняла.

— Хайде, мили! Да си вървим!

Но Хенри не мръдна.

— Как... Как се нарича предаването? — попита той.

— „Спечели милион“ — каза мистър Крул.

ГРАНИТНАТА БОГИНЯ

Когато стигна билото на лакътя, Мартен спря да си почине. Не беше се задъхал от изкачването, но до брадата му оставаха още доста мили и той искаше да запази колкото може повече сили за последното изкачване до лицето.

Погледна назад към пътя, който беше изминал — по заострения хребет на ръката от лакътя надолу, който стръмно се спускаше към китката и широката няколко мили плоча на дланта, към гигантските гранитни пръсти, потопени във водата като носове, изсечени от скулптор. Видя как всъдеходът, който беше наел, се полюшва в синия залив между палеца и показалеца, а отвъд залива — блестящата шир на южното море.

Размърда рамене, за да намести по-удобно раницата си и провери алпинистката си екипировка, прикачена към плетения му колан — питон-пистолета и самозаключващия се кобур, резервната пачка патрони, херметическия пакет с кислородните таблетки, манерката. Доволен, отпи пестеливо от манерката и я постави отново в хладилния ѝ калъф. После запали цигара и пусна струйка дим към синьото небе.

Небето беше дълбоко и безоблачно синьо, а Алфа Виргинис грееше ярко сред синевата и лееше топлина и светлина върху гинекоморфната планинска верига, известна като Девицата.

Тя лежеше по гръб с очи — две сини езера — вечно отправени нагоре. От удобната си наблюдателна позиция на лакътя ѝ Мартен виждаше добре възвишенията на гърдите ѝ. Известно време той ги съзерцава замечтано. Те се издигаха на около 8 000 фута над платото на гръдния кош и тъй като самото плато беше най-малко на 10 000 фута над морското равнище, истинската ѝ височина беше над 18 000 фута. Но Мартен не беше обезсърчен — не към тези планини се стремеше той.

След малко свали поглед от покритите им със сняг върхове и продължи пътя си. Гранитното било вървеше известно време нагоре, после слизаше надолу и постепенно се разширяваше в заоблените

форми на горната част на ръката. Оттук главата на Девицата се виждаше чудесно, макар че не беше достатъчно нависоко, за да види профила ѝ. От това разстояние стръмната скала на бузата ѝ, висока 11 000 фута, изглеждаше величествена, а косата ѝ се виждаше много добре — необятна гора, разпиляна буйно чак долу до низината и разстлана върху масивните ѝ рамене почти до морето. Сега тя беше зелена, през есента щеше да е кафява, после златиста, а през зимата — черна.

В продължение на векове дъждът и ветровете не бяха засегнали грациозните очертания на ръката ѝ. Имаше чувството, че се разхожда по горната палуба на кораб. Движеше се с добро темпо. Все пак беше почти обед, когато стигна склона на рамото и разбра, че твърде много беше подценил огромните размери на Девицата.

Природните стихии не бяха пощадили склона на рамото и той трябваше да се движи по-бавно, като избираше пътя си сред малките долчета и избягваше пукнатините. На места в гранита имаше други видове вулканични скали, но общият цвят на тялото на Девицата си оставаше все един и същ — сивкаво-бял, примесен с розово и поразително напомняше цвета на човешката кожа.

Мартен се улови, че мисли за тези, които я бяха изваяли, и за хиляден път си зададе въпроса, защо ли бяха сторили това. Тя бе загадка, както египетските пирамиди на Земята, Сакса-хуаманската крепост и Баалбекския храм на слънцето. Във всеки случай тя беше неразгадаема като другите и сигурно щеше да си остане неразгадана завинаги, защото древната цивилизация, населявала някога Алфа Виргинис IX, или беше измряла още преди векове, или се беше изселила към звездите. Но и в двата случая не беше оставила никакви писмени паметници.

По своята същност обаче тези загадки бяха различни. Когато съзерцаваше пирамидите, крепостта и храма на Слънцето, човек се чудеше не защо са построени, а как са построени. С Девицата беше обратното. Тя водеше началото си от природно явление — огромно геологическо разместване на пластове — и всъщност приносът на нейните създатели, макар че той несъмнено е изисквал херкулесов труд, е бил да я дооформят и да инсталират автоматичната подземна помпена система, която в продължение на векове снабдяваше с вода от морето изкуствените езера — очите ѝ.

А може би точно тук се крие отговорът, помисли си Мартен. Може би единственото им желание е било да усъвършенстват природата. По всяка вероятност предполагаемите теософски, социологически и психологически мотиви, изложени от петдесетината земни антрополози (никой от които не я беше виждал в действителност) в около петдесетина технически тома, нямаха никаква фактическа обосновка. Може би отговорът беше така прост...

Южната част на склона на рамото беше по-малко ерозирана от централната и северната и Мартен се придържаше все по-близо до южния край. Той чудесно виждаше лявата страна на Девицата и очарован не можеше да откъсне очи от величествената, виолетово оцветена стръмна скала, която се простираше чак до хоризонта.

На пет мили от рамото скалата рязко се стесняваше, за да очертае кръста ѝ; три мили по-нататък отново се разширяваше, за да оформи ханша ѝ, и после, в бледолилавата далечина, където очертанията избледняваха, неусетно се преливаше в гигантската извивка на лявото ѝ бедро.

Склонът на рамото не беше особено стръмен, но когато се изкачи на върха, Мартен чувстваше тежест в гърдите и устата му беше пресъхнала. Реши да почине малко, свали раницата и седна, като се облегна на нея. Вдигна манерката до устните си и отпи дълга, хладна глътка. Запали още една цигара.

От тази височина главата на Девицата се виждаше много по-добре и той я съзерцаваше като омагьосан. Разбира се, високото скалисто плато на лицето ѝ оставаше все още скрито — с изключение на надменния връх на гранитния ѝ нос, но подробностите на бузата и брадата ѝ се очертаваха ясно. Скулата ѝ представляваше заоблен хребет, който почти неусетно се сливаше със скосения ръб на бузата. Гордата ѝ брадичка беше урва, която се спускаше стръмно — дори твърде стръмно, според Мартен — към грациозната верига на шията.

И все пак, въпреки педантичното внимание, което нейните скулптори бяха отделили на всички подробности, гледана от толкова близо, Девицата съвсем не изглеждаше така красива и съвършена, както те са искали, защото наведнъж можеха да се виждат само части от нея — бузата, косата, гърдите, далечните очертания на бедрото ѝ. Но гледана от подходяща височина, ефектът беше съвсем друг. Красотата ѝ можеше да се долови дори и от височина 10 мили; от 75

000 фута тя беше неоспорима. Но трябваше да се издигнеш още по-високо, трябваше да намериш подходящата височина, за да можеш да я видиш такава, каквато скулпторите ѝ са искали да изглежда.

Доколкото му беше известно, Мартен беше единственият земен жител, открил тази височина и видял Девицата такава, каквато е в действителност; беше я видял как добива свои, неповторими реални очертания — незабравима гледка, която не можеше да се сравни с нищо, което беше виждал досега.

Може би фактът, че беше единствен, също допринасяше за въздействието ѝ върху него, както и това, че тогава беше само на двадесет години — двадесет, помисли си той учудено. А сега беше на тридесет и две. И все пак изминалите години бяха само тънка завеса, която беше разгръщал хиляди пъти. Разгърна я и сега.

След третия брак на майка си реши да стане космонавт, напусна колежа и получи място като каютен прислужник на звездолета „Юлис“. Назначението на „Юлис“ беше Алфа Виргинис IX, а целта на пътуването — да се картографират евентуални рудни залежи.

Мартен, разбира се, беше чувал за Девицата — тя беше едно от седемстотинте чудеса на галактиката — но не се беше сещал за нея, докато не я видя от главния наблюдателен пункт на намиращия се в орбита „Юлис“. След това започна често да мисли за нея и няколко дни след приземяването „зае“ летателен апарат и се отправи на разузнаване. Този подвиг му струваше една седмица наказание, след като се върна, но той не съжеляваше, защото Девицата си заслужаваше жертвата.

Висотомерът на летателния апарат показваше 55 000 фута, когато я зърна и се приближи до нея на тази височина. След малко видя как под него пропъзляват разкошните планински вериги на прасците ѝ, бялата пустиня на корема и, изящната котловина на пъпа ѝ. Едва когато се намираще над планините-близнаци, които представляваха гърдите ѝ, и видя скалното плато на лицето ѝ, му хрумна, че ако се издигне по-високо, ще има по-добра гледка.

Спря хоризонталното движение и натисна бутона на висотомера. Летателният апарат бързо се издигна на 60 000 фута... 65 000... 70 000. Това приличаше на фокусиране на телевизионен екран — 80 000... Сърцето му заби лудо — 90 000... Кислородният индикатор отчиташе нормално налягане, но той дишаше с мъка. 100 000, 101 000... Все още

не беше достатъчно високо. 102 300... *Хубава си, любов моя, като Турза, привлекателна като Йерусалим, страховита като армия с развети знамена... 103 211... с бедра като съкровища, излезли из ръцете на изкусен майстор... 103 288...*

Блокира бутона на висотомера и гледката под него се задържа на фокус. Дъхът му секна — поне в първия момент на екстаз. Никога не беше виждал такава девойка. Беше ранна пролет и косата ѝ беше черна; в очите ѝ се отразяваше пролетносиньото небе. Стори му се, че лицето ѝ прелива от съчувствие, а ръбът на червената скала на устните ѝ е леко извит в нежна усмивка.

Тя лежеше неподвижно край морето, като красавица от страната на великаните, излязла от водата, за да остане завинаги да се прилича на слънцето. Голата низина беше плажът, проблясващите развалини на града наблизко бяха обеца, паднала от ухото ѝ, морето приличаше на езеро през лятото, а летателният апарат — на метална чайка, рееща се над брега.

А в прозрачния корем на чайката седеше един безкрайно дребен човек, който никога вече нямаше да бъде същият...

Мартен спусна завесата, но дълго не можа да се откъсне от спомена. Най-после се отърси от него и уплашено откри, че погледът му е прикован в далечната урва на брадата на Девицата.

Приблизително изчисли височината ѝ. Върхът ѝ беше почти на едно ниво с хребета на бузата ѝ. Това значеше 11 000 фута. За да се добере до там, трябваше да се изкачи на платото на лицето. Трябваше само да приспадне височината на веригата на шията. Според него тя беше около 8 000 фута; 11 000 без 8 000 правеше 3 000 — 3 000 фута!

Това беше невъзможно! Дори и с питон-пистолета. Склонът беше вертикален, а от мястото, на което се намираше, не се забелязваше никаква пукнатина или издатина в гранитната повърхност.

„Никога няма да успея — каза си той. — Никога!“ Беше абсурдно дори да опитва. Това можеше да му струва живота. А дори и да успееше, дори да можеше да се изкачи до лицето по гладката стена над пропастта, дали щеше да може да слезе обратно? Наистина питон-пистолетът щеше сравнително да улесни слизането му, но дали щяха да му останат достатъчно сили? Атмосферата на Алфа Виргинис IX

рязко се разреждаше над 10 000 фута, а кислородните таблетки помагаха, но даваха сили само за кратко време. След това...

Но аргументите бяха стари. Беше ги използвал стотици, хиляди пъти, спорейки със себе си. Стана примирено. Намести раницата на гърба си. Хвърли последен поглед надолу по дългия девет мили склон на ръката до гигантските пръсти, потопени в морето, и се отправи през платото на гръдния кош към основата на шията.

Слънцето отдавна бе минало зенита, когато той се озова срещу леката седловина между планините-близнаци. От склоновете им идваше студен вятър, който и духаше през платото. Вятърът носеше сладък аромат — значи в планините имаше цветя, — може би минзухари или някакви подобни местни видове, които растяха по високите, покрити с мек сняг върхове.

Запита се защо не му се искаше да се изкачи на тези планини, а именно на лицето. Тези планини бяха по-трудни за изкачване и следователно предизвикателството беше по-голямо. Защо тогава се отказваше от тях заради платото на лицето?

Знаеше отговора. Красотата на тези планини беше повърхностна, липсваше ѝ дълбокият смисъл на красотата на лицето. Нямахше да намери удовлетворение, дори и да ги изкачи хиляда пъти. Или лицето с прекрасните си сини езера, или нищо друго!

Отвърна очи от планините и заглежда дългия склон, който водеше към шията. Наклонът беше лек, но коварен. Движеше се бавно. Едно леко подхлъзване, и можеше да се търколи надолу, без да има за какво да се хване и задържи. Усети, че се задъхва, и се учуди, но после се сети, че това е от височината. Още не искаше да взема кислородни таблетки — по-късно щяха да са му по-необходими.

Когато стигна в подножието на шията, слънцето вече беше преполовило следобедния си път, но той не се разтревожи. Вече се беше отказал от намерението да щурмува урвата на брадата днес. Разбра, че е бил твърде самонадеян, за да си помисли, че може да покори Девицата за един ден.

Щяха да са му необходими поне два дни.

Шията беше по-широка от миля и извивката ѝ беше почти незабележима. Мартен се движеше с добро темпо. През цялото време, докато напредваше, чувстваше как високо над него се издига урвата на брадата, но не поглеждаше към нея; страхуваше се да я погледне,

докато тя се възправи толкова близо, че закри половината небе. Сега вече трябваше да погледне нагоре, да вдигне очи към гранитното възвишение на гърлото и да ги спре на страховитата стена, която беше неговото бъдеще.

А то беше мрачно. Нямаше къде да задържи крак или ръка — никакви ръбове, никакви пукнатини, никакви издатини. От една страна, това беше облекчение, защото, щом нямаше възможност да се изкачи по урвата на брадата, това значеше, че няма да се опита да се изкачва. Но от друга страна, разочарованието го смаза. Да се добере до лицето беше нещо повече от амбиция — това беше идея-фикс и физическите усилия, опасностите, пречките, които трябваше да преодолее, бяха част от нея.

Можеше да се върне по обратния път — надолу по ръката, до всъдехода и назад до отдалечената колония. Лесно можеше да наеме летателен апарат от суровите, мълчаливи местни жители. За по-малко от половин час можеше да се приземи на платото на лицето ѝ.

Но това щеше да е измама и той много добре го знаеше. Щеше да измами не Девицата, а себе си.

Имаше още една възможност, но и сега той я отхвърли по същите причини, както много пъти преди. Горната част на главата ѝ му беше напълно непозната и въпреки че дърветата, които представляваха косата, можеха да улеснят изкачването, трябваше да се изкачи три пъти по-високо от брадата, а и наклонът сигурно беше не по-малко стръмен.

Или урвата на брадата, или нищо. За момента по всичко изглеждаше, че ще е нищо. Утешаваше се с това, че беше огледал само сравнително малка част от урвата. Може би отстрани бе по-достъпна. Може би...

Поклати глава. Само с пожелания доникъде нямаше да стигне. Можеше да се надява, след като намери начин да се изкачи, а не преди това. Тръгна по подножието на урвата, после спря. Докато стоеше и се взираше в изумителната стена, Алфа Виргинис незабелязано бе слязла до разтопеното море. Първата звезда вече се виждаше на изток, а цветът на гърдите на Девицата от златист бе прелял в пурпурен.

Неохотно Мартен реши да отложи разузнаването за другия ден. Оказа се, че това е разумно решение, защото тъмнината го обгърна, преди да успее да разгъне спалния чувал, а с нея дойде и пронизващият студ, с който планетата бе известна в цялата галактика.

Включи термостата на спалния чувал, после се съблече и пропълзя в топлата му вътрешност. Изяде една бисквита за вечеря и си позволи две глътки вода от манерката. Изведнъж се сети, че през деня бе пропуснал да яде и това дори не му бе направило впечатление.

Изведнъж цялата ситуация му се стори позната, като че ли това му се бе случвало и преди. Но връзката беше толкова слаба, че той не можеше да улови другия момент. Знаеше, че ще се сети по-късно, но механизмът на човешкия мозък беше такъв, че до това щеше да го доведе друга верига от асоциации и тогава пък нямаше да може да си спомни в каква връзка си е помислил за това.

Лежеше и съзерцаваше звездите. До него се извисяваше черният масив на брадата на Девицата и закриваше половината небе. Очакваше, че ще се чувства самотен, дори изплашен. Но не беше. Чувстваше се сигурен, в пълна безопасност. За пръв път от много години беше доволен.

Точно над главата му се намираше необикновено съзвездие. Напомняше му човек на кон. Човекът носеше на рамо продълговат предмет, който приличаше на различни неща, според това как гледаш на съставните му звезди — пушка, може би тояга, дори въдица.

Според Мартен това приличаше на коса.

Обърна се на една страна, като се наслаждаваше на мъничкия оазис топлинка. Сега линията на брадата на Девицата изглеждаше омекотена на звездната светлина и нощта спеше в нежно, безмълвно великолепие. Това беше негов стих, помисли си той в просъница — част от онази бъркотия от думи и фрази, който беше скалъпил преди единадесет години под заглавието „Стани, любов моя!“. Част от книгата, която му беше донесла слава, богатство... и Лилия.

Лилия... Споменът за нея му се струваше толкова далечен и в известен смисъл наистина беше далечен. Но от друга страна, изпитваше странно, болезнено чувство, че това е било вчера.

Когато я видя за пръв път, тя стоеше до един от онези малки старинни барчета, които тогава бяха много на мода в Олд Йорк. Тя стоеше там съвсем сама — висока, тъмнокоса, царствена като Юнона, и пиеше следобедното си питие, като че ли жени като нея се срещаха на всяка крачка из галактиката.

Още преди тя да обърне глава, той беше сигурен, че очите ѝ са сини — сини като пролетни планински езера, сини като очите на

красива жена, която очаква да бъде обичана. Като си каза „Сега или никога!“, той смело се приближи, застана до нея и предложи да я почерпи с нещо за пиене.

За негова изненада тя прие. Едва по-късно му призна, че го е познала. По това време той беше толкова наивен, че дори не знаеше, че е знаменитост в Олд Йорк, макар че това беше явно. Книгата му наистина имаше успех.

Беше я написал набързо предното лято, когато „Юлис“ се завърна от Алфа Виргинис IX. Същото лято, завинаги излекуван от амбицията си да стане космонавт, той напусна службата си. Междувременно майка му се бе оженила още веднъж и когато разбра това, той си нае една лятна вила в Кънектикът, за да бъде колкото може по-далеч от нея. После, подтикван от неизвестни сили, седна и започна да пише.

„Стани, любов моя!“ беше звездната одисея на един младеж, любител на приключения, който търси своя бог и накрая го намира в лицето на една жена. Критиците се провикнаха: „Това е епос!“, а психолозите-фройдисти, които след като от четири века бяха в немилост, все още не се бяха отказали да правят психоанализа на писателите, заявиха: „Това е влечение към смъртта!“ Противоречивите оценки за книгата предизвикаха интереса на ограничения литературен свят и ѝ осигуриха второ, а след това и трето издание. Неочаквано Мартен стана най-невероятното литературно явление — популярен още с първата си книга.

До този момент обаче не му беше дошло на ума, че в тази известност влиза и външността му.

— Четох книгата ви, мистър Мартен — каза тъмнокосото момиче, което стоеше до него. — Не ми хареса.

— Как се казвате? — попита той, а после прибави: — Защо?

— Лилия Вон... Защото героиня като вашата не може да съществува.

— Не мисля така — каза Мартен.

— Остава да ми кажете, че тя има и прототип.

— Може би.

Барманът им сервира. Мартен взе чашата си и отпи от хладния син марсиански джулеп.

— Защо мислите, че не може да има такава героиня?

— Защото тя не е жена. Тя е символ.

— На какво?

— Н-не зная. Във всеки случай не е човешка. Твърде е красива, твърде съвършена. Всъщност тя е един идеал.

— Вие изглеждате точно като нея — каза Мартен.

Тя сведе очи и помълча известно време. После каза:

— Знаете ли какво се казва в такива случаи? „Обзалагам се, че казвате това на всички момичета...“, но някак си не ми се вярва, че правите така.

— Права сте — каза Мартен, — не правя така. — После добави:
— Тук е толкова задушно, защо не излезем да се поразходим?

— Добре.

Олд Йорк беше анахронизъм, поддържан от шепа литератори, които се бяха вкопчили в престижа на старите сгради, старите улици и стария начин на живот. В сравнение с красивия си нов братовчед на Марс, той беше мрачен, с гротескни, прилични на каньони улици; но с годините някои негови части бяха добили колорита на атмосферата, свързани някога с левия бряг на Сена в Париж, така че ако в момента беше пролет и човек беше на път да се влюби, Олд Йорк беше приятно място.

Те се разхождаха из запустелите, унесени в спомени, древни булеварди, в хладните сенки на сградите, избелели от времето. Разхождаха се из пущинаците на Сентръл парк. Небето беше пролетносиньо, а дърветата, окичени с бледозелени, едва напъпили листенца... Това беше най-прекрасният следобед, а след това и най-прекрасната вечер в живота му. Никога досега звездите и луната не бяха светили така ярко, часовете не бяха летели така бързо, а минутите не бяха му се стрували толкова сладки. Когато изпращаше Лилия до дома ѝ, Мартен беше като замаян, стъпките му бяха несигурни; но едва по-късно, когато седеше на стъпалата пред дома си, почувства колко е гладен и се сети, че не е хапнал нищо от сутринта...

Мартен се размърда и се събуди в дълбоката, чужда нощ. В първия момент го поразиха странното разположение на звездите, но после се сети къде се намира и какво му предстои. Сънят пропълзя и отново го обгърна и той се обърна сънливо в топлия си електронен

пашкул. Измъкна едната си ръка и посегна в мрака, докато пръстите му докоснаха целуваната от звездите повърхност на скалата. Това го успокои. Въздъхна.

Зората се прокрадваше по земята като срамежливо момиче в розови одежди. Нейната сестра — Утринта я следваше облечена в синьо, а слънцето блестеше като медальон на гърдите ѝ.

Сърцето на Мартен беше свито от някакво лошо предчувствие и ужас. Не смееше да се замисли. Методично изяде концентрираната си закуска, опакова спалния си чувал, после започна да изследва брадата на Девицата.

В утринната светлина урвата не изглеждаше толкова страховита, колкото предната нощ. Но наклонът, както и стръмната ѝ и гладка повърхност си оставаха същите. Мартен почувства облекчение, но му стана и тъжно.

После, близо до западния ръб на шията, намери комина. Това беше тясна пукнатина — може би два пъти по-широка от тялото му и вероятно предизвикана наскоро от някакви сеизмични смущения. Изведнъж си спомни другите признаци за неотдавнашна сеизмична дейност, които беше забелязал в колонията, но не беше се заинтересувал от тях. Какво значение имаха десетина пропукани жилища, когато беше назрял моментът да осъществи своята фиксидея, която не му даваше покой цели дванадесет години.

Коминът отиваше зигзагообразно нагоре, докъдето стигаше погледът, и изглеждаше, поне за първите хиляда фута, лесен за изкачване. Имаше много издатини, за които да се задържи, а и няколко перваза. Бедата беше там, че нямаше как да разбере дали те и дори дали самият комин продължават чак до върха.

Проклинаше се, че не е взел бинокъла. После забеляза, че ръцете му треперят от вълнение, а сърцето му биеше лудо в гърдите му и веднага разбра, че въпреки всичко щеше да се изкачи по комина, че нищо не можеше да го спре — дори и да знаеше, че коминът има задънен край.

Извади питон-пистолета си и го зареди с една от десетината пачки патрони, които носеше в колана си. Прицели се внимателно и натисна спусъка. Дългите часове, в които се беше упражнявал, докато чакаше да бъде транспортиран от космодрума до колонията, не бяха отишли напразно — теглейки след себе си почти невидимата

найлонова нишка, клинът се заби точно във високия перваз, който беше избрал за първа опорна точка. Звукът от втория изстрел отекна и се сля със заглъхващото ехо на първия. Знаеше, че стоманеното острие на клина се е забило дълбоко в гранита и можеше да гарантира безопасността му за първите 500 фута.

Постави пистолета обратно в самозаключващия се кобур. Докато стигне перваза, нишката щеше да се саморегулира, като автоматично се навива обратно на макаратата си според неговото темпо на изкачване.

Започна да се изкачва.

Сега ръцете му бяха спокойни, а сърцето му беше възвърнало нормалния си ритъм. Някаква беззвучна песен пулсираше в него, пронизваше цялото му същество, вливаше му незнайна досега сила, каквато може би нямаше да почувства никога вече. Първите 500 фута бяха невероятно лесни. Имаше толкова много издатини, че изкачването приличаше на изкачване по каменна стълба, а на малкото места, където издатините бяха нарядко, разстоянието между стените беше много удобно за опора. Когато стигна перваза, дори не се беше задъхал.

Реши да не почива. Рано или късно щеше да почувства разредената атмосфера и искаше да стигне колкото може по-високо, докато още бе с пресни сили. Изправи се смело, извади пистолета и се прицели. Новият клин полетя нагоре, носейки след себе си новата нишка, и се заби в основата на друг перваз на около 200 фута над този, на който стоеше. Пистолетът имаше обсег 1 000 фута, но тясната пукнатина и неудобното му положение го ограничаваха.

Заизкачва се отново, а увереността му се увеличаваше с всеки фут. Само внимаваше да не погледне надолу. Пукнатината беше съвсем в края на западната част на шията, така че ако погледнеш надолу, щеше да види не само разстоянието, което беше изкачил в комина, а и дълбоката 8 000 фута пропаст от билото на шията до равнината. Знаеше, че увереността, която беше придобил, не е достатъчна, за да преодолее шока от такава ужасяваща височина.

Изкачването до втория перваз също мина без произшествия. Отново реши да не почива, заби следващия клин в третия перваз на около 250 фута нагоре и продължи изкачването. Като преполови разстоянието до третия перваз, усети, че краката и ръцете му натежават и започва да се задъхва — това бяха първите болезнени

признаци на кислородния глад. Взе една кислородна таблетка и продължи.

Разтворилата се таблетка възвърна силите му и когато стигна третия перваз, все още не чувстваше нужда от почивка. Но все пак си наложи да седне на тесния гранитен перваз, облегна глава на стената и се опита да се отпусне. Яркото слънце блесна в очите му и той шокиран разбра, че бързото му изкачване е било субективно — всъщност бяха изминали часове, откак бе тръгнал, и Алфа Виргинис беше вече в зенита си.

В такъв случай не можеше да почива — нямаше време. Ако не стигнеше до платото на лицето, преди да се мръкне, можеше да не стигне никога. Веднага стана, извади пистолета и се прицели. За известно време изкачването се промени, но самоувереността му не намалаше нито за миг и беззвучната песен продължаваше да пулсира в него с усиливащ се ритъм. Краката и ръцете му обаче започнаха по-често да натежават, започна по-често да се задъхва и всичко му се струваше като сън. Само от време на време съзнанието му краткотрайно се проясняваше, след като вземеше таблетка кислород.

Промените в комина бяха незначителни. По едно време той се разшири малко, но Мартен откри, че като опре гръб на едната стена, а краката на другата, можеше да се придвижва нагоре инч по инч, но с минимално усилие. После коминът отново се стесни и той започна да се изкачва, както отначало.

Започна да става по-дързък. Досега се осигуряваше в три точки и не освобождаваше клин, докато не беше сигурен, че останалите три са здраво забити. Но смелостта му нарасна и бдителността му намалаше. Все по-често започна да пренебрегва тройното осигуряване, докато накрая съвсем се отказа от него. В края на краищата, самоуспокояваше се той, какво значение щеше да има това, ако се подхлъзне. Питон-нишката щеше да го спре, преди да е паднал и два фута.

Това беше вярно — ако патронът, който току-що бе изстрелял, не се бе оказал дефектен. В бързината той не забеляза, че найлоновата нишка не се навива обратно, и когато камъкът, на който беше поставил цялата си тежест, се размърда под крака му, инстинктивният му ужас бе смекчен от мисълта, че падането ще е кратко.

Но то съвсем не се оказа кратко. Отначало падаше бавно, като насън, но веднага разбра, че нещо не е в ред. Наблизо някой извика. За

момент не можа да познае собствения си глас. После започна да пада толкова бързо, че виждаше стените размазани. Ръцете му напразно се простираха и се мъчеха да се вкопчат в скалата, а по измъченото му лице се сипеха изронени камъчета.

След 20 фута се блъсна в една издатина от едната страна на скалата. Ударът го отхвърли на отсрещната стена, после краката му рязко се удариха в перваза, от който беше тръгнал преди малко, и той се просна напред по корем, без да може да си поеме дъх. Беше ударил главата си и в очите му се стичаше кръв.

Когато успя да си поеме дъх, размърда внимателно крайниците си, за да провери дали има счупени кости. Пое дълбоко дъх. Дълго лежа по корем, доволен, че е жив и не е сериозно наранен.

След известно време усети, че е със затворени очи. Без много да се замисля, ги отвори и изтри кръвта. Погледна надолу и на 10 000 фута под себе си видя гората, която представляваше косата на Девицата. Дъхът му секна. Опита се да вкопчи пръсти в перваза, но твърдият гранит не се поддаваше. Започна да му се повръща, но постепенно му мина и страхът му започна да изчезва.

Гората се простираше чак до морето, оградена от страховитите пропасти на шията и рамото и дългата девет мили верига на ръката. Морето блестеше като златно в следобедната светлина, а равнината беше златист плаж, осеян със зеленина.

Това му беше познато. Мартен сви вежди, напрягайки се да си припомни. Като че ли някога, много отдавна, или само така му се струваше, беше стоял на друга такава скала и беше гледал надолу към плажа; само че истински плаж. А, да — гледаше надолу към...

Изведнъж споменът нахлу в съзнанието му и лицето му пламна. Опитваше се да пропъди нежелания образ в подсъзнанието си, но той натрапчиво се промъкваше обратно и ясно заставаше пред него в следобедното слънце, така че Мартен трябваше, ще не ще, да го приеме и да го изживее отново.

След женитбата си с Лилия наеха същата вила в Кънектикът, в която беше създадена „Стани, любов моя!“, и Мартен се зае с втората си книга.

Вилата беше прекрасна, кацнала на една скала над морето. Под нея се намираще тясна ивица бял пясък, защитена от любопитни погледи от обраслите с дървета брегове на малко заливче. До плажа се стигаше по вита стълба. Тук Лилия прекарваше следобедите си, като се печеше гола на слънцето, докато Мартен, седнал зад бюрото си, пишеше празни думи и едва изстискани фрази.

Новата книга не вървеше. Нямахме я онази спонтанност, с която пишеше „Стани, любов моя!“ Не му идваха никакви идеи, а и да идваха, не можеше да ги развие. Беше му ясно, че състоянието му може отчасти да се дължи на женитбата. Лилия притежаваше всички качества на една младоженка, но нещо у нея липсваше, нещо неуловимо, нещо, което като че ли му се надсмиваше нощем и го измъчваше през деня.

Беше горещ и влажен следобед през август. От морето полъхваше бриз и полюшваше завесите на прозорците му, но не успяваше да проникне през неподвижния въздух на кабинета, където в унилата атмосфера Мартен седеше отчаяно зад бюрото си.

Както седеше и прехвърляше през ума си думи и фрази и се мъчеше да се вкопчи в някоя идея, Мартен чу мекия плясък на вълните долу на плажа. Мислите му започнаха натрапчиво да се въртят около Лилия — представи си я да лежи със златисто тяло и тъмна коса. Започна да си представя в какво положение е легнала — на една страна или... може би по гръб, а златистата слънчева светлина струи по бедрата, корема, гърдите ѝ.

Нещо запулсира в слепоочията му. Взе писалката и нервно започна да я върти из пръстите си. Лилия... Тя лежеше неподвижно край морето, с черна коса, разпиляна край главата и раменете ѝ, със сини очи, устремени в небето.

Как ли би изглеждала, гледана отгоре, например от скалата? Дали щеше да прилича на друга една жена, легнала на брега на морето — жената, която така тайнствено го бе развълнувала и го бе издигнала на крилете на вдъхновението?

Докато размишляваше, нервното му напрежение растеше, ударите в слепоочията му ставаха все по-силни и по-бавни, докато се сляха с ритъма на прибоя.

Погледна часовника на стената — два и четиридесет и пет. Нямахме много време. След половин час тя щеше да се върне да си

вземе душ. Той стана вцепенено, бавно прекоси кабинета, всекидневната и излезе на остъклената веранда, която гледаше към зелената ливада, носа на скалата и искрящото лятно море.

Тревата под краката му беше мека, а следобедното слънце и шумът на вълните унасяха. Когато стигна скалата, внимателно запълзя на четири крака, чувствайки се като глупак. На няколко фута от ръба се сниши още и измина останалото разстояние, пълзейки по корем и лакти. Внимателно раздели високата трева и погледна надолу към бялата пясъчна ивица.

Тя лежеше по гръб точно под него. Лявата ѝ ръка беше отметната към морето и пръстите ѝ се топяха във водата. Беше свила коляно — един хълм от златиста, слънчева плът... Коремът и нежните хълмове на гърдите ѝ също бяха златисти. Шията ѝ беше великолепна златна планина, която водеше към отвесната стръмнина на гордата ѝ брада и огромното златисто плато на лицето ѝ. Сините езера на очите ѝ бяха затворени в спокоен сън.

Илюзия и реалност се сляха в едно. Времето се оттегли, пространството престана да съществува. В решителния момент сините очи се отвориха.

Тя веднага го забеляза. На лицето ѝ се изписа недоумение, после разбиране (макар че тя съвсем не беше прочела мислите му). Накрая устните ѝ се извиха в приветлива усмивка и тя протегна ръце към него.

— Ела, мили! — каза тя. — Ела долу при мен!

Докато слизаше по витата стълба към плажа, пулсирането в слепоочията му заглуши пляска на вълните. Тя го очакваше край морето, очакваше го както винаги. Изведнъж той си представи, че е великан и крачи из равнината, раменете му опират в небето, а земята трепери под великанските му стъпки.

*Хубава си, любов моя, като Тирза,
привлекателна като Йерусалим,
страховита като армия с развети знамена...*

Откъм виолетовите сенки на планините полъхна бриз и достигнал до неговото орлово гнездо, разхлади пламналото му лице и съживи разбитото му тяло. Бавно се изправи. Погледна нагоре към загадъчните стени на комина, като се чудеше дали те продължават още около 1 000 фута и дали ще могат да го изведат до върха.

Извади пистолета и изхвърли дефектния патрон, после внимателно се прицели и натисна спусъка. Когато постави пистолета обратно, усети, че му се завива свят, и инстинктивно посегна за кислородните таблетки в колана си. Попипа колана, не намери пакетчето и започна като обезумял да претърсва всеки инч от плетената повърхност, докато най-после намери малките нитове, останали след като пакетът се беше откъснал при падането.

Стоя известно време неподвижен. Беше му ясно, че има само едно логично разрешение — да слезе обратно до билото на шията, да прекара нощта там и сутринта да се върне в колонията, а после да уреди транспортирането си до космодрума, да се качи на първия кораб до Земята и да забрави за съществуването на Девицата.

Едва не се изсмя на глас. Логика беше хубава дума и не по-лошо понятие, но на небето и на Земята имаше неща, които тя не можеше да обхване, и Девицата беше едно от тях.

Започна да се изкачва.

На височина около 2 200 фута коминът започна да се променя.

Отначало Мартен не забеляза промяната. Кислородният глад бе притъпил възприятията му и изпаднал в постоянна летаргия, той бавно преместваше един след друг натежалите си крайници и инч по инч придвижваше тромавото си тяло от едно нестабилно положение в друго, не по-малко нестабилно, но малко по-близо до целта. Когато най-после забеляза промяната, беше твърде изтощен, за да се уплаши, и така вцепенен, че дори не се отчая.

Беше изпъзлял и намерил убежище върху един тесен перваз и погледна нагоре, за да търси друг перваз, към който да насочи пистолета. Коминът беше слабо осветен от лъчите на залязващото слънце и в първия момент си помисли, че му се привижда поради отслабващата светлина.

Нямаше повече первази.

Всъщност нямаше и комин. От известно време той ставаше все по-широк, а сега рязко се разширяваше в един вдлъбнат склон, който се простираше чак до върха. Всъщност това не беше никакъв комин. Като цяло пукнатината приличаше на надлъжно сечение на гигантска фуния — частта, която вече беше изкачил, представляваше тръбата, а това, което му оставаше да изкачи, беше горната разширяваща се част.

От пръв поглед личеше, че изкачването ще е трудно. Склонът беше твърде гладък. От мястото, където седеше, не се виждаше нито една издатина. Това, разбира се, не означаваше, че по-нататък няма други издатини, но изключваше възможността те да бъдат достатъчно големи, за да може да използва pistolета. Как можеше да забие питон-куршум там, където нямаше в какво да го забие?

Погледна ръцете си. Те отново трепереха. Понечи да вземе цигара, но изведнъж се сети, че не беше ял от сутринта, и вместо цигара извади една бисквита за вечеря. Изяде я бавно, като преглътна с помощта на глътка вода. Манерката му беше почти празна. Усмихна се горчиво. Сега поне имаше една логична причина да се изкачи до платото — да си напълни вода от сините езера.

Отново посегна за цигара и този път взе една и я запали. Пусна дим към смрачаващото се небе. Вдигна краката си на перваза, обгърна коленете си с ръце и започна бавно да се клати напред-назад. Тихо си затананика. Това беше една стара, стара песничка от ранното му детство. Изведнъж си спомни къде я беше чул и кой му я беше пял, стана ядосано, захвърли цигарата в сгъстяващите се сенки под себе си и погледна към склона.

Отново пое нагоре.

Никога нямаше да забрави това изкачване. Склонът се оказа труден, както и изглеждаше. Беше невъзможно да се изкачва вертикално и трябваше да се движи косо, описвайки зигзази, и при това се задържаше само на издатини не по-дебели от един пръст. Но кратката почивка и кондензираната храна бяха възстановили силите му и отначало не му беше трудно.

Постепенно започна да чувства все по-осезаемо разредената атмосфера. Движеше се по-бавно и по-бавно. Понякога се съмняваше дали въобще се придвижва напред. Не смееше да вдигне глава и да погледне нагоре, защото издатините, за които се задържаше с крака и ръце, бяха толкова неустойчиви, че можеха да се откърлят и при най-

малкото нарушаване на равновесието. А трябваше да се справя и със съгъстващия се мрак.

Съжаляваше, че не остави раницата си на последния перваз. Тя беше неудобен товар и като че ли ставаше все по-тежка с всяка крачка. Ако ръцете му бяха свободни, щеше да разхлаби ремъците и да я смъкне от раменете си.

Потта започна непрекъснато да се стича в очите му. Веднъж се опита да избърше мокрото си чело о гранитния склон, но само отново отвори раната си и кръвта, смесила се с потта, го заслепи съвсем за известно време. Чудеше се дали склонът има край. Най-после успя да избърше очите си с ръкав, но пак не виждаше нищо, защото вече беше съвсем тъмно.

Загуби всякаква представа за времето, то престана да съществува. Чудеше се дали има звезди и когато намери малко по-стабилна опора за ръцете и краката си, внимателно наклони глава назад и погледна нагоре. Но кръвта и потта отново рукнаха в очите му и той не успя да види нищо.

Изненада се, когато окървавените му пръсти напипаха издатина. Въпреки че беше огледал скалата съвсем бегло, беше сигурен, че няма големи издатини. Но ето че имаше. С треперещи ръце той започна да примъква изтощеното си тяло нагоре инч по инч, докато най-после успя да намери опора за лактите си, праметна левия си крак на гранитната повърхност и се измъкна в безопасност.

Това беше широк перваз. Разбра че е широк, като се търколи по гръб и опъна ръце до тялото си. Лежеше неподвижно, твърде изтощен за каквото и да е движение. След малко вдигна ръка и изтри кръвта и потта от очите си. ИМАШЕ звезди. Небето беше осеяно с пулсиращата красота на стотина съзвездия. Точно над него беше съзвездието, което беше забелязал снощи — ездачът с косата.

Мартен въздъхна. Искаше му се завинаги да остане да лежи на този перваз, меката лунна светлина да огрява лицето му, да чувства близостта на Девицата, вдъхваща сигурност; да лежи тук в блажен покой, завинаги увиснал на границата между миналото и бъдещето, извън времето, неподвижен.

Но миналото не му даваше мира. Въпреки усилията му да я възпре, Зила разтвори тъмната завеса и излезе на сцената. После завесата зад нея се стопи и невероятното представление започна.

След неуспеха на третия му роман (вторият се разпродаде поради известността на първия и имаше краткотраен успех), Лилия започна да работи в един парфюмериен концерн, за да може той да продължи да пише. По-късно, за да го освободи от бремето на домакинската работа, тя нае прислужница.

Зила не беше земен жител — беше от планетата Мизар Х. Жителите на Мизар бяха известни с две неща — гигантски ръст и посредствени умствени способности. Зила не правеше изключение. Беше висока повече от седем фута, а коефициентът ѝ на интелигентност беше под 40.

Но за ръста си тя бе добре сложена, дори грациозна. Всъщност, ако лицето ѝ имаше поне малко чар, тя можеше да мине за привлекателна жена. Но то беше плоско, с големи волски очи и широки скули. Устата ѝ, подчертана от увисналата долна устна, беше твърде месеста. Косата ѝ беше бозавокафява, но ако ѝ се придадеше подходящ оттенък, тя нямаше да изглежда толкова безлична.

Когато Лилия му я представи, Мартен я погледна, каза: „Приятно ми е да се запознаем“ и вече не се сети за нея. Щом Лилия смяташе, че тази великанка ще върши домакинската работа по-добре от него, той нямаше нищо против.

Същата зима преместиха Лилия на западното крайбрежие и за да не поддържат две къщи, те се отказаха от вилата в Кънектикът и се преместиха в Калифорния. Калифорния бе рядко населена, както и Олд Йорк. Обетованата земя отдавна се бе изнесла към звездите, разпръсната из хилядите още неизследвани системи. Но вечният копнеж на човека по зелени пасища имаше една положителна страна — пасищата, които беше оставил на Земята, бяха избуяли в негово отсъствие. За домоседите и за упоритите имаше достатъчно място. След четири века опортюнизъм Земята най-после бе поела новата си роля на културен център на Галактиката.

По калифорнийското крайбрежие бяха разпръснати разкошни вили в стил ХХІІІ в. Почти всички бяха прекрасни и празни. Лилия избра една розова вила на място, откъдето ѝ беше удобно да ходи на работа, и потъна в старото ежедневие с тази разлика, че сега беше на

работа не първа, а втора смяна. Мартен започна да пише четвъртата си книга.

По-точно опитваше се да пише.

Не беше толкова наивен да смята, че промяната в пейзажа ще го изтръгне от литературната летаргия. През цялото време му беше ясно, че с каквито и думи да зареждаше ръкописната си машина, както и да ги комбинираше, те трябваше да извира от самия него. Все пак се беше надявал, че двата поредни неуспеха (втората книга всъщност се провали, въпреки краткотрайния финансов успех) ще го предизвикат и нямаше да позволи трети неуспех.

Но беше сгрешил. Летаргията му не само че продължи, но положението стана дори по-лошо. Започна да излиза все по-рядко и по-рядко, все по-рано да се оттегля в кабинета при книгите си. Но не сядаше зад ръкописната машина, а четеше великите романисти. Четеше Толстой и Флобер, Достоевски и Стендал, Пруст и Сервантес. Четеше Балзак. И колкото повече четеше Балзак, толкова повече се чудеше как този дребен, пълен, червендалест човек е бил толкова плодовит, а той, Мартен, си оставаше неплоден като белите пясъци на плажа под прозореца му.

Всяка вечер около десет часа Зила му поднасяше бренди в голямата чаша, подарена му от Лилия за последния рожден ден, а той се изтягаше във фотьойла пред камината (Зила вече беше стъкнала огън от борови чворове), отпиваше от коняка и мечтаеше. Понякога задрямваше за момент и после се стряскаше и се събуждаше. Накрая ставаше, пресичаше коридора, който водеше до стаята му, и си лягаше. Скоро след пристигането им Лилия започна да работи извънредно и рядко се връщаше преди един часа.

Въздействието на Зила върху него се зараждаше и засилваше постепенно. Отначало той дори не го забеляза. Една вечер вниманието му бе привлечено от походката ѝ — лека за толкова голямо същество, почти ритмична; друга вечер забеляза девствената извивка на огромните ѝ гърди; следващата вечер — грациозните очертания на бедрата ѝ, бедра на амазонка под грубата пола. Най-последно назря моментът, или поне така му се струваше тогава, да я покани да седне да си поговорят.

— Щом желаете, сър — каза тя и седна на възглавницата в краката му.

Той не очакваше това и отначало се смути. Но постепенно брeндитo запoчнa дa прoниквa в кръвтa му и дa му сътвaдa пoдхoдящo нaстрoенie. Зaбeлязa кaк oтблясъцитe нa oгъня игрaехa в кoсaтa ѝ и с изнeнaдa oткри, чe кoсaтa ѝ нe бeшe чaк тoлкoвa бoзaвa, a имaшe лeк чeрвeникaв oттeнък — спoкoeн, нeнaтрaпчив чeрвeникaв oттeнък, кoйтo смeкчaвaшe грoбитe чeрти нa лицeтo ѝ.

Гoвoрихa зa рaзлични нeщa — нaй-вeчe зa врeмeтo, мaлкo зa мoрeтo, зa eднa книгa, кoятo Зилa бeшe чeлa кaтo дeтe (eдинствeнaтa книгa, кoятo бeшe чeлa), зa Мизaр Х. Кoгaтo зaгoвoри зa Мизaр Х, глaсът ѝ сe прoмeни — стaнa мeк и дeтински, a oчитe ѝ, кoитo тoй бeшe смятaл зa бeзизрaзни и бeзинтeрeсни, стaнaхa гoлeми и блeстящи. Тoй дoри зaбeлязa в тях син oттeнък. Слaб oттeнък, рaзбирa сe, нo тoвa всe пaк бeшe нeщo.

Слeд тaзи случкa запoчнa дa я кaни дa oстaвa всякa вeчeр, a тя винaги приeмaшe с гoтoвнoст и пoкoрнo зaeмaшe мястoтo си нa възглaвницaтa в крaкaтa му. Дoри сeднaлa, тя бe пo-висoкa oт нeгo, нo рътът ѝ вeчe нe гo смущaвaшe, пoнe нe кaктo прeди. Oгрoмнoтo ѝ присъствиe му дeйствaшe успoкoявaщo. Тoй запoчнa с всe пo-гoлямo нeтърпeниe дa oчaквa нoщнитe ѝ пoсeщeния.

Лилия прoдължaвaшe дa рaбoти извънрeднo. Пoнякoгa сe връщaшe чaк в двa чaсa. Oтнaчaлo тoй сe бeзпoкoeшe зa нeя, дoри я укoрявaшe, чe рaбoти тoлкoвa мнoгo. Нo пoстeпeннo, бeз дa усeти, прeстaнa дa сe трeвoжи зa нeя.

Извeднъж си спoмни вeчeртa, кoгaтo Лилия сe върнa вкъщи рaнo — вeчeртa, кoгaтo тoй дoкoснa ръкaтa нa Зилa.

Oтдaвнa му сe искaшe дa я дoкoснe. Нoщ слeд нoщ я глeдaшe кaк лeжи нeпoдвигнo нa кoлянoтo ѝ и сe чудeшe oтнoвo и oтнoвo нa нeйнaтa симeтрия и изящнoст, чудeшe сe кaк мoжe дa e тoлкoвa пo-гoлямa oт нeгoвaтa, питaшe сe дaли e мeкa или грoбa, тoплa или студeнa. Нaй-нaкрaя дoйдe мoмeнтът, кoгaтo тoй нe мoжeшe вeчe дa сe въздържи, нaвeдe сe и прoтeгнa ръкa — и извeднъж нeйнитe гигaнтски и нeгoвитe пигмeйски пръсти сe сплeтoхa и тoй пoчувствa нeйнaтa близoст и тoплинa. Устнитe и гигaнтскoтo ѝ лицe бяхa съвсeм близo, a oчитe ѝ бяхa стaнaли яркoсини, сини кaтo eзeрa. Пoслe гътaлaкът нa вeждитe ѝ лeкo дoкoснa чeлoтo му, чeрвeнaтa скaлa нa устaтa ѝ сe притиснa дo нeгoвaтa и стaнa мeкa, a гигaнтскитe ѝ ръцe гo oбгърнaхa, кaтo гo притиснaхa към плaнинитe-близнaци.

После Лилия, спряла изумена на вратата, каза:
— Само да си взема нещата...

Нощта беше студена, из въздуха се носеха кристалчета скреж и блестяха на звездната светлина. Мартен потръпна и стана. Погледна надолу към бледата бездна под себе си, после вдигна очи към покоряващата красота на планините-близнаци. След малко се изправи и се обърна към склона, като инстинктивно протегна ръце да търси нови издатини.

Ръцете му останаха във въздуха. Нямаше склон. Всъщност нямаше и перваз. Пред него се разстилаше платото на лицето на Девицата, бледо и с изострени черти на лунната светлина.

Мартен бавно тръгна по платото. Лунната светлина струеше край него като блестящ дъжд. Когато стигна до ивицата скала на устата, той притисна устни до студения твърд камък и прошепна: „Стани, любов моя!“

Но Девицата остана неподвижна под краката му, както и очакваше, и той продължи нататък край гордия скалист хълм на носа ѝ, като напрягаше очи да зърне сините езера.

Вървеше вцепенено, ръцете му висяха като сакати. Движеше се машинално. Езерата, сега толкова близо, го привличаха неудържимо. Прекрасните езера, със сините примамливи дълбини, които обещаваха вечно блаженство. Нищо чудно, че Лилия, а след това и Зила му бяха омръзнали. Нищо чудно, че никоя от смъртните жени, с които беше имал връзки, не беше в състояние да му даде това, което той очакваше. Нищо чудно, че се беше върнал тук, при истинската си любов, след дванадесет безплодни години. Девицата беше несравнима. Нямаше друга като нея. Нямаше.

Вече беше почти на скулата, но все още огряната от звездите шир не се появяваше, за да наруши еднообразието на платото. Очите го боляха от непрекъснатото виране. Ръцете му неудържимо трепереха.

Изведнъж се озова на брега на огромен безводен басейн. Гледаше учуден, с широко отворени очи. После отмести поглед и видя далечния гъсталак на веждата ѝ, очертан на фона на небето. Проследи линията на веждата до мястото, където тя се извиваше навътре и преминаваше

в голия ръб, който някога представляваше крехкия провлак, разделящ сините езера.

Водата се бе оттекла. Подземната помпена система бе престанала да действа, вероятно в резултат на същите сеизмични смущения, които бяха причинили комина.

Оказа се, че се е втурнал твърде нетърпеливо в желанието си да притежава своята любима. Никога не му беше минало през ума, че тя може да се е променила, че...

Не, това не може да бъде! Да повярва, означаваше, че цялото кошмарно изкачване по отвесната скала на брадата е било напразно. Да повярва, означаваше да загуби смисъла на целия си живот.

Отново погледна надолу с надеждата да види как синята вода избликва в празната очна ябълка. Но видя само голото дъно на езерото и... утайката...

Това беше твърде странна утайка — пръснати сиви предмети, подобни на пръчки със странни форми, някои съединени. Почти като...

Мартен се отдръпна назад. Яростно изтри устата си. Обърна се и побягна.

Но не стигна далеч — не защото се задъха, а защото, преди да продължи, трябваше да реши какво да прави. Инстинктивно се насочи към урвата на брадата. Но нима да се превърне в куп натрошени кости върху билото на шията, щеше да бъде по-различно в същността си от това да се удави в едно от езерата?

Спря се облян от лунна светлина и падна на колене, разтърсван от отвращение. Как е могъл да бъде толкова наивен, макар и на двадесет години, за да повярва, че той е бил единствен. Наистина той беше единственият земен жител, но Девицата беше стара и престара и на младини беше имала много ухажори, покорявали я по различни начини и умирали символично в сините дълбини на очите ѝ.

Какво можеше да стори човек, когато разбере, че неговата богиня има глинени крака? Какво можеше да стори, когато открие, че скъпата му любима е уличница?

Мартен отново изтри устата си.

На изток обещаваща изгряваше зората. Звездите бледнееха. Мартен стоеше на ръба на скалата в очакване на деня.

Спомни си, че преди векове, един човек изкачил една планина и заровил блокче шоколад на върха. Просто един ритуал, безсмислен за

непосветените. Докато стоеше тук, на платото, Мартен зарови няколко свои неща. Погребва детството си, погребва „Стани, любов моя!“. Погребва вилата в Калифорния и вилата в Кънектикът. И най-накрая, със съжаление, но категорично погребва майка си.

Почака, докато се съмне, и първите златни пръсти на слънцето се протегнаха и докоснаха умореното му лице. После тръгна надолу.

ЛЮБОВНА ИСТОРИЯ В ЕДИН ОКАЗИОНЕН МАГАЗИН ПРЕЗ ХХІ ВЕК

Колата-рокля стоеше на поставка на витрината на „Големия Джим“, а под нея имаше надпис:

**ТАЗИ КРАСИВА НОВА РОКЛЯ МОЖЕ ВСЕКИ МОМЕНТ ДА БЪДЕ ПРОДАДЕНА САМО ЗА
6499 ДОЛАРА И 99 ЦЕНТА! ЩЕДРА ОТСТЪПКА СРЕЩУ СЕГАШНАТА ВИ КОЛА-РОКЛЯ.
БЕЗПЛАТНА ТВЪРДА ШАПКА!**

Арабела нямаше намерение да удря спирачките, но не можа да се въздържи. Никога не беше виждала такава великолепна рокля. И то само за 6499 и 99 цента!

Беше понеделник следобед и пролетната улица беше пълна с чиновници, забързани към къщи, а априлският въздух се огласяше от клаксоните на автомобилите им. Магазинът на фирмата „Големият Джим“ се намираше близо до ъгъла, в съседство с голям казионен автомобилен магазин. Сградата беше в стар стил от периода преди войната за независимост, но нейната ефектност се нарушаваше от огромната неонова реклама на фасадата. Тя гласеше:

БЪРНИ, ЧОВЕК НА ГОЛЕМИЯ ДЖИМ

Клаксоните се умножиха и едва сега Арабела разбра, че задръства движението. Пресече пред един старец в тъмнорозов „Грандрапид“ и спря на бетонната площадка пред витрината.

Отблизо колата-рокля не беше чак толкова блестяща, но все пак трудно можеше да ѝ се устои. Лъскавите ѝ тюркоазени страни и

украсената с хромова брошка решетка блестяха на полегатите слънчеви лъчи. Турнюрите ѝ стърчаха отзад като перки на катамаран. Беше нещо чудно, дори и според съвременните производствени стандарти, и освен това на сметка, така че не трябваше да изпуска случая. Но все пак Арабела щеше да я отмине, ако не беше твърдата шапка-цилиндър.

Търговецът, вероятно Бърни, облечен в безупречен „Лансинг дьо мил“ в два цвята, се приближи да я посрещне, когато тя се появи на вратата.

— Какво ще обичате, госпожице? — попита той учтиво, но зад идеално чистото предно стъкло очите му огледаха нейната кола-рокля с нескривано презрение.

Бузите на Арабела почервеняха от срам. Може би наистина отдавна трябваше да смени роклята си с нова, може би майка ѝ беше права: тя наистина беше твърде безразлична към дрехите си.

— Роклята от витрината — каза тя. — Наистина ли отпускате и твърда шапка?

— Разбира се. Бихте ли искали да я пробвате?

— Да, моля.

Търговецът направи завой и се обърна към една двойна врата в дъното на помещението.

— Хауърд! — извика той и след миг вратата се отвори и влезе един младеж в джинсовосин пикап.

— Да, сър?

— Закарай роклята от витрината в пробната и намери подходяща твърда шапка.

Търговецът отново направи завой и се обърна към Арабела.

— Той ще ви покаже къде да карате, госпожице.

Пробната беше зад двойната врата, вдясно. Младежът докара роклята и отиде за шапка. Като ѝ я подаде, той се поколеба за миг и я погледна някак странно, но промени решението си и напусна стаята.

Тя затвори вратата, заключи я и бързо се преоблече. Почувства приятното хладно докосване на тапицираната подплата до тялото си. Сложи и шапката и се огледа в голямото трикрилно огледало. Занемя.

Отначало двете перки на задницата малко я смутиха (моделът, с който беше свикнала, не стърчеше толкова отзад), но украсената с хромова брошка решетка и калниците подчертаваха фигурата ѝ по

безспорен начин. А що се отнася до шапката — ако доказателството не беше пред очите ѝ, не би повярвала, че само една шапка, дори и да е твърд цилиндър, може да предизвика такова забележително преобразяване. Тя вече не беше уморената чиновничка, влязла преди малко в магазина. Сега тя беше Клеопатра... Батшеба... Елена от Троя!

Влезе смутено в залата. Видя възхищението, промъкнало се в очите на търговеца.

— Нима преди малко говорих с вас? Та вие сте друг човек!

— Да, с мен — каза Арабела.

— Знаете ли, откак донесоха тази рокля, се надявах, че ще дойде някой, който наистина да е достоен за формите ѝ, красотата ѝ, нейната индивидуалност. — Той вдигна почтително очи. — Благодаря ти, Голям Джим — каза той, — че ни изпрати такъв човек — после погледна Арабела и попита:

— Искате ли да я пробвате навън?

— О, да!

— Много добре. Но само около блока. Докато се върнете, ще приготвя документите — после бързо добави: — Не че сте задължена да я купите, но за всеки случай — ако решите да я вземете, ще сме готови за сделката.

— Каква отстъпка можете да ми направите срещу старата ми рокля?

— Да видим. Носили сте я две години, нали? — Търговецът се намръщи за момент, после каза: — Вижте какво, не ми изглеждате на човек, който износва роклите си, затова ще ви направя щедрата отстъпка от 1002 долара. Как ви се струва?

— Не е много. (Може би ако една година караше без обяд...)

— Не забравяйте, че получавате шапката безплатно.

— Да, но...

— Първо я изпробвайте навън, после ще говорим — каза търговецът. Извади временен номер от един шкаф наблизо и го забодете.

— Готова сте — каза той, като ѝ отваряше вратата. — Аз се заемам веднага с документите.

Когато излезе на улицата, Арабела беше толкова нервна и развълнувана, че едва не се блъсна в един младеж в бял костюм с подвижен гюрук, но скоро се овладя и за да му докаже, че противно на първото му впечатление е добър шофьор, тя го настигна и задмина.

Видя го да се усмихва, когато мина край него, и сърцето ѝ запя малка песничка, която изпълни цялото ѝ същество. Точно тази сутрин имаше предчувствие, че ще ѝ се случи нещо чудесно. Съвсем обикновеният ден в канцеларията беше притъпил очакванията ѝ, но сега те отново се възродиха.

Трябваше да спре на червена светлина и младежът спря до нея.

— Здравей — каза той. — Роклята ти е бомба!

— Благодаря.

— Знам едно готино кино. Искаш ли да отидем на кино?

— Но аз дори не ви познавам! — каза Арабела.

— Казвам се Хари Форуилз. Вече ме познаваш. Но аз не те познавам.

— Арабела. Арабела Грил... Но аз не ви познавам много добре.

— Това може да се оправи. Идваш ли?

— Ами аз...

— Къде живееш?

— Площад „Макадъм“ 611 — каза тя, без да се замисли.

— Ще намина в осем.

— Аз...

В този момент светлината се смени и младежът изчезна, пред тя да може да изкаже възраженията си. Осем чудеше се тя. Осем часа...

При това положение просто се налагаше да купи роклята. Нямахме друг избор. След като я беше видял с такъв бляскав модел, какво щеше да си помисли за нея, когато дойде да я вземе, ако тя се появеше със старата си таратайка. Върна се в магазина, подписа документите и си отиде вкъщи.

Когато влезе в гаража и паркира до масата, баща ѝ я погледна с широко отворени очи през предното стъкло на тритонния си „Кортез“.

— Е — каза той, — значи най-после отстъпи и си купи нова рокля!

— Крайно време беше! — каза майка ѝ, която имаше слабост към големите автомобили и почти винаги беше с такъв.

— Вече бях започнала да мисля, че никога няма да се вразумиш и да проумееш, че живееш в ХХІ век и че в ХХІ век човек трябва да ПРАВИ ВПЕЧАТЛЕНИЕ.

— Но... аз съм само на двадесет и седем години — каза Арабела. — Има много неомъжени момичета на тази възраст.

— Нямахте да останат неомъжени, ако се обличаха, както трябва — каза майка ѝ.

— Вие още не сте казали дали ви харесва — каза Арабела.

— О, много ми харесва — каза баща ѝ.

— Хваща окото. Все някой ще се хване — каза майка ѝ.

— Той вече се хвана.

— Браво!

— О, най-последно! — каза баща ѝ.

— Ще мине да ме вземе в осем.

— За бога, само не му казвай, че четеш книги — каза майка ѝ.

— Няма. Аз всъщност... вече не чета.

— И не споменавай нищо за бившите си радикални идеи — каза баща ѝ, — че хората се обличат в коли, защото се срамуват от телата, които бог им е дал.

— Татко, знаеш, че от години не съм говорила такива работи. Откак... откак...

От онази новогодишна забава в службата, продължи тя наум, когато мистър Ъпсуепт потупа задницата ѝ и каза: „Припъзлзи обратно при историческите си книги, изкопаемо. Ти не си от този век!“

— От много отдавна — прибави тя несвързано.

Хари Форуилз се появи точно в осем и тя побърза да го посрещне на алеята. Отпътуваха един до друг, завиха по булевард „Блектоп“ и градът остана зад тях. Беше приятна пролетна нощ, но отиващата си зима се чувстваше в яркия блясък на пълната сребърна луна и пулсиращите звезди.

Киното беше пълно, но те намериха две места назад, недалеч от малката горичка. Паркираха близо един до друг — толкова близо, че броните им почти се допряха и след малко тя почувства как ръката на Хари докосва шасито ѝ и колебливо се промъква около кръста ѝ, точно над задницата с двете перки. Понечи да се дръпне, но си спомни думите на мистър Ъпсуепт, прехапа устни и се опита да се съсредоточи върху филма.

Във филма се разказваше за бивш търговец на фиде, който живееше в един гараж-пансион. Той имаше две неблагодарни дъщери и боготвореше бетона, по който те се движеха, и правеше каквото беше

по силите му, за да им осигури охолен живот. Заради тях той се лишаваше от всичко, с изключение на най-необходимото; живееше в най-бедната част на гаража и носеше коли-костюми, толкова разнебитени, сякаш взети от автомобилното гробище. За разлика от него дъщерите му живееха в най-люксоznите гаражи, носеха най-хубавите коли-рокли, каквито можеха да се намерят на пазара. В гараж-пансиона живееше и един студент-инженер на име Растиняк и фабулата следваше опитите му да проникне в по-висшите слоеве на съвременното общество и по този начин да се сдобие със състояние. Като начало той изкрънка от сестра си пари, за да се докара с нов „Уошингтън“ с подвижен гюрук и посредством различни машинации успя чрез един богат братовчед да получи покана за първия бал на дъщерята на един търговец. Там той срещна една от дъщерите на търговеца на фиде и...

Но въпреки отчаяните си усилия, Арабела не можеше да се съсредоточи. Ръката на Хари Форуилз беше напуснала и се насочи към фаровете ѝ и оттам тръгна на обиколка. Тя се опита да се отпусне, но чувстваше, че тялото ѝ се стяга, и се чу да казва напрегнато:

— Недей, моля ти се!

Ръката на Хари се отдръпна.

— Значи след филма?

Това беше едно спасение и тя се хвана за него.

— След филма — каза тя.

— Знам едно чудесно място сред хълмовете. Ще дойдеш ли?

— Добре — чу тя изплашения си глас.

Изтръпнала от ужас, тя оправи фаровете си. Опита се да гледа филма до края, но напразно. Мислите ѝ все се въртяха около хълмовете и се мъчеше да измисли някакво извинение, каквото и да е, само да може да се измъкне от това затруднено положение. Но нищо не можа да измисли и когато филмът свърши, тя последва Хари през изхода и един до друг те се отправиха по булевард „Блектоп“. Когато той сви по някакъв черен път, тя примирено го придружи.

Когато пътят навлезе сред хълмовете, няколко мили той вървеше край местния нудистки резерват. От време на време през електрическата ограда проблясваха светлинките на къщичките сред дърветата. Навън нямаше нудисти, но въпреки това Арабела потръпна от отвращение. Преди тя изпитваше известни симпатии към тях, но

след случката с мистър Ъпсуепт Не можеше дори и да си помисли за тях без отвращение. Според нея Големият Джим им беше дал много по-добри шансове, отколкото заслужаваха, но той сигурно смяташе, предположи тя, че някои от тях ще се разкаят и ще молят за прошка на греховете си. Обаче, колкото и странно да беше, никой досега не се беше разкаял.

Хари Форуилз не каза нищо, но тя усети отвращението му и въпреки че знаеше, че причините за неговото отвращение са други, за момент намери нещо общо между двамата, което можеше да ги сближи. Може би той не беше чак толкова безскрупулен, какъвто ѝ се стори поради прибързаните си действия. Може би дълбоко в себе си и той като нея беше объркан от нормите на поведение, които регулираха тяхното съществуване — норми, които изискваха едно при едни обстоятелства и точно обратното при други. Може би...

Около една миля след резервата Хари зави по един тесен път, който, криволичейки между дъбове и кленове, ги изведе на една полянка. Тя нерешително го последва и когато той паркира под един голям дъб, и тя паркира до него. Но веднага съжали за това, защото почувства как ръката му докосва шасито ѝ и отново започва неумолимо да се придвижва към фаровете. Този път гласът ѝ беше измъчен.

— Недей!

— Какво искаш да кажеш? — каза Хари и тя почувства как неговото шаси плътно се притисна до нейното и пръстите му започнаха да опипват фаровете ѝ. С рязко завъртане на волана тя успя някак си да се изплъзне и да намери пътя в гората, но само след мига той отново я настигна и започна, приближавайки се към нея да я избутва в канавката.

— Моля ти се! — извика тя, но той не ѝ обърна никакво внимание и се приближи още. Тя почувства как бронята му докосна нейната и инстинктивно се отдръпна. Предното ѝ колело загуби опора и цялото ѝ шаси се прекатури. Твърдата ѝ шапка падна, удари се в една скала и се търколи в храсталака. Предната ѝ дясна броня се смачка в едно дърво. Колелета на Хари бясно завиха и след миг мракът погълна червените точки на фаровете му.

Чуваха се дървесни жаби, скакалци, щурци, а отдалеч долиташе шумът от движението по булевард „Блектоп“. Чуваха се и други звуци

— риданията изтръгващи се от гърлото ѝ. После постепенно болката се притъпи, раната започна да заздравява и риданията ѝ стихнаха.

Но Арабела знаеше, че раната никога нямаше да заздравее напълно, както не беше заздравяла и раната, нанесена ѝ от мистър Ъпсуепт. Тя намери шапката си и на заден ход излезе отново на път. Шапката беше олющена отгоре, а една назъбена драскотина загрозяваше тюркоазената ѝ лъскава повърхност. Една сълзица се търколи по бузата ѝ, когато си я сложи и нежно я нагласи на главата си.

Но шапката беше само част от проблема. Трябваше да се справи и със смачканата дясна броня. Какво, за бога, можеше да направи? Не смееше да се появи в службата в такъв окаян вид. Ако се появеше така, все някой щеше да я издаде на Големия Джим и той щеше да разбере как през всичките тези години тя тайно е проявявала незначитане към него, като е имала само една кола-рокля, след като той е дал да се разбере пределно ясно, че очаква от всички да имат най-малко по две. Ами ако ѝ отнеме шофьорската книжка и я изпрати в нудистки лагер? Не вярваше, че може да я накаже за толкова малко провинение, но все пак това беше една възможност, с която трябваше да се съобразява. Само при мисълта за такава съдба потъна от срам.

Освен това трябваше да има предвид и родителите си. На тях пък какво можеше да каже? Представи си как ще реагират, като влезе на закуска сутринта. Чу гласовете им: „Вече я разби!“ — каза баща ѝ. „Имала съм стотици коли-рокли през живота си и не съм разбила нито една, а ти купуваш рокля и в следващия миг я разбиваш!“ — каза майка ѝ.

Арабела потръпна. Нямаше да може да понесе всичко това. По някакъв начин трябваше да ремонтира роклята тази вечер. Но къде? Изведнъж си спомни за надписа, който бе забелязала на витрината следобед и на който не бе обърнала внимание, изцяло погълната от роклята:

ДЕНОНОЩНИ УСЛУГИ.

Тя подкара обратно към града и с възможно най-голяма скорост се насочи право към сградата на „Големия Джим“. Прозорците бяха квадратни кладенци от мрак, а вратата към улицата беше здраво затворена. От разочарованието почувства някаква празнота в стомаха и започна да ѝ се гади. Нима бе сгрешила? Можеше да се закълне, че пишеше „ДЕНОНОЩНИ УСЛУГИ“.

Отиде до витрината да провери. Права беше — там наистина пишеше „ДЕНОНОЩНИ УСЛУГИ“; но отдолу, с по-дребен шрифт, бе пояснено:

След 18 ч. се отнасяйте до съседния оказионен магазин за коли-дрехи.

Когато свърна във входа, същият младеж, който бе взел роклята от витрината, се приближи да я посрещне. Казваше се Хауърд — спомни си тя. Той пак беше с джинсовосин пикап и щом я позна, я погледна по същия странен начин, както и преди. Тогава ѝ се беше сторило, че я гледа със съжаление, сега беше сигурна, че е така.

— Роклята ми — измърмори тя, когато той натисна спирачките до нея. — Съвсем е разбита. Ще можете ли да я поправите?

Той кимна.

— О, да, разбира се, ще я поправя. — Той посочи малкото гаражче в дъното на магазина. — Можете да се съблечете там — каза той.

Тя бързо прекоси магазина. В мрака около нея беше пълно с износени коли-рокли и коли-костюми. Зърна стария си модел и ѝ се доплака. Защо не си беше останала с него? Защо остави здравият ѝ разум да бъде подведен от такова безвкусно труфило като някаква си твърда шапка!

В малкия гараж беше студено, студено и влажно. Съблече роклята и шапката и ги бутна през вратата към Хауърд, като внимаваше да не се показва навън. Но това беше излишно, защото той гледаше настрани, когато ги взе. Вероятно беше свикнал да има работа със скромни представители на нежния пол.

Сега без рокля, още по-силно почувства студа и се сви в единия ъгъл да се стопли. След малко отвън се чу чукане и тя отиде до единственото единично прозорче и надникна в магазина. Хауърд работеше върху предната ѝ дясна броня. По начина, по който работеше, личеше, че е поправял стотици коли. Освен звука от гумения чук нищо не нарушаваше нощната тишина. Улицата отвъд оградата беше пуста, административните сгради отсреща бяха тъмни с изключение на един-два прозореца. Над покривите на сградите се

виждаше рекламата на Големия Джим, окупираше централния площад на града. Редуваха се два надписа:

КОЕТО Е ДОБРО ЗА ГОЛЕМИЯ ДЖИМ, Е ДОБРО ЗА ВСИЧКИ

и

КЪДЕ ЩЯХТЕ ДА СТЕ СЕГА, АКО НЕ БЕШЕ ГОЛЕМИЯ ДЖИМ?

Дан! Дан! Дан!... Изведнъж се сети за телевизионния мюзикъл, който се казваше „Пътищата на Зигфрид“ и беше част от поредицата, озаглавена „Операта може да стане забавна, ако се осъвремени“. Спомни си първото действие, в което Зигфрид настойчиво умоляваше предполагаемия си баща — механик на име Майм — да му направи кола със свръхмощен двигател, по-бърза от модела „Фафнер“ на злодея, за да може да го бие на предстоящото рали във Валхала. Мотивът на чука звучеше на африкански барабани, докато Майм отчаяно работеше върху новата кола, а Зигфрид отново и отново питаше кой е истинският му баща. Дан, дан, дан...

Хауърд беше свършил бронята и сега работеше върху шапката. По улицата мина лимоненожълт „Провидънс“. В тишината се чу свистенето на гумите му и звукът я накара да се замисли за времето. Погледна часовника си — 11,25. Майка ѝ и баща ѝ ще са очаровани, когато на закуска я попитат кога се е върнала и тя каже: „Около полунощ.“ Тя винаги се оплакваша, че се е прибираща рано.

Мислите ѝ отново се върнаха към Хауърд. Той беше изучава смачканата част и сега боядисваше драскотината. После боядиса олющените места на бронята и след малко докар колата и шапката до малкия гараж и ги бутна вътре. Тя бързо се пъкна в тях и излезе от гаража.

Очите му я гледаха иззад предното стъкло. От сините им дълбини сякаш се излъчваше нежна светлина.

— Толкова красива на колела — каза той.

Тя го погледна с широко отворени очи.

— Какво казахте?

— А нищо, нищо. Сетих се за един разказ, който четох.

— О! — възкликна тя изненадано. Обикновено механиците не си падаха много по четенето, както и всички останали. Изкуши се да му каже, че и тя обича да чете, но помисли и се въздържа. Само попита:

— Колко ви дължа?

— Търговецът ще ви изпрати сметката. Аз само работя за него.

— Цяла нощ?

— До дванадесет. Току-що бях дошъл, когато ме видяхте днес следобед.

— Аз... много се радвам, че ми поправихте роклята. Не зная какво щях да правя, ако... — тя не довърши изречението си.

Нежната светлина в очите му изгасна. Те станаха мрачни.

— Кой беше? Хари Форуилз ли?

Тя едва се пребори с унижението и си наложи да отвърне на погледа му.

— Да. Познавате ли го?

— Малко — каза Хауърд и тя остана с впечатлението, че и малко е достатъчно. Осветено от фалшивия блясък на рекламата на Големия Джим, лицето му изведнъж ѝ се стори състарено, в ъглите на очите му се появиха малки бръчици, които не бе забелязала досега.

— Как се казвате? — рязко попита той.

Тя му каза.

— Арабела — повтори той, — Арабела Грил. — А после прибави: — Аз се казвам Хауърд Хайуейз.

Те си кимнаха. Арабела погледна часовника си и каза:

— Вече трябва да си вървя. Много благодаря, Хауърд.

— Пак заповядай — каза Хауърд. — Лека нощ.

— Лака нощ.

В априлския мрак тя се отправи по пустите улици към къщи. След нея на пръсти вървеше пролетта и шепнеше в ухото ѝ:

*Колко красива на колела,
колко красива на колела!*

— Е — каза баща ѝ следващата сутрин, докато ядеше яйцата си,
— как беше двусерийният филм?

— Какъв двусериен филм? — попита Арабела, мажейки препечения си хляб с масло.

— Ха! — възкликна баща ѝ. — Значи не беше на двусериен филм?

— Сигурно нещо подобно — каза майка ѝ. — Първата част с филм, втората — без.

Арабела потръпна от отвращение. Съзнанието на майка ѝ работеше безочливо като телевизионните търговски реклами и до известна степен подхождаше на големите пищни коли, с които тя се обличаше. Сега беше с червена кола с издута решетка, с насочени назад стабилизатори и черни тежки чистачки. Отново я побиха тръпки.

— П-прекарах много приятно — каза тя — и нищо не сбърках.

— Е това се казва новина! — каза баща ѝ.

— Нашата целомъдрена дъщеря на 27, почти на 28 години! Сигурно сега, в знак на разкаяние, че си се прибрала толкова късно, вечери наред ще си стоиш вкъщи и ще четеш книги.

— Казах ти, че вече не чета — каза Арабела.

— И да четеш — все едно.

— Обзалагам се, че си му казала, че не искаш да го видиш само защото се е опитал да те целуне — каза майка ѝ, — както направи и с всички останали.

— Не съм! — Арабела вече трепереше. — Ако искате да знаете, тази вечер ще изляза с него!

— Айде бе! — каза баща ѝ.

— Браво! Браво! Браво! — възкликна майка ѝ. — Може би сега ще отдадеш дължимото на Големия Джим, ще се ожениш, ще увеличиш своя дял в консумацията и ще споделиш икономическото бреме с останалите от твоето поколение.

— Може би.

Даде заден и се отдалечи от масата. Никога досега не беше лъгала и се ядосваше на себе си. Но чак по пътя за работа осъзна, че

след като веднъж е излъгала, трябваше или да си признае, или да продължи лъжата. А тъй като в случая беше немислимо да си признае, че е излъгала, трябваше да живее така, както каза... или поне да поддържа такова впечатление. Тази вечер трябваше да отиде някъде и да остане там най-малко до полунощ, иначе родителите ѝ щяха да заподозрат истината.

Единственото място, което можа да измисли, беше да отиде на кино.

Избра друго кино, не това, на което я беше завел Хари Форуилз. Когато стигна, слънцето вече беше залязло и главният филм тъкмо започваше. Беше пълнометражен анимационен филм-приказка, в който се разказваше за приключенията на едно мило момиче на име Карбонела, която живееше с мащехата си и двете си грозни доведени сестри. Тя прекарваше почти цялото си време в единия ъгъл на гаража, където миеше и лъскаше колите им. Те имаха какви ли не хубави рокли-коли „Уошингтън“, „Лансинг“, „Флинт“, а тя, малката Карбонела, имаше само раздрънкани вехтории. Най-после един ден синът на търговеца от „Големия Джим“ обяви, че дава бал в разкошния гараж на баща си. Двете доведени сестри и мащехата веднага извадиха най-хубавите си рокли и ги дадоха на Карбонела да ги измие и излъска. А тя миеше, лъскаше и плачеше, защото нямаше никаква прилична рокля на свое име и не можеше да отиде на празненството. Най-после дойде вечерта на голямото събитие, двете ѝ сестри и мащехата се докараха в най-хубавите си рокли и весело се отправиха към гаража на търговеца. Останала самичка, Карбонела се сви на колене в ъгъла и заплака. После, когато вече изглеждаше, че Големият Джим я е изоставил, се появи... кой мислите — прекрасната автомобилна фея в бляскав „Лансинг дьо мил“. В миг тя замахна с вълшебната си пръчица и Карбонела застана пред нея, сияйна като зората, облечена в нежнорозова „Грандрапидз“, с толкова лъскави капаци на колелетата, че ти се насълзяваха очите. Така че в края на краищата Карбонела отиде на бала и кормува всички танци със сина на търговеца, докато грозните ѝ сестри и мащехата ѝ се пукаха от яд, застанали до стената. Тя беше толкова щастлива, че забрави, че магията на феята беше в сила до полунощ, и ако часовникът на рекламата на Големия Джим не беше започнал да бие в този вълшебен час, тя щеше да се превърне в миячка на коли наред балната зала. Тя профуча през вратата и надолу по

рампата, но бързайки да се скрие, преди да се е развалила магията, загуби едното си колело. Синът на търговеца го намери и на следващия ден обиколи всички гаражи в района, като молеше всички жени, присъствали на бала да го пробват. Но то беше толкова малко и елегантно, че не влизаше в техните оси, колкото и грес да си слагаха. След като го пробва на осите на двете грозни сестри, синът на търговеца щеше да си тръгне, когато случайно забеляза Карбонела, която седеше в ъгъла и миеше и лъскаше една кола-рокля. Той не отстъпи докато не накара Карбонела да излезе от ъгъла и да изпробва колелото. И представете си: пред ужасените погледи на доведените сестри и мащехата колелото леко се плъзна на мястото си без никакъв грес! Карбонела замина със сина на търговеца и те караха щастливо до края на живота си.

Арабела погледна часовника си — 10,30. Беше твърде рано да се връща вкъщи — това значеше да се изложи на още един безсрамен разпит. Мрачно остана на мястото си, за да изгледа още веднъж Карбонела. Съжаляваше, че не провери какъв е филмът, преди да влезе. Рекламираха Карбонела като развлечение за възрастни, но в редовете имаше повече деца и тя се чувстваше неловко, паркирала голямата си кола-рокля сред много детски коли-дрехи.

Издържа до 11 часа и си излезе. Смяташе да се мотае до полунощ и сигурно така и щеше да направи, ако не беше решила да кара през града и следствие на това не се беше озовала на улицата, на която беше оказионният магазин за коли-дрехи. Оградата му предизвика у нея приятни асоциации и тя инстинктивно намали скоростта. Когато приближи входа, вече направо пълзеше, така че съвсем естествено беше да спре, като видя облечената в пикап фигура, паркирана пред оградата.

— Здравей — каза тя. — Какво правиш?

Той дойде до бордюра. Когато видя усмивката му, тя се зарадва, че е спряла.

— Пия чаша април — каза той.

— И вкусно ли е?

— Великолепно. Винаги съм имал слабост към април. Май е близо, но все още е хладно. А юни, юли и август само изострят жаждата ми за златното вино на есента.

— Винаги ли говориш с метафори?

— Само на някои специални хора — каза той, замълча за момент, после каза: — Защо не паркираш тук с мен до дванадесет часа? После ще отидем някъде на кренвирши и бира.

— Добре.

Паркингът беше пълен със стари коли-рокли и коли-костюми, но старата ѝ рокля я нямаше. Тя се зарадва, че я няма, защото щеше да ѝ поддейства потискащо, а искаше нищо да не помрачава вълнението, което се зараждаше в гърдите ѝ. Така и стана. Нощта беше твърде топла за април, дори от време на време, в кратките интервали, когато рекламата на „Големия Джим“ не светеше, можеха да зърнат няколко звезди. Хауърд ѝ разказа за себе си — как ходи на училище през деня и работи нощем, но когато го попита какво училище посещава, той каза, че достатъчно е говорил за себе си и вече е неин ред. Тя му разказа за работата си, за филмите и телевизионните програми, които е гледала, в края на краищата стигна до книгите, които е чела.

Тогава разговорът се оживи, времето незабелязано отлетя и ето че дойде дежурният от 12 до 8, а тя и Хауърд се отправиха към „Гревъл Грил“.

След това те тръгнаха по „Макадъм плейс“ и когато спряха пред нейния гараж, той каза:

— Може би ще можеш да се отбиеш утре вечер да изпием заедно още една чаша април — после добави: — Искам да кажа, ако нямаш други планове.

— Не — каза тя. — Нямам други планове.

— Тогава ще те чакам — каза той и замина.

Тя гледаше как задните му светлини избледняват в далечината, докато съвсем изчезнаха. Отнякъде се чу песен и тя се вгледа в тъмните сенки на улицата, за да открие откъде идва песента. Но на улицата нямаше никой освен нея и тя най-после разбра, че песента идва от сърцето ѝ.

Струваше ѝ се, че следващият ден никога няма да свърши, а когато той най-после свърши, от небето вместо вдъхновение се изливаше дъжд. Чудеше се какъв ли вкус ще има питието април в дъжда и скоро — след още една доза кино — откри, че дъждът не пречеше, ако останалите съставки са налице. И тъй като останалите съставки бяха налице, тя прекара една крилата нощ в оказионния магазин — разговаряха с Хауърд, гледаха звездите между намиганията

на рекламата на „Големия Джим“, после отидоха в „Гревъл Грил“ на кренвирши и бира и най на края си казаха лека нощ пред гаража ѝ.

Останалите съставки бяха налице и следващия ден, и последващия, и по-следващия. В неделя тя приготви обяд и те отидоха на пикник сред хълмовете. Хауърд избра най-високия. Изкачиха се по един криволичещ път и паркираха под един брулен от вятъра бряст. Ядоха картофената салата и сандвичите, които тя беше приготвила, пиха кафе, като си подаваха термоса. След това пушиха в следобедния вятър и лениво разговаряха.

От върха на хълма имаше чудесна гледка — едно езеро, в което се вливаше малко поточе. На отсрещния бряг на езерото оградата на нудисткия резерват отразяваше полегатите слънчеви лъчи, а зад оградата се виждаха фигурите на нудистите, движещи се по улиците на едно от селищата на резервата. Поради разстоянието те бяха само едва различни точки и отначало Арабела почти не ги забелязваше. Но постепенно те проникнаха в съзнанието ѝ и изместиха всичко друго.

— Сигурно е ужасно! — каза тя.

— Кое е ужасно? — поиска да узнае Хауърд.

— Да живеят голи в гората. Като... като диваци!

Хауърд я погледна — очите му бяха сини и дълбоки като езерото.

— Едва ли можем да ги наречем диваци — каза той. — И те имат машини като нас. Поддържат училища и библиотеки. Имат си занаяти и професии. Наистина могат да ги практикуват само в границите на резервата, но това едва ли е по-голямо ограничение, отколкото да работиш в някакво малко градче. Така че, в края на краищата, бих казал, че са цивилизовани.

— Но те са голи!

— Толкова ужасно ли е да си гол?

Беше отворил предното си стъкло и се беше навел съвсем близо до нея. Посегна и отвори и нейното предно стъкло и тя почувства хладния вятър в лицето си. Видя целувката в очите му, но не се отдръпна и след миг я почувства на устните си. Не съжаляваше, че не се отдръпна, защото тази целувка нямаше нищо общо с мистър Ъпсуепт или Хари Форуилз, нито със забележките на баща ѝ и намеците на майка ѝ. След малко тя чу, че се отваря врата на кола, после още една и после почувства, че я изваждат навън, на слънцето и априлския вятър. Усети чистия хладен вятър и чистото топло слънце и

с цялото си тяло, но не изпита никакъв срам. Това беше дълъг и сладък миг и не ѝ се искаше той да свърши.

— Какво беше това? — каза Хауърд, като вдигна глава.

И тя беше чула шума — свистене на колела. Погледът ѝ проследи неговия надолу по хълма и тя зърна лъскавата задница на бяла кола със сгъваем гюрук тъкмо преди да изчезне зад един завой на пътя.

— Дали са ни видели? — попита тя.

Хауърд доста се поколеба, преди да отговори.

— Не вярвам. Навярно са излезли на неделна разходка. Ако бяха изкачили хълма щяхме да чуем мотора.

— Но не и ако са включили заглушителя — каза Арабела и се вмъкна обратно в своята кола-рокля. — Нека да си вървим.

— Добре. — Той също понечи да влезе в своя пикап, но спря и попита: — Ще дойдеш ли тук с мен следващата неделя?

Очите му бяха чисти и молещи.

— Да, ще дойда с теб — чу тя собствения си глас.

Този път беше още по-хубаво от миналия — беше по-топло, а небето — по-ярко синьо. Хауърд отново я измъкна от роклята ѝ, притисна я към себе си и я целуна, а тя не почувства никакъв срам.

— Ела — каза той, — искам да ти покажа нещо — и тръгна надолу по хълма към езерото с дърветата.

— Но ти *вървиш!* — запротестира тя.

— Какво значение има, нали никой няма да ни види. Хайде!

Тя застана нерешително на вятъра. Но когато погледна надолу към искрящия поток, се реши.

— Добре — съгласи се тя.

Отначало неравната земя я затрудняваше, но бързо свикна и след малко почти подскочаше до Хауърд. В подножието на хълма стигаха до малка горичка от диви ябълкови дървета. Потокът течеше през нея и ромолеше из покритите с мъх камъни. Хауърд легна по корем на брега и наведе устни над водата. Същото направи и тя. Водата беше ледена като през зимата и прониза цялото ѝ тяло, а кожата ѝ настръхна.

Лежаха един до друг. Небето над тях бе украсено с клонки и напъпили листа. Третата им целувка беше още по-сладка от предишните.

— Бил ли си някога тук? — попита тя, след като най-последните им се разделиха.

— Много пъти — каза той.

— Сам ли?

— Винаги сам.

— А не се ли страхуваш, че Големият Джим ще разбере?

Той се изсмя.

— Големият Джим ли? Големият Джим не съществува. Измислили са го производителите на автомобили, за да принудят хората да носят колите им, за да купуват повече, да ги сменят по-често. А правителството ги е подкрепило, защото без увеличаване оборота на коли икономиката би рухнала. Не е било толкова трудно, защото хората и без това вече не слизали от колите си, но несъзнателно. Номерът бил да ги накарат да го правят съзнателно, да носят колите си като дрехи и да се чувстват неловко, дори ако е възможно, да се срамуват да се появяват на обществени места без коли. И това не е било много трудно, разбира се, трябвало е да намалят размерите и формата им, така че тя да се приближава до човешката фигура.

— Не бива да говориш така. Това е богохулство! Човек би помислил, че си нудист.

Той я погледна втренчено.

— Толкова лошо ли е да си нудист? — попита той. — Нима е по-достойно да си търговец и да наемаш типове като Хари Форуилз, които да подвеждат нерешителните клиентки и да разбиват колите им, преди те да са влезли в гаранционен срок, тъй като съгласно една от клаузите на договора гаранционният срок започва 24 часа след покупката?... Съжалявам Арабела, но е по-добре да знаеш всичко това!

Тя се беше обърнала, за да не се виждат сълзите, които се стичаха по бузите ѝ. Почувства как ръката му докосва нейната и нежно обгръща кръста ѝ. Остави се да я притегли към себе си и той пресуши сълзите ѝ с целувки. Старата рана, която отново се беше отворила, зарасна — този път завинаги.

Той я притисна още по-силно към себе си.

— Ще дойдеш ли пак тук с мен?

— Да — каза тя. — Ако ти искаш.

— Много искам. Ще съблечем колите и ще тичаме из гората — напук на Големия Джим. Ще...

Нещо щракна в храстите на отсрещния бряг.

Тя се изопна като струна в ръцете на Хауърд. Храстите се размърдаха и от тях изникна някаква фигура в униформа. Едно ангелско лице им се усмихваше от другата страна на потока. Една грамадна квадратна ръка държеше портативен видеоманетофон.

— Ей, вие двамата! — извика един глас. — Големия Джим иска да ви види.

Когато я заведоха при съдията на Големия Джим, той я изгледа с укор през предното стъкло на черния си „Кортез“.

— Не беше хубаво от ваша страна, нали? — каза той. — Да сваляте дрехите си и да лудувате с един нудист!

Арабела пребледня зад предното си стъкло.

— Нудист? — повтори тя се недоверие. — Но Хауърд не е нудист. Това не може да бъде!

— Може, може. Той е дори нещо по-лошо от нудист. Той е ДОБРОВОЛЕН нудист. Ние обаче разбираме — продължи съдията, — че е нямало как да разберете това и че до известна степен и ние сме виновни за вашата връзка с него, защото ако не беше нашата непроснима немарливост, той нямаше да води двойствения си живот — да посещава нудистки учителски институт през деня, а вечер да се измъква тайно от резервата и да работи в оказионен магазин за коли, като се опитва да спечели честни хора като вас за своята кауза. Ето защо ние ще бъдем снизходителни към вас. Вместо да ви отнемем книжката, ние ще ви дадем още една възможност — ще ви пуснем да си отидете в къщи и да изкупите осъдителното си държане, като се извините на родителите си и отсега нататък се държите добре. Между другото много сте задължена на един младеж на име Хари Форуилз.

— Така ли?

— Разбира се. Ако не беше неговата бдителност и вярност към Големия Джим, можеше да е твърде късно, когато открием вашето прегрешение.

— Хари Форуилз — чудеше се Арабела. — Той сигурно много ме мрази.

— Да ви МРАЗИ? Но мило момиче, той...

— Мисля, че зная защо — продължи Арабела, без да забележи, че са я прекъснали. — Мрази ме, защото се разкри пред мен такъв,

каквото е в действителност, а дълбоко в себе си той се презира. Затова... затова ме мрази и мистър Ъпсуепт!

— Вижте какво, мис Грил, ако продължавате да говорите така, ще трябва да променя решението си. В края на краищата...

— И майка ми и баща ми — продължи Арабела. — Те също ме мразят, защото са се разкрили пред мен такива, каквито са, а дълбоко в себе си те също се презират. Дори и колите не могат да скрият такава голота. А Хауърд ме обича. Той не презира истинската си същност, нито пък аз я презирам. Какво... Какво сте направили с него?

— Естествено, върнахме го обратно в резервата. Какво друго можем да направим с него? Но ви уверявам, че той вече няма да води двойствен живот. А сега, мис Грил, тъй като вашият случай е вече приключен, няма причина да ви задържам повече. Аз съм зает човек и...

— Как се става доброволен нудист, господин съдия?

— Чрез доброволен екхибиционизъм. Всичко хубаво, мис Грил.

— Всичко хубаво... и благодаря ви.

Тя си отиде вкъщи, за да си опакова нещата. Майка ѝ и баща ѝ я чакаха в кухнята.

— Долна уличница! — каза майка ѝ.

— Само като си помисля, че собствената ми дъщеря... — каза баща ѝ.

Без да каже нито дума, тя прекоси стаята и се отправи по рампата към спалнята си. Не ѝ отне много време да опакова багажа си — освен книгите нямаше почти нищо. Минавайки през кухнята, се спря, колкото да каже довиждане. Родителите ѝ се облещиха.

— Почакай — каза баща ѝ.

— Почакай! — каза майка ѝ.

Арабела отпътува, без дори да ги погледне в огледалото на колата си.

Като напусна „Макадъм плейс“, тя се отправи към централния площад. Въпреки че беше късно, все още имаше хора. Първо свали твърдата си шапка. После съблече и колата-рокля. След това, осветена от мигащата реклама на „Големия Джим“, застана сред увеличаващата се тълпа и зачака специалната полиция за борба с порока да дойде и я арестува.

Едва на сутринта я закараха в резервата. На входа имаше надпис:

ВХОД РАЗРЕШЕН САМО ЗА СЛУЖЕБНИ ЛИЦА.

Надписът беше прясно покрит с черна боя, а над него набързо беше написано следното:

ЗАБРАНЯВА СЕ НОСЕНЕТО НА МЕХАНИЧНИ СМОКИНОВИ ЛИСТА.

Полицаят от лявата ѝ страна се намръщи зад предното си стъкло.
— Пак един от тарикатските им номера! — измърмори той.

Хауърд я посрещна на вратата. Щом видя очите му, тя разбра, че всичко е наред, и след миг, забравила голотата си, беше в прегръдките му и плачеше на ревера му. Той я притисна до себе си и пръстите му усетиха плата на палтото ѝ. Тя чу гласа му, който сложи край на безрадостните ѝ години:

— Знаех, че ни наблюдават, и нарочно ги оставих да ни хванат заедно — надявах се, че и теб ще изпратят тук. После като не те изпратиха, се надявах, молих се да дойдеш доброволно. Скъпа, толкова се радвам, че дойде! Тук ще ти хареса. Аз си имам къщичка с голям заден двор. Има обществен басейн, женски клуб, любителски отбор по...

— А има ли пастор? — попита го тя през сълзи.

Той я целуна.

— Има и пастор. Ако побързаме, ще го сварим, преди да е тръгнал на сутрешната си обиколка.

Те тръгнаха заедно надолу по алеята.

ЕДНА ЛЮБОВ ИМАМ АЗ

Това се бе случило през една от подновените по това време провинциални вечери. Същия следобед Филип бе пристигнал в академичното градче и вече бе разопаковал книгите и дрехите си. На другата сутрин трябваше да се яви в университета и тъй като нямаше какво да прави, а се бе почувствал някак неспокоен и самотен (както по-късно бе признал на Миранда), бе излезнал от пансиона с намерение да се поразходи по улиците, докато се умори достатъчно, за да заспи. Но не бе минал и две пресечки, когато се озова пред ярко осветена студентска столова, в която в момента сервираха вечерята. Бе му станало интересно и тласнат от дошъл от поколенията приятен спомен, той бе спрял пред входа.

През широко разтворената врата видя дългата маса в средата и отрупаните с храна, наредени край стената маси за сервиране, зад всяка от които бе застанало по едно момиче в сини дрехи. Видя как мъже и жени минават покрай храната с табли в ръце, долови тракането на съдове и успокояващия ромон на далечните разговори. Над вратата висеше трогателно прост надпис:

ВЕЧЕРЯ ЗА 77 ЦЕНТА, СЛЕДВАТ ВИХРЕНИ ТАНЦИ.

Беше се разчувствал и обзет от копнеж, какъвто от момче не бе изпитвал, изкачи широките стъпала до отворената врата и влезе в салона. Навън бе топла септемврийска вечер и лек вятър издухваше спуснатите пердета.

Той веднага я забеляза. Тя стоеше зад масата със сандвичи и шунка, в отсрещния ъгъл на стаята. Висока, тъмнокоса, с лице като прекрасно цвете над приличната на листенца яка. Щом прекрачи прага, единственото нещо, което прикова вниманието му, бе тя, а всичко

останало — маси, хранещи се хора, под, стени — бяха като неясни допълнителни детайли, които художникът добавя в картината си, за да подсили ефекта на главната тема.

Отправяйки се към нея, той не забелязваше никого наоколо. Не бе минал и половината разстояние до масата, когато тя вдигна очи и го зърна. Погледите им, нейният син, а неговият — сив, се докоснаха и се сляха, откраднали един миг от времето. Независимо от твърденията на психолозите-фройдисти за любовта от пръв поглед, той се влюби в нея и тя се влюби в него; тези хора просто не познават усещането, което човек изпитва, когато влиза някъде, вижда едно момиче и разбира, без да си дава сметка как го разбира, че това е момичето, създадено за него, момичето, което желае и винаги е желал, и винаги ще желае...

Винаги и един ден...

Ръцете му отново затрепериха и той ги накара да поставят цигара между устните му и после да я запалят. Те свършиха поставената им задача и първото облаче дим закръжи из малкото купе, но ръцете продължаваха да треперят и той здраво ги стисна в скута си, след което обърна с усилие поглед навън през прозореца на монорелсовата кола към местността, която прекосяваше.

Земята бе покрита със зелено одеяло, чийто цвят носеше първите белези на есента. По хълмовете растеше златник, а връхчетата на листата на смрадликата бяха започнали да се багрят в червено. Релсата над главата му завиваше край едно възвишение, при което колата се залюля и продължи надолу към долината. Гледката бе прекрасна, но местността му бе непозната. Това обаче не смути Филип; Седървил все още беше далеч, за да познае околността. Никога не бе обичал много пътуванията и трябваше да мине още известно време, преди да започне да търси долини, гори, пътища, сгради и хълмове, които да е виждал в миналото, а сградите понякога доживяват сто години. Не много често може би, но от време на време сигурно доживяват. Не се искат кой знае какви грижи за това.

Мъжът отпусна глава на напълнената с въздух възглавница, инсталирана на горния край на седалката му, и се опита да се отпусне. Такива бяха инструкциите на завеждащия лабораторията за рехабилитация след дълбоко замразяване: „Отпусай се. Не мисли.

Нека нещата постепенно да стигнат до съзнанието ти и преди всичко не мисли за миналото. Миналото е минало, минало, минало...“

Колата отново се залюля и мъжът изви леко глава. Монорелсовият път се виеше край космодрум, а той никога не бе виждал космодрум и в първия момент помисли, че колата минава през изкуствена пустиня. После забеляза високите метални кули, гордо вирнали носове към следобедното небе, и скоро разбра, че това съвсем не бяха кули, а междупланетни кораби.

Малко поуплашен, той се загледа втренчено в тях. Те бяха едно от явленията на новото време, за които не бе подготвен. Разбира се, и по негово време се строяха космически кораби, но те бяха малко и несъвършени, използваха се само за междупланетни полети. По нищо не приличаха на превъзходните конструкции, нижещи се пред погледа му.

Енергията Суейк не бе открита до годината, в която беше неговият процес, и сега той започна да разбира какъв тласък бе дала тя на ракетостроенето през изминалото столетие. В известен смисъл нямаше нищо странно. Звездите положително имат по-голяма притегателна сила за човека от лишените от живот планети на Слънчевата система.

Алфа Кентавър, Сириус, Алтаир, Вега — завеждащият рехабилитацията му бе казал, че и до Арктур е стигнал кораб. Бил се завърнал преди шест месеца след шейсет и пет годишно отсъствие. Филип поклати глава... Този факт той не можеше да възприеме, беше прекалено фантастично за него.

Винаги се беше смятал за модерен. Бе вървял в крак с времето, убеден, че промените са част от човешката съдба. Напредъкът на науката никога не го бе смущавал, напротив, стимулирал го бе и в областта, в която работеше, той винаги беше много по-напред от колегите си, не само в предвижданията си, но и в практиката. Навремето Филип бе олицетворение на съвременния цивилизован мъж...

Преди сто години...

Той уморено извърна очи от прозореца и се загледа в сивите стени на купето. За цигарата се сети едва когато тя опари пръстите му и той я пусна в пепелника. Взе списанието, което няколко пъти досега се беше опитал да чете, и отново го прелисти, но съзнанието му се

спъваше в непознати думи, невъзможни словосъчетания, спираше пред идеи, за които не бе и сънувал. Списание то се плъзна между пръстите му, падна върху седалката и остана там.

Почувства се като стар, много стар човек, а всъщност никак не бе остарял. Макар да бе роден преди сто двадесет и седем години, той бе само на двадесет и седем. Защото годините на дълбоко замразяване не влизат в сметката — сто години летаргичен сън не са нищо повече от един миг в субективното време на човека.

Той отново облегна глава на възглавничката. Отпусни се, напомни си той. Не мисли за миналото. Миналото е минало, минало, минало... Умишлено затвори очи и в същия миг разбра, че е направил грешка, но вече беше късно. Мислите му се бяха върнали повече от сто години назад към събитията, непосредствено след срещата през септември.

Денят бе прекрасен за излет и двамата с Миранда бяха намерили тихо място на един склон, който гледаше към градчето. Наблизо извираше студена вода, а над главите им, на фона на ленивото есенно небе, разстилаше клони огромен дъб. Миранда бе увила в малки розови пликчета сандвичи с чернодробен пастет и бе направила картофена салата. Тя постла ленена покривка на земята и седнали един срещу друг, те не откъсваха поглед един от друг. Подухваше лек ветреца, който оставяше мимолетните следи по тревата на склона.

Картофената салата беше твърде блудкава, но той поиска и втора порция, за да не разбере Миранда, че не му е харесала; изяде и два сандвича с чернодробен пастет, макар никак да не го обичаше. След като се нахраниха, пиха кафе, което Миранда наливаше в хартиени чаши от голям термос. Колкото и да внимаваше да не покапе, тя изля цяла чаша на ръкава му. Миранда едва не се разплака от отчаяние, но това само засили още повече любовта му към нея, защото непохватността ѝ бе част от самата нея, както тъмните ѝ кестеняви коси, сините очи, трапчинките ѝ, усмивката ѝ. Тази непохватност омокотяваше здравата зрелост на младото ѝ женско тяло, придаваше на движенията ѝ очарование на ученичка; караше го да се чувства по-свободно в присъствието на това хубаво момиче. Фактът, че такава

прелестна богиня като Миранда притежава съвсем човешки недостатъци, както всеки смъртен, му вдъхваше увереност.

След като изпиха кафето, те се настаниха под сянката и Миранда изрецитира „Следобед на хълма“, а Филип си припомни откъси от „Гренчестър, стария дом на свещеника“ от Рупърт Брук. Миранда беше на двадесет и една година, последна година студентка по английска литература. Това от самото начало ги сближи, защото от мига, в който като момче бе разгърнал страниците на „Хъкълбери Фин“, Филип беше обикнал литературата и оттогава никога не бе загубил връзката с нея.

По това време той се опитваше да пуши лула (лулата ви дава самочувствие, от което имате страшно много нужда, когато сте само на двадесет и шест години и за първи път ще преподавате в университет) и Миранда бе му я напълнила, като държа запалката, докато той разпали тютюна. Беше такъв прекрасен, такъв чудесен следобед, с милувката на септемврийския вятър и есенното слънце, с много нежни думи и тих смях. На залез-слънце решиха да си тръгват, но на Филип не му се ставаше. Миранда се изправи също неохотно и бавно, попридирчиво от всякога започна да сгъва ленената покривка, после вдигна купата, до половина пълна с картофена салата, с намерение да я прибере в кошницата. Не можеше обаче да подреди нещата, защото купата бе твърде голяма и неудобна, а тя си служеше само с една ръка. Не успя да закрепил съда и той се обърна и се изсипа право в скута на Филип. Той никога вече не можа да обуе късите си панталони от мадагаскарски памук.

Очите ѝ бяха станали толкова големи и кръгли от объркване, че ако това бяха очите на Миранда, той щеше да се изсмее на глас. Но човек никога не може да се изсмее на такива очи. Те са прекалено дълбоки и прекалено сини. Само се бе усмихнал и я бе помолил да не се тревожи, след което обърса панталоните с носната си кърпа. После забеляза сълзите ѝ, видя я как стои безпомощна, висока и несръчна, истинско дете, прекрасно дете, което малко преждевременно бе станало жена, и то красива жена. Нещо в него се стопи и странна топлина се разля по тялото му, той я прегърна и възкликна:

— Миранда, Миранда! Ще се омъжиш ли за мен, Миранда?

Отдавна бяха отминали космодрума, колата криволичеше между хълмовете, а релсата отгоре неспирно бръмчеше. По пътя докоснаха върховете на дърветата на някаква гора и минаха високо над една река. Поглеждайки надолу към бреговете ѝ, Филип съзря първия познат предмет.

Това беше просто купчина порутена зидария, обрасла с водни треви и смрадлика, а някога, може би вчера или преди сто години, това бе прочута вила, където той бе прекарал цял един следобед в окъпания от слънцето вътрешен двор, като отпиваше от коктейла си и лениво наблюдаваше гората от бели платна на платноходки на фона на синята вода. Не мислеше за нищо. Абсолютно за нищо.

Освен за Миранда.

С отчаяно усилие той я изтръгна от мисълта си. Преди сто години не бе имало нищо лошо в това да мисли за нея. Но не и сега. Само при мисълта за Миранда усещаше страшна болка; той трябваше да посрещне действителността и ако виждаше любимата си такава, каквато беше преди сто години, нямаше да може да посрещне нещата такива, каквито са. Нямаше да може да я потърси в гробищата на Седървил и да остави цветя на гроба ѝ.

Завеждащият рехабилитацията му бе казал, че макар и случайно, в известен смисъл присъдата му е била милосърдна. Можело да бъде и далеч по-лошо за него, бе продължил завеждащият, ако бяха го осъдили само на петдесет години и трябваше да се прибере при токущо навършилата седемдесет и втората си година съпруга, докато той е само двадесет и седем годишен.

Наивно бе да се говори за милосърдие, дори неволно, когато ставаше дума за режима на Хунтата. Епоха, която може да осъди един човек на летаргия, насила да го изтръгне от онзи миг във времето, на който той принадлежи, и после, десетилетия по-късно, да бъде върнат към живот в момент, на който е чужд, такава епоха няма и понятие от смисъла на тази дума. Такава епоха е брутална, кога повече, кога по-малко, но никога — милосърдна.

А епоха като настоящата, преоткрила състраданието, не бе в състояние да надари с него един върнат към живота. Можеше да му се извини за жестокостта на предишния режим и да му даде някаква компенсация за загубените години, да му осигури материална

независимост, но не можеше да му върне топлата усмивка и незабравимия смях на любимата жена.

Не можеше да заличи един гроб, който нямаше право да съществува и не е съществувал при неговото „вчера“. Сегашното правителство не можеше да изтрие от камъка думите „Миранда Лоринг, родена 2024 — починала 20... Или 21...?“ Той, разбира се, не можеше да знае, още не бе узнал със сигурност, но се надяваше, че е живяла дълго и щастливо, омъжила се е повторно и е имала деца. Тя бе създадена да има деца. Носеше в сърцето си твърде много обич, за да се лиши от тях.

Но ако беше се омъжила, името ѝ нямаше да е Миранда Лоринг. Щеше да Миранда еди-коя си, Миранда Грийн или Миранда Смит, а вероятно се е преместила от Седървил и той напразно се прибира в къщи. Не, не е напразно. Можеше да разбере поне накъде е отпътувала, да открие къде е живяла, да намери гроба ѝ и да го посипе с незабравки — незабравките бяха любимите ѝ цветя — и да пролее сълзи в някой тих следобед; целувката ѝ отпреди сто години още топлеше устните му.

Той се изправи в полюшващото се купе, пристъпи до апарата за студена вода и натисна няколко копчета. Трябваше да прави нещо, каквото и да е, за да се разсее. А устройството бе страшно елементарно, направо детински просто, трябваше само да си мръднеш пръста — никакво внимание не изискваше, никаква мисъл. Движението не прекъсна потока на спомените му нито за миг, а вкусът на студената вода само ги пробуди напълно, те изплуваха, завъртяха се и накараха коленете му да се подгънат; залитайки, той се върна на мястото си, а скръбта му като твърда буца се надигна към гърлото и спомените, освободени от веригите на времето, го обгърнаха и го понесоха назад към светлите дни, към великолепните ясни дни, назад към най-прекрасния момент от живота му...

Сватбата бе скромна. Миранда беше облякла синя рокля, а Филип — строг костюм от синтетична тъкан. Мировият съдия на Седървил изпълни церемонията колкото се може по-кратко и в мига, в който произнесе последната дума, протегна ръка за таксата. Но това беше без значение за Филип. В този ден нищо не можеше да му се

види грозно. Нито ноемврийският дъжд, който заръмя веднага щом излязоха от дома на съдията, нито дори фактът, че не можа да получи един свободен ден от университета. Сватбата бе станала в петък вечерта, ето защо събота и неделя бяха на тяхно разположение; два дена не бяха достатъчни за пътешествие и те решиха да прекарат медения си месец в малката къща, която Филип бе купил на Мейпъл стрийт.

Къщата беше прелестна и когато спряха за миг пред входа под дъжда, Миранда отново, вече за стотен път, го повтори. Филип бе съгласен с нея. Сградата беше доста отдалечена от улицата, от двете страни на тясна алея в предния двор растяха две каталпови дървета. Пред дървената врата, модел XX век, беше издигната малка веранда, с нисък парапет.

Филип вдигна Миранда и я пренесе през прага на ръце, пусна я да стъпи чак във всекидневната. Книгите му стояха подпрени на вградени край откритата камина рафтове, върху полицата над огнището Миранда бе сложила дребни фигурки. Новата гарнитура бе в тон с моравосивите пердета.

Когато той я целуна, тя се смути и Филип се обърка, без да знае какво да каже. Останали сами в новото си жилище, ги обгърна неизбежната интимност, за която нито той, нито тя бяха подготвени, въпреки многото пошепнати думи, откраднати целувки, разменените по коридорите на университета погледи, следобедите, прекарани заедно, и дългите разходки в есенните нощи из застланите с нападали листа улици. Най-накрая тя промълви: „Ще приготвя кафе“ и отиде в кухнята. Първото нещо, което успя да направи, бе да изпусне металната кутия за кафе и картината на разсипаните по блестящия под черни зърна, замъглените от сълзи очи на Миранда, изправила се наред кухнята, прекрасна в синята си рокля, като истинска богиня се озова в прегръдките му, устните ѝ бяха меки и отзивчиви, а миг след това най-неочаквано тя се притисна към него, обвила ръце около врата му, тъмните ѝ коси нежно галеха лицето му...

В далечината между гористите хълмове се показва някакво селище. То бе опустяло и полусрутено, но тук-там стърчаха сгради и Филип позна едно малко градче, недалеч от Седървил.

Много малко спомени го свързваха с това място и той не изпита нищо повече от лека болка при тъжната гледка. По-скоро стана му страшно, защото знаеше, че няма да е далеч мигът, в който ще стъпи на полуразрушения перон на Седървил. Уверен беше, че ще види друг изоставен град, с който бе дълбоко свързан; страхуваше се, че няма да може да понесе картината на задъхващи се от избуяли бурени познати улици, на любимите му сгради, срутени, със зеещи дупки вместо прозорци, които преди години са блестели, сгрени от живота край тях.

Завеждащият рехабилитацията му бе обяснил защо има опустели селища, обезлюдени градове, защо Земята много скоро ще остане без население. Междузвездния транспорт върна на хората мечтата, която междупланетния транспорт не можа да осъществи. Безплодната Венера и Мрачният Марс бяха необитаеми, а задушениите от ледове поотдалечени планети не бяха никакви планети, а въртящи се ледени късове, огрени от бледа слънчева светлина. Алфа Кентавър 4 бе съвсем различна, а Сириус 41 бе една сбъдната мечта.

Енергията на Суейк бе избавила човека от страха от пренаселване на Земята, което можеше да настъпи, и сега хората напускаха планетата със скоростта, с която се строяха космически кораби, които да превозват преселници до други светове. Колонии бяха създадени дори на Вега, а скоро и на Арктур щеше да се основе селище. С изключение на екипажите, които обслужваха междузвездните ракети, пътниците пътуваха само в една посока. Хората достигаха далечни слънца и се настаняваха в плодородни долини, в девствени гори, в подножията на неизследвани планини. Те не се връщаха. И както бе отбелязал завеждащият рехабилитацията, билетите бяха само за отиване — другия нерешен още проблем, за Лоренцовата трансформация.

Филип погледна навън, към рошавите зелени хълмове, край които минаваше колата. Продълговати хладни сенки застилаха дълбоките долини. В този късен следобеден час огненото слънце се бе спуснало ниско над хоризонта и оцветяваше струпаните наоколо облаци с ярки багри. Лек бриз къдреше листата на младите гори и свеждаше ниско тревата по ливадите на смълчаните склонове.

Той въздъхна. Него Земята го задоволяваше. Звездите не можеха да му дадат нищо, което да не може да намери и тук: гора, в която да се

разхожда, поток, край който да почете, синьо небе, което да утеши мъката му.

Рошавите хълмове отстъпиха място на долина, зад която се изправяха смъртно познати кедрови гори. Усети, че колата забавя ход и когато погледна нагоре към табелата на спирката, прочете предизвикващото носталгия име, изписано с луминесцентни букви:

СЕДЪРВИЛ

Той се изправи сковано и дръпна от багажника над главата си лекия куфар. Почувства стягане в гърдите и силно туптене в слепоочията.

През прозореца зърна изкривени сгради, срутени стени и хлътнали покриви, гниещи веранди и буренясали дворове. За миг помисли, че не ще издържи, че няма да има сили да премине през това изпитание. Чак тогава усети, че купето е спряло, че вратата се плъзва встрани и се отваря, металните стъпала се разгънаха навън. Той слезе по тях, без да се замисли, и стъпи на армираната платформа. Щом кракът му докосна старите дъски, колата потегли със забързано бръмчене по опънатата във въздуха релса и постепенно се загуби в сумрака на настъпващата нощ.

Филип дълго стоя, без да мръдне, обгърнат от пълната тишина, която се възцарява сред природата, преди да настъпи вечерта. Тук на запад заревото след залязващото слънце от оранжево става огнено червено и в същото време първите сенки на нощта изпълзват от изток.

Той се обърна и се отправи нагоре по улицата, която водеше към центъра на градчето. Крачеше бавно, заобикаляйки туфите трева, изпълнили цепнатините между камъните на старата настилка или заплетени в ниско сведените клони на кленовите дървета. Появиха се няколко сгради, самотно щръкнали над заприличалите на джунгли дворове. Празни и криви, рамките на прозорците отвъръщаха на погледа му, сякаш бяха очи на хора, и той извърна глава.

Щом стигна до мястото, където улицата се спускаше в малка долина и откъдето всъщност започваше градът, той спря. Гробището беше на отсрещния склон и за да стигне до него, трябваше да мине край Мейпъл стрийт, студентската столова, университета и около петдесетина други познати места. Колкото и да си внушаваше да бъде спокоен, сърцето му щеше да се свие поне хиляда пъти, когато върнеше познати неща, които да му напомнят за хиляди скъпи мигове.

Изведнъж силите го напуснаха и той приседна на изправения си куфар. Какво е ад? — запита се той. Адът, отговори си сам, е когато всичко, което човек обича, му е било отнето...

Той бе забравил за ада, но му припомниха. Припомниха му го в една мрачна априлска сутрин, когато слушаше как съдията, истинска марионетка, произнасяше присъдата:

Осъжда се на сто години летаргичен сън за дейност срещу съществуващото правителство, присъдата да се приведе в действие на 14 септември 2046 година и да изтече на 14 септември 2146 година. Да се използва камера с грейдиенова ключалка, така че при евентуален опит на някое бъдещо правителство да облекчи присъдата, да настъпи моментална смърт на затворника.

Времето от април до септември литна като миг. Всеки ден Миранда идваше при него и те се опитваха да превърнат дните, които им остават, в отлитащи секунди, в скъпоценни мигове, които обаче не спираха неумолимия си ход. През май отпразнуваха рождения ден на Филип, а през юни — на Миранда. Празненството се състоеше в прошепване на: „Честит рожден ден, скъпи“ и по една открадната, зад гърба на вечно присъстващия пазач, целувка.

През цялото това време той можеше да прочете думите в очите ѝ, думите, които така много бе искала да му каже, а не можеше: „Ще те чакам, мили.“ И той знаеше, че тя щеше да го чака, ако можеше, че щеше да го направи с радост, независимо от това колко го обича и колко ще му е вярна.

Прочете го в очите ѝ и в последния миг видя ги да трептят на устните ѝ и знаеше колко е страдала, че не е могла да ги произнесе. Бе съзрял болката, изписала се на детското ѝ, с меки очертания лице, в извивката на чувствените ѝ устни, беше я усетил в прощалната ѝ целувка, почувствал беше страданието, отчаянието, безнадеждността. А той беше стоял вцепенен пред входа на асансьора между пазачите,

неспособен да разтегне схванатите си устни в някаква усмивка, страните му сякаш бяха от камък, а челюстите му — от гранит.

Последното лице, което видя, преди вратата на асансьора да се затвори, бе лицето на Миранда. Тя стоеше отвън, пред прозореца на дълбокото замразяване, а очите ѝ бяха сини като септемврийското небе зад гърба ѝ.

Зародилата се по времето на Филип, диктатурата на Хунтата вече не беше нищо друго, освен грозен спомен. Но с дълбокото замразяване съвременниците на Филип преживяха трагедии, които могат да се сравнят само с гръцките.

Той запали цигара и яркият пламък на запалката му само още по-ярко подчерта сгъстяващите се сенки, които се спущаха на улицата. Той сякаш се сепна от идването на нощта и като вдигна поглед, между сплетените клони видя блещукането на първата звезда.

Филип се изправи и тръгна надолу по улицата. Докато крачеше, изгряха още звезди и осветиха неясните очертания на грубата каменна настилка. Вечерният вятър задуха между дърветата, засушна издиворастващата мащерка, превзела някога равните морави, някъде наблизо се разнесе леко трополене.

Той предварително знаеше, че когато зърне остатъците от къщата, ще усети болка, но това бе болка, която щеше да понесе защото прибирането у дома нямаше да е пълно, докато не прекрачи собствения си праг. Ето защо, когато стигна до Мейпъл стрийт, той зави по буренясалата странична улица, проправяйки си бавно път между гигантски храсталаци и високо израснали фиданки. За миг му се стори, че в дъното на улицата блещука някаква светлина, но не бе уверен.

Той разбираше, че вероятността къщата да е оцеляла е много малка — сто години е дълъг срок за живота на една къща — и ако е още там сигурно ще е разрушена до неузнаваемост.

И все пак той я виждаше пред себе си, свършено непроменена. Точно такава, каквато я бе оставил преди сто години, а през прозореца на дневната се виждаше, че вътре свети.

Той застана напред разрушената улица свършено неподвижен. Не може да е истина, каза си той. Няма да повярвам, докато не докосна стените, докато не усетя дъските под пръстите си и пода под краката си. Той бавно премина стръмната пътека. Моравата пред вратата бе

ниско окосена, тук бяха и двете каталпови дървета, и пръстта около тях бе наскоро прекопана. Той изкачи стъпалата до оградената с парапет веранда и стъпките му ясно прокълтяха по здравите дъски.

Филип докосна шрифта на ключалката с върха на безименния си пръст и вратата безшумно се отвори. Той нерешително прекрачи прага и вратата леко се хлопна зад него.

В дневната имаше моравосива гарнитура, чудесно подходяща на виолетово-сивите пердета, спуснати пред прозорците. В огнището тлееха нажежените до червено борови цепеници, книгите му бяха наредени в стройни редици. Дребните фигурки на Миранда покриваха полицата над камината.

Креслото му бе дръпнато до огъня и край него чакаха пантофите. Любимата му лула и метална кутия с тютюна, който обичаше, лежах в ъгъла на малка масичка.

Той стоеше до самата врата и с труд си поемаше въздух. После успя да наложи на хаоса от мисли, блъскащи се в главата му, строга обективност; направи усилие и видя стаята такава, каквато бе в действителност, а не каквато искаше да я вини.

Лампата край прозореца приличаше много на лампата, която Миранда обикновено държеше там преди сто години, но не бе същата. Това беше дубликат. Гарнитурата много приличаше на тази, която имаха, когато той пренесе Миранда през прага, и въпреки това имаше някаква разлика, и в пердетата също. Материите бяха други, друг бе и десенът, с малки, но достатъчно явни разлики, които, стига да потърсиш, можеш да видиш. И креслото бе ново, и лулата, и пантофите.

Камината беше същата и все пак не съвсем същата; формата на тухлите бе друга, самите тухли бяха други, полицата — също. А фигурките...

Докато се приближаваше, за да ги разгледа по-добре, Филип забеляза, че те не бяха дубликат, и потисна надигналото се към гърлото му ридание. Това бяха истинските фигурки на Миранда и изминалите години се бяха оказали безжалостни към тях. Някои бяха счупени, а патината на времето бе покрила всички без изключение. Заприличаха му на детски играчки, намерени в дъждовен ден на някой таван...

Той се наведе над книгите си, те също бяха старите му книги. Извади една от рафта и я отвори. Пожълтелите страници издаваха

възрастта ѝ и той нежно я върна обратно. Едва сега, на най-горния рафт, зърна дневника.

Взе го с разтреперани пръсти, отвори го и разлисти страниците. Позна почерка и разбра чий е този дневник. В този миг усети, че краката не го държат, и се строполи в креслото край огъня.

Със сковани от вълнение пръсти той обърна първата страница. Там бе написана датата: *15 септември, 2046...*

Бавно слизах по стълбите — каменни плочи, които водят до гробницата, в която хората са живи погребани, и тръгнах из града.

Вървах по улиците, непознати и необичайни за мен, край тълпи безлични хора. Постепенно започнах да усещам, че часовете текат и секундите отлитат; всяка секунда бе непоносима болка, всяка минута — агония, а всеки час — смазваща вечност...

Не зная как стигнах до космодрума, може би съдбата ме бе насочила натам. В момента, в който зърнах блестящите носове на новите ракети да сочат към септемврийското небе, всичко, което някога бях чела за енергията Суейк, по неведом и непонятен за мен начин се свърза в главата ми и разбрах какво трябваше да направя.

Часовник, който се движи, отмерва времето по-бавно от този, който стои на едно място. При обикновените скорости разликата е незначителна, но когато става дума за скорост, близка до тази на светлината, отклонението е огромно.

Енергията Суейк създава скорост, близка до тази на светлината. Толкова близка, че само корабът и човекът в него не се превръщат в енергия.

Часовник на борда на кораб, задвижен от енергията Суейк, на практика не отмерва времето изобщо.

Филип не смееше да повярва на очите си и прескочи една страница.

18 септември, 2046.

Казаха ми, че за подготовката са нужни две години! Две от милите ми, скъпи години, за да стана стюардеса на междузвезден кораб. Но нямам друг изход, не съществува никакъв друг начин и молбата ми вече е подадена. Зная, че ще я приемат, сега, когато всеки говори само за пътуване към звездите, нуждата от корабен персонал е...

Той не можеше да овладее треперенето на ръцете си и страниците се превъртяха, а с тях прошумоляха дни, месеци, години. Най-накрая той ги спря...

3-ти юни, 2072 (Сириус 41)

Следя времето по много пътуващи часовници и те са добри. Но когато кацнем, неподвижните часовници поемат тази работа, а те не са добри. Чакаш на някой изоставен космодрум за обратния полет, отмерваш всяка минута и отчаяно се съпротивляваш на отлитането ѝ. Защото, събирани в продължение на няколко десетилетия, отделните минути правят месеци, години; човек започва да се страхува, че независимо от това, което показват пътуващите часовници, в крайна сметка ще бъде твърде стар...

Филип отново изпусна страниците и ги спря на последното записване...

9-ти февруари, 2081.

Днес официално ми съобщиха, че молбата ми да участвам в полета до Арктур е удовлетворена! От мига, в който го чух, ме обзе някакво състояние на транс — мечтая, правя планове, мисля за бъдещето. Сега знам, че отново ще видя моя любим и че в косите ми ще има бяла гардения, ще си сложа парфюма, който той най-много

обича, ще построя къщата отново и ще подновя всичко вътре; ако полетът наистина продължи шейсет и пет години, ще имам достатъчно време; а когато освободят моя любим, ще го чакам, за да го прегърна, и макар че няма да съм така млада, каквато ме помни той, няма да съм и стара. И самотните години, прекарани сред звездите, няма да са отишли напразно...

Защото аз имам една любов. Никога не ще имам друга.

Думите на листа бяха размазани и Филип изпусна дневника, който се изплъзна между пръстите му и падна на дръжката на креслото.

— Миранда! — прошепна той.

Изправи се.

— Миранда! — каза гласно.

Наоколо бе тихо.

— Миранда! — извика той. — Миранда!

Отговор не последва. От всекидневната отиде в спалнята. И тя бе точно такава, каквато я помнеше отпреди сто години, само дето беше пуста. Миранда я нямаше.

Върна се отново в стаята и отиде в кухнята. Тук всичко бе постарому, но я нямаше Миранда. Запали лампата и втренчено се загледа в порцелановия умивалник, в боядисаната с хромова боя печка, белите шкафове, солидната кухненска маса...

На масата лежеше ръчно огледало, а до него — смачкана гардения. Той взе в ръка хладното меко цвете. Вдигна го до лицето си и вдъхна свежия му аромат. Той бе примесен с друг благоуханен мирис. Филип веднага позна парфюма на Миранда.

В следния миг той почувства, че нещо го души, и изтича във в тъмнината. Тогава видя блещукащата в дъното на улицата светлина и закричи нерешително натам. Студентската столова изплуваше постепенно от мрака, появиха се много светлини, засияха ярко осветени прозорци. Някъде от сянката наоколо долиташе шумът от портативен генератор.

Когато изкачи стълбата, стоте години сякаш отлетяха далеч. Разбира се, вечеря за 77 цента нямаше и в салона човек безпогрешно можеше да открие следите от отминалите години, независимо от това, че наскоро помещението е било ремонтирано. Но там беше Миранда. Миранда стоеше край една самотна маса и плачеше. Една по-зряла Миранда. По лицето и личаха бръчки, каквито нямаше преди, но те бяха светли, любими бръчки.

Той разбра защо тя не бе дошла да го посрещне след дълбокото замразяване. Страхувала се бе, страхувала се бе, че часовниците, които се движат, не са отмерили времето достатъчно бавно; решила бе да го посрещне вкъщи, защото е знаела, че той ще се прибере у дома. Положително бе чула шума от спирането на монорелсовата кола и е знаела, че той идва...

Чак сега той си спомни за огледалото и смачканата гардения.

Глупаво момиче, прекрасно момиче... Очите му се замъглиха и той усети как сълзи се стичат по страните му. Препъна се и влезе в салона. Тя се завтече да го посрещне. През изминалите години лицето ѝ се бе разхубавило. Видя му се като истинска богиня, вече зряла, непохватността бе изчезнала завинаги, очарованието на ученичка бе останало някъде в междузвездното пространство; неговата богиня — след миг тя бе в прегръдките му топла, силно притиснала се до него, тъмните ѝ коси меко галеха лицето му, гласът ѝ шепнеше на ухото му след всичките тези години, след неизбежната вечност: „Добре дошъл у дома, любими! Добре дошъл у дома!“

ЗВЕЗДИТЕ ЗОВАТ, МИСТЪР КИЙТС!

Хабърд и друг път беше виждал куиджи, но куцо срещаше за пръв път.

Всъщност, ако не се смяташе изкривеното му ляво краче, то много не се отличаваше от останалите птици, изложени за продан. Същата светложълта качулка и огърлица от сини капчици, същите яркосини мъниста на очите и бледозелени гърди, същият причудливо извит клон и странно, неземно изражение. То беше дълго към шест инча^[1] и вероятно тежеше около унция и четвърт^[2].

Хабърд се сети, че отдавна мълчи. Продавачката — едно от онези момичета с високи гърди и полупрозрачна, по последна мода рокля — въпросително го гледаше иззад тезгяха.

— Какво му има на крачето? — попита той, като се покашля.

Момичето сви рамене.

— Счупено е при товаренето. Намалихме му цената, но едва ли някой ще го купи. Купувачите искат те да бъдат първокласни и без недостатъци.

— Ясно — каза Хабърд. Припомни си наум малкото, което знаеше за куиджи: те бяха от Куиджи, полудив затънтен край на Венерианската тройна република; веднага или като им повториш, запомнят всичко, което им кажеш. Откликват на всяка позната дума; лесно се приспособяват към новите условия, обаче се размножават само в родината си, затова ги доставят от Венера; за щастие те са много издръжливи и полетът не е опасен за тях.

Полетът...

— Значи тя е била в космоса! — изтръгна се от Хабърд.

Момичето направи гримаса и кимна.

— Космосът е за птиците — винаги съм го казвала.

Разбира се, от него очакваха да се разсмее. Той даже се опита. В края на краищата момичето не можеше да знае, че той е бивш космонавт. На вид е най-обикновен човек на средна възраст — доста

такива се шляят през този февруарски следобед по сергиите. И все пак не успя да се размее. Колкото и да се стараяше.

Момичето като че ли нищо не забеляза.

— Интересно, защо само смахнати летят към звездите? — продължаваше тя.

Защото само те могат да се справят със самотата, и то не за дълго — едва не каза Хабърд. Но вместо това попита:

— А какво правите с тях, ако никой не ги купи?

— С кого, с птиците ли? Е, вземат книжен чувал, вкарват малко природен газ — съвсем малко и...

— Колко струва?

— Куцото ли?

— Да.

— Да не би да сте вивисектор?... Шест и деветдесет и пет и още седемнадесет и петдесет за клетката.

— Вземам го — каза Хабърд.

Да се носи клетката беше неудобно и всеки път, когато покривалото се свличаше, куиджи надаваше силен писък — и в аеробуса, и по улиците на предградието всички се обръщаха и го зяпаха, а Хабърд се чувстваше като последен глупак.

Надяваше се да се промъкне вкъщи и да се качи в стаята си така, че сестра му да не види покупката. Напразни надежди. От Елис нищо не можеше да се скрие.

— Я да видим за какво си си хвърлил паричките? — попита тя, като се появи в антрето в минутата, в която той пристъпи прага.

Хабърд покорно се обърна.

— Това е птицата куиджи — каза той.

— Птицата куиджи!

Лицето на Елис доби онова изражение, което той отдавна беше определил като „натрапчиво-войнствено-обидено“: тя разшири ноздри, сви устни и бузите ѝ хлътнаха. Смъкна покривалото и впери очи в клетката.

— И таз добра — възкликна Елис. — Пък е и куца!

— Та нали не е някакво си чудовище — каза Хабърд. — Просто птица. Съвсем мъничка птичка. Не ѝ трябва много място, а аз ще се погрижа да не пречи никому.

Елис го измери с дълъг леден поглед.

— Не би било зле! — процеди тя. — Направо не си представям как Джек ще се отнесе към това, когато му кажа. — Тя рязко се обърна и си тръгна. — Вечерята е в шест — подхвърли през рамо.

Той се заизкачва бавно по стълбата. Усети умора и чувство на безизходица. Прави са хората, когато казват: колкото повече живееш в космоса, толкова по-малка е надеждата да намериш отново общ език с хората. Космосът е голям и в космоса ти идват големи мисли; там четеш големи книги, написани от големи хора. Там се променяш, ставаш друг... и в края на краищата и близките ти даже започват да гледат на теб като на чужд.

А нали в действителност се стремиш да бъдеш като всички наоколо. Стараеш се и да говориш като тях, и да постъпваш по същия начин. Даваш си дума никога никого да не наричаш „рак“. Но рано или късно от езика ти неизбежно се откъсва нещо непривично за ушите им или постъпваш не така, както е прието у тях, и тогава срещаш враждебни, изумени лица и в края на краищата неминуемо си отхвърлен. Нима може да се цитира Швайцер^[3] в общество, чийто бог е някакъв червенобузест филантроп зад кормилото на крилат кадилак. Не можеш да признаеш, че обичаш Вагнер, когато твоята цивилизация се опива от каубойски оперети.

Нима можеш да си позволиш да купиш куца птица в свят, който е забравил (ако някога е знаел) какво означават думите: „Почитай всичко живо.“

Двадесет и пет години, мислеше Хабърд. Отдадох най-добрите си години. А какво получих срещу това? Четири стени, които ме отделят от света, и жалка пенсия, която не стига дори за да запазиш чувството си за собствено достойнство.

И все пак не съжаляваше за тези години: величественото, бавно движение на звездите, неописуемият миг, когато пред очите ти изплува нова планета — от златно, зелено, лазурно петънце се превръща в сфера, закриваща целия кръгозор. И пристигането, когато новият свят доверчиво те приветства, възпявайки великолепието си — еднакво прекрасно и плашещо — непознати хоризонти, цивилизации, неща, които не са се и присънвали на невежия човек-рак, пълзящ по дъното на дълбокия океан на земната атмосфера, притиснат от огромната ѝ тежест.

Не, той не съжالياва за тези години, макар и да му струваха много. За всичко истински хубаво трябва да се плаща скъпо, а ако не ти достигне смелост — оставаш просяк за цял живот. Оставаш духовно беден, умствено беден.

Господството на духа над плътта, дълбокият и проникновен поток на мисълта, безпрепятствено минаващ по сигурните коридори на знанието, с трепет пристъпващ в храмовете на словото и в редките ослепителни мигове пред погледа ти се открива звездният лик на божеството.

И онези, съвсем други мигове, когато пред душата, потресена от самотата, се разкриват бездънните гълбини на ада...

Хабърд трепна. И отново бавно се спусна на дъното на океана. Пред него беше унилата врата на стаята му. Той хвана с нежелание дръжката на вратата и я натисна.

Срещу вратата е шкафът, претъпкан със стари, много стари книги. Отдясно — някаква развалина, която той искрено величаеше като писалище, само че в чекмеджетата му нямаше нито книги, нито писалки, нито бордов дневник, а долно бельо, чорапи, ризи, всичко онова, което смъртният наследява от прадедите. Леглото — тясно и твърдо, според него точно такава, каквото е необходимо — стоеше до прозореца като непреклонен спартанец; на пода под покривалото се подаваха обувки.

Хабърд постави клетката на масата, свали палтото и шапката си. Куиджи с одобрение огледа своя нов свят, скочи от летвичката, като куцаше с лявото краче, и започна да кълве зърна от съдинката, която се продаваше заедно с клетката. Хабърд го погледа известно време, но после съобрази, че е неприлично, когато друг яде, да го наблюдаваш дори когато този друг е просто една птица; закачи палтото и шапката си в гардероба, отиде в банята и се уми. Когато се върна, куиджи беше приключило с яденето и сега замислено се оглеждаше — в клетката имаше огледалце.

— Май че е време да ти дам първия урок — каза Хабърд. — Да видим как ще се справиш с Кийтс:

Красотата е истина, истината е красота — и само това ви е известно на Земята, само това ви е нужно да

знаете.

Куиджи, навело глава настрани, го гледаше със синьото си око. Секундите бързо минаваха.

— Добре — каза Хабърд, — ще опитаме още веднъж. „Красотата е истина...“

— Истината е красота — и само това ви е известно на Земята, само това ви е нужно да знаете!

Хабърд се стресна. Тези думи бяха казани почти без интонация, с доста скърцащ глас. Но все пак те звучаха отсечено и ясно и за пръв път в живота си, ако не се смятат разговорите с другите космонавти, той чуваше думи, които да нямат нищо общо с телесните функции и нужди. Прокара ръка по бузата си — усети, че ръката му леко трепери. Как така досега не се беше сещал да си купи куиджи!?

— Според мен — каза той, — преди да продължим по-нататък, трябва да ти дам име. Нека бъде Кийтс, щом като започнахме с него. Или, всъщност, по-добре мистър Кийтс — та нали трябва да отбелязва и пола ти. Действам, разбира се, слепешката, но не ми хрумна в магазина да попитам мъж ли си, или жена.

— Кийтс — каза мистър Кийтс.

— Прекрасно! А сега да опитаме един-два стиха от Шели.

(С края на ухото си Хабърд долови, че пред къщата спря кола, чу гласове в антрето, но погълнат от мистър Кийтс, не обърна никакво внимание.)

*Кажу, звезда с крила от светлина,
кажу, къде отиваш ти!
В каква ли бездна непрогледна
ще свършиш своя огнен път?*

— Кажу звезда — започна мистър Кийтс.

— Значи това е истина. Само това липсваше в моя дом — птица куиджи, която да декламира стихове.

Хабърд се обърна без желание. На прага стоеше зет му. Обикновено Хабърд заключваше вратата си. А днес беше забравил.

— Да — каза той. — Тя декламира стихове. Нима законът забранява това?

— ... с крила от светлина... — продължаваше мистър Кийтс.

Джек поклати глава. Той беше тридесет и пет годишен, но изглеждаше на не по-малко от четиридесет. А доводите му — на петнадесетгодишен.

— Не, не е забранено — каза той. — А не би било зле да се забрани.

— Кажы къде отиваш ти!...

— Не съм съгласен — каза Хабърд.

— В каква ли бездна непрогледна...

— И освен това трябва да има закон, който да забранява да се носят вкъщи, където живеят хора.

— Ще свършиш своя огнен път?

— Ти какво искаш да кажеш, че не бива да я държа при себе си?

— Не точно това. Но те предупреждавам — дръж я по-далеч от мен! Сам знаеш, че са носители на микроби.

— Ти също — каза Хабърд. Не искаше да го казва, но не се сдържа.

Джек изду ноздри, сви устни и бузите му хлътнаха. Забавно, помисли си Хабърд, след дванадесет години съвместен живот мъжът и жената добиват еднакъв израз на лицата.

— Дръж я по-далеч от мен, и толкоз! И от децата също. Не искам тя да отравя мозъка им с високопарните глупости, на които я учиш!

— Можеш да не се тревожиш — ще я държа по-далече от децата.

— Да си вървя, а?

— Да.

Джек така трясна вратата, че в стаята всичко се разтресе. Мистър Кийтс едва не изскочи между пръчките на клетката. Хабърд ядосан понечи да го настигне.

Но веднага се овладя. Струваше ли си да им дава точно този повод, който те само чакат, за да го изгонят от къщи? Пенсията му е нищожна, никъде не може да отиде да живее с нея — освен, може би, в изоставените къщи, — а да започва работа къде да е само заради парите — това не е за него. Рано или късно, неминуемо ще се издаде пред колегите си, както се случваше винаги и навсякъде, и къде с

клевети, къде с лъжливи обвинения или с насмешки — все едно, щяха да го изгонят от работа.

С натежало сърце той се върна назад, в стаята. Мистър Кийтс вече се беше поуспокоил, но бледозелените му гърди все още се издигаха и спускаха прекалено учестено. Хабърд се наведе над клетката.

— Извинявай, мистър Кийтс — каза той. — Навярно и при птиците е като при хората: бъди като всички, инак лошо ти се пише.

Той закъсна за вечеря. Когато влезе в столовата, Джек, Елис и децата вече седяха на масата. Дочу думите на Джек:

— До гуша ми дойде от наглостта му. Къде, в края на краищата, щеше да се дене, ако не бях аз? Щеше да стигне до изоставените къщи!

— Аз ще поговоря с него — каза Елис.

— Най-добре е сега — каза Хабърд. Седна на масата и отвори пакета си с готова храна.

Елис го дари с обидения си поглед — пазен специално за такива случаи.

— Джек току-що ми разказа колко грубо си се държал с него. Не би било зле да се извиниш. Това, в края на краищата, все пак е негов дом.

Всичко у Хабърд трепереше от напрежение. Всеки път, когато го упрекваша, че живее по милост, той обикновено отстъпваше. Но днес нещо му попречи.

— Да, разбира се, вие ми дадохте покрив над главата и ме храните — и за едното, и за другото аз ви плащам твърде малко, така че нямате никаква сметка. Но подобна щедрост едва ли ви дава основание да искате да унищожите частица от моята душа всеки път, когато се опитвам да защитя човешкото си достойнство.

Елис тъпо го изгледа. След това каза:

— Кому е нужна частица от душата ти? Защо така странно говориш, Бен?

— Той говори така, защото е бил астронавт — прекъсна я Джек. — В космоса всички разговарят така... сами със себе си, разбира се... Това им помага да не откачат... или да не забележат, че вече са откачили!

Осемгодишната Нанси и единадесетгодишният Джим веднага пригнаха. Хабърд отрязва малко късче от своя почти истински бифтек. В него всичко трепереше още по-мъчително. А после си спомни за мистър Кийтс и треперенето спря. Той студено ги огледа. За пръв път от много години не се боеше.

— Ако ето тази сбирщина съответства на нормата — каза той, — тогава ние вероятно наистина сме откачили. И слава богу! Значи не всичко е загубено!

Лицата на Джек и на Елис заприличаха на силно изопнати маски. Но и двамата премълчаха. Вечерята продължи. Хабърд обикновено ядеше малко. Рядко беше гладен.

Но днес апетитът му беше отличен.

Следващият ден беше събота. В събота сутрин Хабърд винаги миеше колата на Джек. Но сега не го направи.

След закуската се затвори в стаята си и прекара три часа с мистър Кийтс. Този път се заеха с Декарт, Ницше и Хюм. С прозата наистина мистър Кийтс не се справяше така блестящо. От всяка тема той запомняше не повече от една-две фрази.

Явно поезията беше неговата стихия.

През деня Хабърд, както обикновено, мина през космодрума, гледаше как кацат и излитат междупланетните гиганти за близки рейсове. „Пламяк“ и „Скитник“, „Обещание“ и „Песен“. От всички Хабърд най-много обичаше „Обещание“. Някога и той беше летял на него — струваше му се, че това е било много, много отдавна, а всъщност не беше минало чак толкова много време. Някакви си две-три години, не повече... Пренасяше снаряжение и хора на орбиталните станции, на Земята доставяше боксити от съзвездието Центавър, руда от Марс, хром от Сириус и други полезни изкопаеми, от които човек се нуждаеше, за да поддържа своята хитроумна цивилизация.

В началото пътуваш по близките рейсове, това е като прелюдия, а после ставаш пилот на орбитална станция. Тук можеш да провериш дали ти е по силите онзи опасен миг, когато, изплувал от дъното, започваш свободно да се носиш по осеяния със звездни острови океан на космоса. Ако издържиш, не се изплашиш, не отстъпиш, значи

можеш да работиш на големи кораби, които правят далечни и продължителни рейсове.

Бедата е там обаче, че колкото и да се стараеш, силите ти постепенно се изчерпват. И лека-полека ти става все по-трудно да понасяш самотата на далечните полети: самотата расте и те смазва и тогава не могат вече да те спасят нито коридорите на знанието, нито храмовете на словото; тя те смазва и ти губиш власт над себе си — все по-често и по-често и, в крайна сметка, те отписват от кораба и те обричат до края на живота си да пълзиш по дъното на океана. Ако управляването на космическия товарен кораб за далечно пътуване беше сложно и ти непрекъснато си зает с работа, а не единствено да бдиш самотно в кабината си, пълна със самоуправляващи се уреди, или ако полетите на междузвездните лайнери и другите космически кораби не струваха толкова скъпо и не се броеше всеки грам... е, тогава всичко щеше да бъде по-иначе... а сега и дума не може да става да вземеш със себе си нещо, макар и дребно, освен най-необходимото.

Ако... мислеше Хабърд, като стоеше на снега до оградата на космодрума. Ако... мислеше той, като гледаше как се приземяват корабите, как към тях се приближават огромни автотоварачи и пълнят лакомите си бункери с руда, боксит, магнезий. Ако... мислеше той, като наблюдаваше как малките кораби изчезват през синевата на висините там, където по беззвучния океан плават гигантските орбитални станции.

Сенките ставаха по-дълги, денят клонеше към края си и той, както винаги, се поколеба да отиде ли при Маккъфри — началника на космодрума. И както обикновено, и все по една и съща причина реши, че няма смисъл. Причината беше тази, която го караше да избягва обществото на хора като него — бивши космонавти: тези срещи пробуждаха много остра, много мъчителна тъга.

Той се обърна, мина покрай оградата — към вратата и като дочака аеробуса, си тръгна.

Дойде март, зимата неусетно премина в пролет. Дъждовете измиха снега, по канавките потекоха кални ручей, полянките се оголиха. Долята първите червеношийки.

Хабърд закова летвичка под прозореца за мистър Кийтс. И мистър Кийтс стоеше там по цял ден. Само от време на време прелиташе до клетката си да се подкрепи със зърна. От всичко най-обичаше утрините: сутрин слънцето, златно и ослепително, се издигаше над покрива на съседната къща и когато ослепителната вълна стигнеше прозореца и нахлуеше в стаята, той започваше стремително да лети в радостно опиянения, правеше осморки, кръгове, спирали, силно цвъртеше, кацаше на летвичката и даже успяваше да подскача на едно краче — златна пращинка, крилата жива частица от самото слънце, частица от утрото, удивителна в пера, която утвърждава всяко ново чудо на красотата, дарявано от деня.

В резултат на уроците на Хабърд, репертоарът му ставаше все по-широк. Достатъчно беше да се произнесе фраза, в която имаше макар и една позната дума, способна да извика някакъв отклик, и той отговаряше с разнообразни цитати от Ювенал до Джойс, от Русо до Ръсел или от Еврипид до Елиът. Той имаше слабост към първите два стиха на „Бреговете край Дувър“ и често сам, без какъвто и да е повод, ги декламираше.

През цялото това време сестрата и зетят не досаждаха на Хабърд, просто го оставиха на мира. Даже за това, че той не изпълняваше съботното си задължение — престана сутрин да мие колата — не казаха нищо, и дори за мистър Кийтс не споменаха нито веднъж. Но Хабърд не се мамеше тъй лесно. Той разбираше, че те изчакват, изчакват подходящия случай, изчакват той да прояви невнимание, за да се разправят с него.

И никак не се удиви, когато се върна една събота от космодрума, видя, че мистър Кийтс се е свил на летвичката в ъгъла на клетката — целият някак си нещастен, разрошен, а в сините му очи беше застинал страх.

По-късно, на вечеря, Хабърд забеляза, че през столовата се промъква котка. Но не каза нищо. Котката е психологическо оръжие: щом като хазяинът ти е позволил да имаш любимо животно, ти едва ли можеш да възразиш, ако той се е снабдил с любимец от друг вид. Хабърд просто купи нова ключалка и сам я постави на вратата на стаята си. След това купи райбер за прозореца и всеки път, когато излизаше от къщи, проверяваше добре ли са затворени вратата и прозорецът.

И зачака следващия им ход.

Не се наложи дълго да чака. Този път нямаше нужда да измислят как да се избавят от мистър Кийтс — удобният случай сам дойде.

Една вечер Хабърд слезе в столовата и от пръв поглед разбра, че е дошъл часът. Можеше да го прочете по лицата на децата — не толкова по това, как го гледаха, колкото по това, как избягваха погледа му.

Изрезката от вестник, която Джек му пъкна, сякаш намали напрежението.

Дийтвил, пон., 28 март 2043 г.

От куиджи-треска е заболяло семейство от петима души.

Днес доктор Отис Фарнъм определи заболяването, което повали едновременно на легло мистър и мисиз Фред Крадлоу и трите им деца като куиджи-треска.

Мисиз Крадлоу неотдавна купила в местния магазин двойка птици куиджи. Преди няколко дни всички в семейството започнали да се оплакват от парене в гърлото и тъпа болка в ръцете и краката. Извикали доктор Фарнъм. „Обстоятелството, че куиджи-треската е заболяване само малко по-сериозно от обикновената простуда, не може да повлияе на нашето отношение към това никому ненужно заболяване — каза доктор Фарнъм в своето изказване пред печата. — Аз отдавна се възмущавах, че у нас без всякакъв контрол продават тези извънземни птици и смятам да се обърна към Световната медицинска асоциация с предложение всички птици в целия свят, доставени от Венера и намиращи се в магазините, а също купени от различни хора, които ги държат в къщи, да бъдат подложени на обстоен преглед. От куиджи няма никаква полза и на Земята без тях ще бъде само по-добре.“

Хабърд я прочете и невиджаният му поглед се втрени в масата. В съзнанието му жално изписука мистър Кийтс.

Джек сияеше.

— Виждаш ли, аз ти казвах, че те са носители на микроби — каза той.

— И доктор Фарнъм също — възрази Хабърд.

— Дрънкаш глупости! — възкликна Елис. — Какви микроби може да разнася лекарят?

— Същите, които разнасят всички надути и безпринципни хорица, например вирусите на „жаждата за слава“... „необмислени действия“, „ненавист към всичко“ и какви ли не щеш други. Този провинциалист, еснаф е готов на всичко само и само да стане известен. Ако имаше власт, той би изтребил със собствените си ръце всички птици куиджи в целия свят.

— Каквото и да приказваш, този път няма да се измъкнеш — каза Джек. — В статията ясно е казано, че е опасно да се държи куиджи.

— Също и кучета, и котки... И автомобили. А ако прочетеш за нещастен случай, за автомобилна катастрофа в Дийтвил, щата Мисури, ще се откажеш ли от колата си?

— Ти за колата по-добре мълчи! — развика се Джек. — И утре тук да няма и помен от тази отвратителна птица, или се измитай сам!

Елис го дръпна за ръката.

— Джек...

— Млъкни! Омръзнаха ми пищните му думи. Въобразява си, че щом някога е бил космонавт, то нас за нищо не ни бива. Вири си носа само защото ние живеем на Земята. — Джек се обърна с лице към Хабърд и продължи, като го сочеше с пръст: — Е, добре, кажи ми, като си такъв умник! Дълго ли според теб биха просъществували космонавтите, ако ни нямаше нас, дето ходим по Земята и използваме и преработваме всичко, което вие докарвате от тези проклети планети? Ако ги нямаше потребителите, по небето нямаше да лети и един кораб. Цивилизацията — и тя нямаше да съществува!

Хабърд го измери с дълъг поглед. После стана от масата и произнесе точно тази дума, с която си беше обещал да не обижда никога прикования към Земята смъртен — най-страшната обида в езика на космонавтите, съкровеният смисъл на която беше непостижим за тъпите полуслепи твари, пълзящи по дъното на океана...

— Рак! — каза той и излезе от стаята.

Когато се качваше по стълбата, ръцете му все още трепереха. Той почака пред вратата си, докато треперенето премине. Не искаше мистър Кийтс да види колко е потиснат.

Замисли се над това. Не бива прекалено да очовечева животните. Макар и да му се струва, че в мистър Кийтс има много човешко, той все пак е само птица. Може да разговаря и има характер, свои симпатии и антипатии, но все пак не е човек.

А няма Джек е човек?

А Елис?

А техните деца?

Е, да... разбира се.

А защо тогава той предпочита обществото на мистър Кийтс?

Защото Елис, Джек и децата им живеят в друг свят, в свят, който Хабърд отдавна е напуснал и в който вече няма сили да се върне. Мистър Кийтс също не принадлежи на този свят. Той също е отхвърлен и с него може да се общува — нещо, от което човек най-много се нуждае.

А тежи малко повече от унция...

Хабърд точно вкарваше новия ключ в новата ключалка, когато тази мисъл му дойде в главата и като прохладен летен дъжд проми душата му. Ръцете му отведнъж отново се разтрепериха.

Но сега това вече нямаше значение.

— Седни, Хаб — каза Маккьфри. — Хиляда години не съм те виждал.

Хабърд толкова дълго вървя по космодрума и толкова дълго чака в претъпканата приемна, в дъното на която студено мъждукаше матовото стъкло на вратата, че вече не чувстваше предишната увереност. Но нали Маккьфри е стар приятел. Кой ще го разбере, ако не Маккьфри? Кой друг ще му помогне?

Хабърд седна.

— Няма да отнемам времето ти с празни приказки, Мак — каза той. — Искам отново да летя.

Ръката на Маккьфри стискаше молив. Ръката се отпусна и острият връх на молива бързо и отривисто зачука по масата.

— Вероятно няма нужда да ти напомням, че вече си на четиридесет и пет и самообладанието ти е изменяло много пъти, повече, отколкото е допустимо, и че ако полетиш, и то отново ти измени, ти ще се простиш с живота, а аз с работата.

— Да, няма нужда да ми напомняш това — каза Хабърд, — ти ме познаваш от двадесет години, Мак. Нима мислиш, че аз щях да искам разрешение да летя, ако не бях твърдо уверен, че ще се справя?

Маккъфри повдигна молива, после отново го отпусна. Острият му връх замря в една точка, а в ушите му все още звучеше загриженото почукване.

— А защо си тъй уверен?

— Ако самообладанието не ми измени, ще ти кажа, когато се върна. А ако измени, ще кажеш, че съм откраднал кораба. Това лесно ще уредиш.

— Всичко е лесно... само дето съвестта ще ме гризе.

— А сега, като ме гледаш, не те ли гризе?

Моливът отново зачука по масата. Чук-чук-чук... чук-чук...

— Мак, казват, че имаш акции от „Междузвездни съобщения“. Ти си вложил капитал в тази работа.

Чук-чук-чук... чук-чук...

— Знам, че печалбата или загубата могат да зависят от някакви си сто или двеста фунта. Не те обвинявам, Мак. Знам и това, че пилотите са евтина стока. Не се изисква кой знае колко време, за да се научиш да натискаш копчета. Но все едно, помисли колко пари ще икономисат „Междузвездните“, ако пилотът успее да прослужи не двадесет, а четиридесет години.

— Ти още първата минута ще можеш да кажеш дали не си сгрешил — замислено каза Маккъфри. — Веднага, щом изплуваш на повърхността.

— Така е. Още първите пет минути всичко ще ми стане ясно. А половин час след това ще узнаеш и ти.

Маккъфри изведнъж взе решение.

— На „Обещание“ няма пилот... — каза той. — Ела утре сутринта тук в шест нула-нула. Точно на секундата.

Хабърд стана. Докосна бузата си и почувства, че е мокра.

— Благодаря ти, Мак. Никога няма да забравя това.

— Хайде стига, стари жераве! И гледай да се върнеш здрав и читав, че инак до края на живота си няма да си намеря място.

— До нова среща, Мак.

Хабърд бързо излезе. До шест нула-нула имаше още толкова работа. Да направи специално сандъче, да побеседва преди тръгване с мистър Кийтс...

Господи, колко отдавна не беше ставал на разсъмване. Той вече беше забравил този цвят на зряла диня, който обагря от изток небето при изгрев, забравил беше как бавно, спокойно и величествено светлината залива земята. Беше забравил всичко прекрасно, всичко беше изчезнало в миналото. И само му се струваше, че го помни. За да разбереш колко много си загубил, трябва отново всичко да преживееш.

В пет и четиридесет и пет той слезе от аеробуса до вратата на космодрума. Пазачът беше нов и не го познаваше. По молба на Хабърд той извика Мак. Мак веднага нареди да го пуснат. Хабърд измина дългия път по космодрума, като се стремеше да не гледа високите върхове на корабите за близки разстояния, които като вълшебни замъци се възвишаваха на фона на лимоненото небе. Беше отвикнал от космическия комбинезон — стоеше му неестествено — и той трмаво крачеше в тежките обувки. Ръцете си беше пъхнал в дълбоките вместителни джобове на куртката.

Мак стоеше до „Обещание“ — на края на стартовата площадка.

— В шест и девет минути ще се срещнеш с „Кенаверъл“ — каза той. И повече не произнесе нито дума. Какво друго би могъл да каже?

Напечните греди на стълбата бяха просто ледени, ръцете моментално замръзваха. Стълбата сякаш нямаше край. Не, ето го и краят. Задъхан, Хабърд прекрачи в люка. Помаха на Мак. След това затвори люка и влезе в тясната кабина за управление. Затвори зад себе си вратата на кабината. Седна в креслото на пилота и затегна колана. После извади от джоба на куртката сандъчето с дупчици. Извади от него мистър Кийтс, извади мъничко дюшече, прикрепил към него мистър Кийтс с тънки ремъчета и го сложи обратно в клетката — сега ускорението не беше опасно.

— Звездите зоват, мистър Кийтс — каза Хабърд.

Той даде сигнал за готовност и техникът на кулата започна веднага броенето. Десет... Числа, помисли Хабърд... Девет... Той сякаш броеше годините... Осем... сякаш броеше изминатите години... Седем... Самотните беззвездни години... Шест... Кажи, звезда... Пет... с крила от светлина... Четири... кажи къде отиваш ти... Три... В каква ли бездна непрогледна... Две... ще свършиш своя огнен път... Едно.

Сега вече ти знаеш как ще бъде по време на полета — по това как безпомощно се е отпуснало натежалото тяло, как с всяка своя клетка усеща нарастващата скорост; знаеш по гаденето, което пълзи по гърлото, и по първите, като че ли опипващи почвата бодвания на страха — някъде в мозъка; знаеш по това, как се сгъстява тъмнината в илюминатора и когато преминаваш през нея, в теб се впиват първите остри лъчи на звездите.

Но ето най-после корабът изскочи от дълбините и заплува, като че ли без всякакви усилия по океана на Вселената. Далече-далече сияеха звездите, като светещи жалони, показващи пътя към някакви неизвестни брегове.

Кабината леко се разтресе — заработи апаратът за изкуствена гравитация. Изчезнаха всички неприятни усещания: Хабърд гледаше през илюминатора и му беше страшно. Сам, мислеше той. Сам в океана на Вселената. Той впи пръсти в яката на комбинезона, страхът го душеше. САМ. Тази дума с бялото острие на всеобхватния ужас все по-дълбоко се врязваше в мозъка. САМ. Кажи го на глас! Пръстите му отпуснаха яката, хванаха сандъчето с дупчици и почнаха неловко да разкопчават тънките ремъчета. Кажи!

— Сам — дрезгаво произнесе той.

— Ти не си сам — отвърна мистър Кийтс. Скочи от своето дюшече и се настани в сандъчето. — Аз съм с теб.

И ето, няма го вече бялото острие, бавно стихва болката. Мистър Кийтс излетя и кацна пред илюминатора. Със синьото си мънистено око погледна космоса. Бодро разроши перца.

— Мисля, следователно съществувам — каза той. — Cogito ergo sum.

[1] Петнадесет сантиметра. ↑

[2] Тридесет и пет грама. ↑

[3] Алберт Швайцер — френски лекар, хуманист, философ и музикант, борец за мир. Нобелова награда за мир през 1952 г. ↑

Издание:

Робърт Йънг. Допълнителна примамка

Библиотека Галактика 11

Американска, Първо издание

Книгоиздателство „Георги Бакалов“, Варна, 1980

Съставител: Светослав Славчев

Редактор: Гергана Калчева

Художник на корицата: Текла Алексиева

Художник-оформител: Богдан Мавродинов, Жеко Алексиев

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.